

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра обліку та оподаткування

Кваліфікаційна робота

магістра

на тему: Облік та аналіз ефективності використання основних засобів
на ТОВ «ЕВРО.СОМ»

Виконала: студентка 2 курсу, групи 8.0718
Спеціальності облік і оподаткування
Освітньої програми облік і аудит
Спеціалізації облік і аудит на підприємстві
малого бізнесу

Я.О.Пругло

Керівник: д.е.н., професор Проскуріна Н.М.

Рецензент: к.е.н, доцент Гринь В.П.

Запоріжжя 2019

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економічний
Кафедра обліку та оподаткування
Освітній рівень магістр
Спеціальність 071 Облік і оподаткування
Освітня програма облік і аудит
Спеціалізація облік і аудит на підприємстві малого бізнесу

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Завідувач кафедри _____ Н.М. Шмиголь
« ____ » _____ 2019 року

З А В Д А Н Н Я

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТЦІ

Пругло Яні Олександрівні

1. Тема роботи: Облік та аналіз ефективності використання основних засобів на ТОВ «ЕВРО.СОМ»
керівник роботи Проскуріна Н.М., д.е.н., процесор
затверджені наказом ЗНУ від 04.07.2019 р., № 1110-с.
2. Строк подання студентом роботи 16 грудня 2019 року.
3. Вихідні дані до роботи: спеціальна література, законодавчі та нормативні акти, облікові дані та дані фінансової звітності підприємства.
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): розкрити існуючі підходи до розуміння сутності та ролі основних засобів; узагальнити вимоги законодавчо-нормативних актів; дослідити теоретико-методичні аспекти аналізу ефективності використання основних засобів; надати організаційно-економічну характеристику досліджуваного підприємства; розкрити методичні підходи до обліку основних засобів; проаналізувати ефективності використання основних засобів; обґрунтувати напрями підвищення ефективності використання основних засобів на підприємстві.
5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень):

28 рис., 44 табл.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Консультант	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
1	д.е.н., доцент Проскуріна Н.М.	02.09.2019	02.09.2019
2	д.е.н., доцент Проскуріна Н.М.	30.09.2019	30.09.2019
3	д.е.н., доцент Проскуріна Н.М.	21.10.2019	21.10.2019

7. Дата видачі завдання 08 липня 2019 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Складання плану роботи, підбір літератури	серпень 2019	виконано
2.	Написання вступу	серпень 2019	виконано
3.	Виконання першого розділу	веесень 2019	виконано
4.	Виконання другого розділу	веесень 2019	виконано
5.	Виконання третього розділу	жовтень 2019	виконано
6.	Написання висновків	листопад 2019	виконано
7.	Оформлення роботи, одержання відгуку та рецензії	грудень 2019	виконано
8.	Подання роботи на кафедру	грудень 2019	виконано

Студентка _____ Я.О.Пругло
(підпис)

Керівник роботи _____ Н.М.Проскуріна
(підпис)

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____ В.В.Сьомченко
(підпис)

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота: 138 сторінок, 44 таблиці, 28 рисунків, 78 літературних джерел.

Об'єкт дослідження – процес обліку та аналіз ефективності їх використання на підприємстві.

Метою кваліфікаційної роботи є узагальнення теоретичних підходів з обліку і аналізу наявності та руху основних засобів та розробка пропозицій щодо вдосконалення обліку та ефективності використання основних засобів на підприємстві.

Методи дослідження: аналізу та синтезу, індукції та дедукції, абстрагування та конкретизації, спостереження та логічного аналізу, опитування та огляду, метод наукового пізнання економічних явищ та наукової абстракції, групування, порівняння та графічний методи.

Основні результати дослідження спрямовані на вдосконалення методики і практики обліку та аналізу основних засобів підприємства, спрямованих на підвищення ефективності їх використання на досліджуваному підприємстві. За результатами проведеного аналізу запропоновано напрями вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення операцій з основними засобами, що дозволяють виявити резерви для успішного, конкурентного розвитку підприємства в майбутньому.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в теоретико-методичному обґрунтуванні та вирішенні комплексу питань, пов'язаних з удосконаленням обліку та підвищенням ефективності використання основних засобів на підприємстві. У процесі дослідження отримано такі наукові результати, яким притаманна наукова новизна:

- уточнено дефініції «основні засоби» та «основні фонди»;
- систематизовано та уточнено класифікацію основних засобів;
- розроблено розділи облікової політики підприємства;

- розроблену послідовну схему визначення ліквідаційної вартості основних засобів на підприємстві та схема впливу ліквідаційної вартості на базу для нарахування ПДВ;
- сформовано схему поетапної інвентаризації основних засобів на підприємстві.

ОСНОВНІ ЗАСОБИ, ОБЛІК, АНАЛІЗ, ОЦІНКА, ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОИСТАННЯ, П(С)БО 7, АМОРТИЗАЦІЯ, ФОНДОВІДДАЧА, РЕНТАБЕЛЬНІСТЬ, ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ, ЗНОС, ФАКТОРНИЙ АНАЛІЗ

SUMMARY

Qualifications: 138 pages, 42 tables, 26 drawings, 78 literary sources.

The object of study is the process of accounting and analysis of the effectiveness of their use in the enterprise.

The purpose of the qualification work is to summarize theoretical approaches to accounting and analysis of the availability and movement of fixed assets and to develop proposals for improving the accounting and efficiency of use of fixed assets at the enterprise.

Research methods: analysis and synthesis, induction and deduction, abstraction and concretization, observation and logical analysis, questioning and review, method of scientific knowledge of economic phenomena and scientific abstraction, grouping, comparison and graphical methods.

The main results of the study are aimed at improving the methodology and practice of accounting and analysis of fixed assets of the enterprise, aimed at improving the efficiency of their use in the studied enterprise. According to the results of the analysis, the directions of improvement of accounting and analytical support of operations with fixed assets are proposed, which allow to identify reserves for successful, competitive development of the enterprise in the future.

The scientific novelty of the obtained results is the theoretical and methodological substantiation and solution of a complex of issues related to the improvement of accounting and increase of efficiency of the use of fixed assets at the enterprise. In the course of the research the following scientific results were obtained, which are characterized by scientific novelty:

- the definitions of “fixed assets” were clarified, which, unlike the existing ones, clearly separated the similarity between fixed assets and assets;
- classification of fixed assets, depending on the use, type of ownership, weight, belonging to the type of economic activity and participation in the

production process is systematized and specified. The refined classification emphasizes the use of fixed assets in their division into constructive and ancillary;

– next year, the transition to IFRS is planned due to the conclusion of negotiations on attracting a large package of foreign investments, in this connection new sections of the accounting policy of EURO.KOM LLC have been elaborated, which clarify the provisions on transition to IFRS in accounting for fixed assets ;

– it was found that when the fixed assets were commissioned, no liquidation value was determined, so a consistent scheme for determining the liquidation value of the fixed assets at the enterprise and a scheme of the impact of the liquidation value on the VAT base were developed;

– it is proposed to create a repair fund in the amount of 2% of the annual profit of the enterprise;

– it was found that the Company lacks the Procedure for inventorying assets and liabilities, and therefore a scheme of phased inventory of fixed assets was proposed.

FIXED ASSETS, ACCOUNTING, ANALYSIS, ASSESSMENT,
EFFICIENCY OF USE, R(S)OA 7, DEPRECIATION, CAPITAL
PRODUCTIVITY, PROFITABILITY, INVENTORY, FACTOR ANALYSIS

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ, СКОРОЧЕНЬ І ТЕРМІНІВ

ЗУ – Закон України

ПКУ – Податковий кодекс України

П(С)БО – Положення (стандарт) бухгалтерського обліку

МСФЗ – Міжнародний стандарт фінансової звітності

МСБО – Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку

МФУ – Міністерство фінансів України

ГКУ – Господарський кодекс України

ЦКУ – Цивільний кодекс України

ОЗ – основні засоби

тис. грн. – тисяч гривень

грн. – гривень

і т.д. – і так далі

% – відсотки

р. – рік

Дт – дебет

Кт – кредит

Мнма – Малоцінних необоротних матеріальних активів

Нма – Нематеріальні активи

табл. – таблиця

рис. – рисунок

затв. – затверджено

ст. – стаття

п. – пункт

ЗМІСТ

Завдання на кваліфікаційну роботу	
Реферат	
Summary	
Перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів	
Вступ.....	11
1 Концептуальні основи обліку та аналізу основних засобів на підприємстві	
1.1 Основні засоби як економічна та обліково-аналітична категорія.....	17
1.2 Законодавчо-нормативне регулювання облікового процесу операцій з основними засобами	32
1.3 Теоретико-методичні аспекти аналізу ефективності використання основних засобів	42
2 Організаційно-методичні аспекти бухгалтерського обліку основних засобів на ТОВ «ЕВРО.СОМ»	
2.1 Організаційно-економічна характеристика підприємства	58
2.2 Формування облікової політики щодо основних засобів.....	70
2.3 Методичні підходи до бухгалтерського обліку операцій з основними засобами.....	79
3 Напрями підвищення ефективності використання основних засобів	
3.1 Аналіз динаміки показників ефективності використання основних засобі	89
3.2 Факторний аналіз показників ефективності використання основних засобів	98
3.3 Резерви підвищення ефективності використання основних засобів на підприємстві.....	110
Висновки.....	120
Перелік посилань.....	125

Додаток А Баланс за 2016 р.....	133
Додаток Б Баланс за 2017 р.....	134
Додаток В Баланс за 2018 р.....	135
Додаток Д Розділи облікової політики	136
Додаток Е Схема поетапної інвентаризації.....	138

ВСТУП

В сучасних економічних умовах одним із чинників сталого розвитку підприємств стає поліпшення використання їх майна. Основні засоби, служать для них найважливішим економічним ресурсом і, безумовно, впливають як на показники комерційної діяльності, так і на фінансову результативність роботи. В їх ефективному використанні зацікавлені і власники підприємства, внески яких до статутного капіталу сприяли формуванню майна підприємства.

Для нормального функціонування підприємства, необхідна наявність певних засобів і їх джерел. Основні засоби – є основою діяльності організації.

Маючи чітке уявлення про кожен елемент основних засобів, про їх фізичний і моральний знос, о факторах, які впливають на використання основних засобів, можна виявити методи, за допомогою яких підвищується ефективність використання основних засобів, що забезпечує ріст продуктивності праці.

Тому сформовані на початковому етапі діяльності підприємства основні засоби вимагають постійного управління ними, яке здійснюється в рамках бухгалтерського обліку, економічного і управлінського аналізу, фінансового менеджменту.

Оптимізація обліку основних засобів в системі управління господарюючими суб'єктами необхідна для прийняття зважених управлінських рішень, а також для створення системи внутрішнього контролю ефективного використання всіх видів ресурсів, визначення і відображення достовірних даних в звітності, що характеризують успіхи і невдачі підприємства в досягненні поставлених цілей, збільшення капіталу в наслідок господарської діяльності.

Основні засоби займають, як правило, найбільшу питому вагу в

загальній сумі необоротних активів підприємств. Від їх кількості, вартості, технічного рівня, ефективності використання багато в чому залежать кінцеві результати діяльності підприємства і фінансовий стан в цілому.

Питання методики оцінки ефективності діяльності взагалі і оцінки ефективності діяльності підприємств зокрема відносяться до напрямів наукових досліджень, досить широко висвітленим у роботах економістів різних періодів часу і наукових напрямків. Даним питанням в області діяльності підприємств в тих чи інших аспектах були присвячені праці вітчизняних економістів І.Т. Абдукарімова, М.І. Баканова, Г.П. Борисова, В.І. Іваницького, В.В. Ковальова, Л.І. Кравченко, А.І. Файніцького і інші. Сучасні економісти, такі, як І.А. Бланк, Д.Є. Давидянц, Б.В. Прикіна, К.А. Раїцкий, Г.В. Савицька, Н.А. Соловйова, Н.А. Соломатін, Л. Трофімова та ін., доповнюють і вдосконалюють методику розрахунку показників ефективності, адаптуючи її до сучасних умов господарювання. Досить широко висвітлені питання оцінки ефективності діяльності кв роботах зарубіжних вчених, таких, як Г. Вайє, Х. Гелтенбот, У. Дерінг, Е. Котляр, Д. Стоун, К. Хітчинг, В. Хойер і ін.

Така чином, першочергові питання, які характеризують порядок організації обліку та аналізу основних засобів детально розглядалися багатьма економістами, і це відтворено ними у статтях, навчально-методичній літературі. Однак окремі питання дослідженні недостатньо і потребують ретельного дослідження та науково обґрунтованих рекомендацій, оскільки значно змінилася методика бухгалтерського обліку в цілому та, зокрема, основних засобів.

Щоб відповідати сучасним вимогам організація і методологія обліку повинна відповідати повсякденним запитам управління, бути надійними економічними інструментами управління підприємством. Але на практиці ще є багато ситуацій, коли це положення не виконується. Це повною мірою стосується обліку основних засобів.

Економічні перетворення, які здійснюються в Україні протягом

останніх років, спрямовані на реформування господарського механізму адекватного ринковій економіці. Особливе місце в цьому займає організація обліку та аналізу наявності, руху і технічного стану основних засобів. Крім того, окремі аспекти їх обліку за національними стандартами та аналізу, безпосередньо на підприємствах галузі недостатньо висвітлені в економічній літературі. Саме це і обумовило актуальність дослідження та визначило вибір теми кваліфікаційної роботи магістра.

Метою кваліфікаційної роботи є узагальнення теоретичних підходів з обліку і аналізу наявності та руху основних засобів та розробка пропозицій щодо вдосконалення обліку та ефективності використання основних засобів на підприємстві.

Мета дослідження визначила необхідність вирішення наступних завдань:

- розкрити існуючі підходи до розуміння сутності та ролі основних засобів у діяльності сучасних підприємств, які містяться в працях вітчизняних і зарубіжних дослідників-попередників;
- з'ясувати відповідність існуючої класифікації основних засобів потребам бухгалтерського обліку;
- узагальнити вимоги законодавчо-нормативних актів щодо регулювання обліку основних засобів;
- дослідити теоретико-методичні аспекти аналізу ефективності використання основних засобів;
- надати організаційно-економічну характеристику досліджуваного підприємства;
- визначити організаційні аспекти процесу формування облікової політики щодо основних засобів на підприємстві;
- розкрити методичні підходи до обліку основних засобів та відображення інформації про них у звітності;
- проаналізувати ефективності використання основних засобів підприємства;

– обґрунтувати напрями підвищення ефективності використання основних засобів на підприємстві.

Об'єкт дослідження – процес обліку та аналіз ефективності їх використання на підприємстві.

Предметом дослідження кваліфікаційної роботи є сукупність теоретико-методичних та практичних аспектів організації обліку та аналізу ефективності використання основних засобів підприємства.

Теоретичною і методологічною основою кваліфікаційної роботи стали фундаментальні положення економічної теорії, вітчизняні і зарубіжні законодавчі та нормативні акти, наукові праці вчених з зазначеного завдання. В процесі виконання роботи використовувалися методи та методичні прийоми, що дозволяють вивчити стан обліку ефективного використання основних засобів: методи аналізу, синтезу, індукції та дедукції (при розкритті теоретичних аспектів обліку та аналізу основних засобів); методи абстрагування, конкретизації та спостереження (сприяли дослідженню сучасного стану обліку та документування основних засобів); логічного аналізу (при визначенні проблем і напрямків удосконалення методики і організації обліку та аналізу основних засобів); методи опитування, огляду (при обстеженні господарської діяльності підприємств); методи наукової абстракції, індукції та дедукції (при дослідженні сутності основних засобів як економічної категорії та об'єкта обліку); синтез, групування, порівняння та графічний методи (при удосконаленні методики обліку та визначення напрямів підвищення ефективності використання основних засобів на підприємстві); методи економіко-математичного та статистичного аналізу (для виконання аналізу ефективності використання основних засобів), методи наукового пізнання економічних явищ (при дослідженні підходів до оцінки основних засобів та її впливу на відтворення основних засобів), метод узагальнення (для оцінки динаміки та сучасного стану розвитку використання основних засобів).

Інформаційною базою дослідження є наукові розробки вітчизняних і

зарубіжних економістів, положення і стандарти діючого законодавства, які регламентують порядок обліку, оцінки, амортизації, аналізу основних засобів. У процесі дослідження використовувалися національні та міжнародні стандарти обліку що стосуються руху та відображенню основних засобів. Також використовувалися матеріали підприємства: фінансова звітність, дані бізнес-планів, первинні документи.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в теоретико-методичному обґрунтуванні та вирішенні комплексу питань, пов'язаних з удосконаленням обліку та підвищенням ефективності використання основних засобів на підприємстві. У процесі дослідження отримано такі наукові результати, яким притаманна наукова новизна:

- уточнено дефініції «основні засоби» та «основні фонди», що на відміну від існуючих чітко відокремила схожість між основними фондами та засобами;

- систематизовано та уточнено класифікацію основних засобів, в залежності від використання, типу власності, вагомості, приналежності до виду економічної діяльності та участі у процесі виробництва. Уточнена класифікація підкреслює використання основних засобів у поділі їх на конструктивні та допоміжні;

- розроблено розділи облікової політики підприємства, у яких висвітлені положення щодо переходу підприємства до МСФЗ в частині обліку основних засобів;

- розроблено послідовну схему визначення ліквідаційної вартості основних засобів на підприємстві та схема впливу ліквідаційної вартості на базу для нарахування ПДВ, що дозволяє обґрунтувати необхідність визначення ліквідаційної вартості при введенні в експлуатацію основних засобів;

- сформовано схему поетапної інвентаризації основних засобів на підприємстві, що дозволяє забезпечити послідовність проведення фактичного контролю за наявністю та використанням об'єктів основних засобів.

Основні результати дослідження, що викладені в кваліфікаційній роботі, пройшли апробацію шляхом обговорення та отримали позитивну оцінку науковців на XII Міжнародній науково-практичій конференції «Виклики та перспективи розвитку нової економіки на світовому, державному та регіональному рівнях» (2017 р. м. Запоріжжя), VII Міжнародній науково-практичій конференції «Розвиток бізнес-аналітики, обліку та оподаткування в умовах глобалізації, загострення енергетичних проблем» (2019 р. м. Дніпро), XII університетської науково-практичної конференції студентів, аспірантів і молодих вчених «Молода наука-2019» (2019 р. м. Запоріжжя). Опубліковано дві статті за темою кваліфікаційної роботи у науковому фаховому виданні України Приазовському економічному віснику – електроний науковий журнал 5(16) 2019 та збірнику статей молодих вчених «Актуальні питання обліку та аналізу: теорія та практика» (2018 р. м. Запоріжжя).

Кваліфікаційна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків; викладена на 138 сторінках, в тому числі містить 42 таблиці, 26 рисунки; список використаної літератури з 78 найменувань і 5 додатків.

1 КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

1.1 Основні засоби як економічна та обліково-аналітична категорія

Основні засоби виступають одним з ключових об'єктів, оскільки саме вони володіють більшою часткою в активах підприємства. Від правильного та раціонального обліку основних засобів залежить процес їх відтворення, поповнення, оновлення та в кінцевому рахунку – забезпеченість підприємства конкурентоспроможними, сучасними засобами праці. Окрім того, основні засоби є однією з найважливіших умов діяльності суб'єкта господарювання, тому бухгалтерський облік повинен надавати системі управління якісну інформацію для майбутнього вирішення проблем раціонального, продуктивного та ефективного використання матеріальних активів. У зв'язку з цим, зростає роль і значення обліку основних засобів як найважливішої функції управління підприємством [73, с.105].

Таким чином, вивчення та дослідження такої економічної категорії як основні засоби зумовлюється тим, що основні засоби, які використовуються в процесі функціонування та діяльності підприємства, складають матеріальну основу продуктивних сил, а їх наявність та склад визначає економічний потенціал суспільства. Вищенаведене зумовлює актуальність теми дослідження.

Наукові дослідження даної проблематики знаходять відображення у працях таких вчених: В.І. Моссаковського, М. В. Півторак, В.І. Завгороднього, В.П. Савченко, Н.В. Ткаченко та інших. Вагомий внесок у розробку теоретичних основ та методологічних підходів до проблеми обліку основних засобів зробили провідні вітчизняні вчені-економісти, такі як Л.І. Городянська, Л.О. Леонова, І.Г. Гладій, В.Ф. Марценюк, Н.С. Плаксієв,

О.С. Щирська, А.А. Панасенко та ін.

Однак донині ряд принципових питань щодо сутності, класифікації та оцінки основних засобів, визначення граничних строків їх використання набуває актуальності, та потребує пошуку варіантів вирішення поставленої проблеми.

Якщо розглядати еволюцію такої економічної категорії як основні засоби, то першим вченим, який виділив це поняття, був А. Сміт [56, с.56]. Економіст з Шотландії, засновник класичної школи політекономії, ввів в економічну теорію категорію «основний капітал». З цієї категорії випливають такі поняття, як основні фонди і основний капітал, поряд з якими економісти використовують поняття основні засоби. В області економіки та бухгалтерського обліку вчені і фахівці завжди вели дискусії з предмету економічної природи і ролі основних засобів в виробничій та невиробничій сферах.

Розглянемо проблематику існування різних підходів до існуючої термінології та визначення сутності «основний капітал». (табл. 1.1)

Таблиця 1.1

Підходи різних авторів до визначення понять «основний капітал»

№	Автор	Поняття
1	А. Сміт (класична школа) [56, с.56].	Основний капітал – капітал, спрямований на поліпшення землі, покупку корисних машин або інструментів або інших подібних предметів, які приносять дохід або прибуток без переходу від одного власника до іншого або без подальшого звернення.
2	К. Маркс (марксизм) [21, с.98]	Основний капітал - частина продуктивного капіталу, яка повністю бере участь у процесі виробництва і переносить свою вартість на вироблену продукцію частинами в міру зношування.
3	П. Самуельсон (неокласичний синтез) [43, с.321]	Основний капітал - блага тривалого користування, які, використовуються в якості ресурсів в подальшому виробництві, одночасно є як ресурсом, так і продуктом, на нього поширюється право власності.

різноманітності сутнісних сторін цієї економічної категорії. У західній економічній думці спостерігаються кілька підходів до визначення основного капіталу як економічної категорії, проте всі вони зводяться до думки, що основний капітал представляється як сума капіталу, вкладеного в капітальні активи, який бере участь в декількох циклах виробництва, тобто основний капітал повністю ототожнюється з основними засобами.

А. Сміт вважав, що основний капітал в обігу взагалі не знаходиться тому, що весь час знаходиться у одного власника, а прибуток він приносить лише за допомогою оборотного капіталу [56, с. 56]. Це була помилка Сміта, тому що у обігу беруть участь обидві частини капіталу. Він невірно трактував обіг як рух речей та передачу права власності з рук у руки. Дійсно, елементи основного капіталу можуть не рухатись, але в обігу буде перебувати їх вартість.

У Д. Рікардо в основі поділу капіталу на основний та оборотний лежить строк використання цих частин капіталу [54, с. 132]. Він вірно відзначив, що однаковий вид капіталу, залежно від галузі, де він знаходиться або розглядається, може виступати як основний або як оборотний капітал.

К. Маркс вже зазначав, що засоби праці протягом усього процесу їх функціонування зберігають свою форму по відношенню до продукту. Після повного фізичного зносу вони йдуть на брухт та замінюються новими. Для придбання засобів праці необхідно авансувати капітал одразу, але брати участь у обороті цей капітал буде частинами, по мірі зносу засобів праці. К. Маркс остаточно визначив головну розбіжність між видами капіталу, яка, на його думку, полягає у способі перенесення своєї вартості на виготовлений продукт [21, с. 189].

Як висновок, можна сказати, що «основний капітал» як економічна категорія має різноманітні сутеві сторони, звідки і впливає різноманіття її трактувань. На думку західних вчених, різноманітні підходи до визначення основного капіталу як економічної категорії завжди зводяться до єдиної суті, такої як повне ототожнення основних засобів з основним капіталом, тому що

основний капітал, що представляє собою суму капіталу, вкладеного в капітальні активи, бере участь в декількох циклах виробництва.

Сьогодні в економічній літературі часто зустрічаються ототожнення понять «основні засоби» чи «основні фонди», заміна одного поняття іншим, а серед економістів немає єдиної думки щодо визначення змісту даних термінів, що в результаті призводить до значних ускладнень і плутанини.

Неважко помітити, що відмінність між поняттями «основні засоби» та «основні фонди» є малопомітною. Тобто більшість учених ототожнює ці дві категорії. З'ясуємо, чи справді є відмінність між вищенаведеними поняттями, чи вони справді є синонімами.

Так ряд вчених вважають, що ці категорії мають різне значення. Л.К. Сук і Н.Г. Виговська, А. Д. Шеремет, Л. М. Макаревич [12, с. 245] стверджують, що ці поняття неможливо не відрізнити насамперед тому, що основні засоби – це сукупність матеріально-речових цінностей, а основні фонди – це джерела формування основних і оборотних засобів, а також підкреслюють, що їх значення відображаються у різних частинах балансу: основні засоби – в активі, основні фонди – в пасиві.

Інша група вчених-економістів (Л. І. Ушвіцькій, А. В. Мордовкін, А. Ш. Маргуліс) [12, с.246] розглядають дані поняття як синоніми і при відображенні поняття «основні засоби» в дужках вказують «основні фонди».

Згідно з визначенням В. К. Скляренко та В. М. Прудниковій [7, с. 225], основні фонди (основні засоби) – це сукупність виробничих, матеріально-речових цінностей, що діють у процесі виробництва протягом тривалого періоду часу, зберігають при цьому протягом всього періоду натурально-речову форму і переносять свою вартість на продукцію частинами в міру зношування у вигляді амортизаційних відрахувань.

При цьому автори [5] підкреслюють, що ототожнювати поняття «основні засоби» та «основні фонди» не можна, адже останні означають грошовий вираз засобів праці (мінову вартість), а перші – уречевлену форму цих засобів (споживча вартість) [5, с. 219]. Тобто основні засоби – це засоби

праці в матеріальній формі, а основні фонди – це авансовані на їх придбання кошти.

У сучасних наукових дослідженнях вітчизняних та зарубіжних вчених існує багато точок зору до трактування поняття «основні засоби», найтипівіші з яких наведено у таблиці 1.2.

Таблиця 1.2

Трактування сутності поняття основні засоби в економічній літературі

Автор, джерело	Визначення
Й.С. Завадський [18, с. 289]	Основні засоби – це засоби праці, що беруть участь у процесі виробництва протягом багатьох циклів, зберігаючи при цьому свою натуральну форму, і поступово, в міру зношення, переносять свою вартість на продукцію, що виробляється.
С.М. Гречко [10, с. 24]	Основний засіб – необоротний актив, що призначений для господарської діяльності, тобто планується використовувати в господарській діяльності.
Н.А. Литнєва, Л.І. Малявкіна, Т.В. Федорова [32, с. 68]	Основні засоби – це частина майна, яка виступає у ролі коштів праці при виробництві продукції, виконанні робіт чи наданні послуг або для управління організацією на протязі періоду, що перевищує 12 місяців, або звичайного операційного циклу, якщо він перевищує 12 місяців.
Л.К. Сук, П.Л. Сук [59, с. 262]	Основні засоби підприємства, установи – це сукупність матеріально-речових цінностей, що діють у натуральній формі протягом тривалого часу як у сфері матеріального виробництва, так і у невиробничій сфері.
Н.І. Верхоглядова, В.П. Шило, С.Б. Ільїна, В.І. Кисла [4, с. 116]	Основні засоби – це засоби праці, які використовуються (експлуатуються) впродовж тривалого часу, при цьому зберігаючи свою первісну фізичну форму, і переносять свою вартість на вироблений продукт частинами, протягом декількох виробничих циклів унаслідок фізичного та морального зносу.
А.М. Коваленко [25, с. 21]	Основні засоби – це матеріальні активи з очікуваним терміном корисного використання більш ніж один рік (або на протязі операційного циклу, якщо він більше ніж рік), які підприємство утримує в цілях: використання під час виробництва або поставки товарів, надання послуг, надання в оренду іншим особам; виконання адміністративних та соціальних функцій.
О.В. Коваленко, І.В. Громова [24, с.21]	Основні фонди – це частина засобів виробництва, які діють у процесі виробництва протягом тривалого періоду, зберігають при цьому впродовж усього періоду натурально-речовинну форму і переносять свою вартість на продукцію частинами у міру зносу у вигляді амортизаційних відрахувань.

Зазначимо, що майже всі науковці, які розкривали зміст поняття

«основні засоби» обов'язковим аспектом визнання об'єкту основних засобів вважають строк їх корисного використання, який може бути понад одного року або операційного циклу, якщо він більше року. На нашу думку, це вірна позиція, оскільки підприємство здобуває основний засіб з метою його тривалої експлуатації під час господарської діяльності.

Проаналізувавши вищенаведені підходи до визначення понять «основні фонди» та «основні засоби» та враховуючи існуючі між ними відмінності, ми пропонуємо таку дефініцію для економічної категорії «основні виробничі фонди»: як авансовані на придбання основних виробничих фондів кошти, що втілюються в необоротних активах підприємства, мають матеріально-речову форму та термін планового використання, що перевищує один рік, яка, на відміну від існуючих трактувань, враховує фінансову складову розуміння основних фондів.

Що стосується сутності поняття «основні засоби» нами було сформоване таке визначення: «основні засоби – це матеріальні активи, придатні для використання в процесі діяльності суб'єкта підприємництва або установи (організації), які втрачають свою вартість частково, шляхом перенесення її на знов створений продукт, очікуваний термін використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу)». На нашу думку, таке тлумачення понять «основні фонди» та «основні засоби» найбільш повно розкриває їх зміст і сутність та відокремлює від близького поняття один одного.

Також автори звертають увагу на особливості визнання об'єкту основних засобів активом, тобто коли існує ймовірність того, що підприємство отримає в майбутньому економічні вигоди, пов'язані з використанням цього об'єкта в господарській діяльності [7, с. 657].

Визначення поняття «основні засоби» у нормативно-правових актах України, які регулюють їх бухгалтерський облік призводять до ще більшої плутанини до розуміння їх сутності, оскільки при встановленні критеріїв віднесення об'єкту до основних засобів перевага надається їх призначенню

(табл. 1.3).

Таблиця 1.3

Трактування поняття основні засоби у нормативно-правових актах

Джерело	Визначення
П(С)БО 7 [46]	Основні засоби – матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік).
ПКУ [41]	Основні засоби – матеріальні активи, у тому числі запаси корисних копалин наданих у користування ділянок надр (крім вартості землі, незавершених капітальних інвестицій, автомобільних доріг загального користування, бібліотечних і архівних фондів, матеріальних активів, вартість яких не перевищує 6000 гривень, невиробничих основних засобів і нематеріальних активів), що призначаються платником податку для використання у господарській діяльності платника податку, вартість яких перевищує 6000 гривень і поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зносом та очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких з дати введення в експлуатацію становить понад один рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік)
МСБО 16 [36]	Основні засоби – це матеріальні об'єкти, що їх: а) утримують для використання у виробництві або постачанні товарів чи наданні послуг для надання в оренду або для адміністративних цілей; б) використовуватимуть, за очікуванням, протягом більше одного періоду.
Наказ МФУ № 1202 [47]	Основні засоби – матеріальні активи, які утримуються для використання їх у виробництві/діяльності або при постачанні товарів, виконанні робіт і наданні послуг для досягнення поставленої мети та/або задоволення потреб суб'єкта державного сектору або здавання в оренду іншим особам і використовуються, за очікуванням, більше одного року.
Інструкції МФУ № 475 [48]	Основні засоби – матеріальні активи, які банк утримує з метою використання їх у процесі своєї діяльності, надання послуг, здавання в лізинг (оренду) іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік).

Методичні основи створення в бухгалтерському обліку інформації про основні засоби, розкриття інформації щодо них у фінансовій звітності підприємств, організацій та інших юридичних осіб всіх форм власності регламентуються П(С)БО 7.

Згідно п.4 П(СБО) 7 основні засоби – матеріальні активи, які підприємство/установа утримує з метою використання їх у процесі виробництва/діяльності або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік). Відповідно до п. 7 П(С)БО 7, одиницею обліку основних засобів є об’єкт основних засобів. (рис. 1.1)

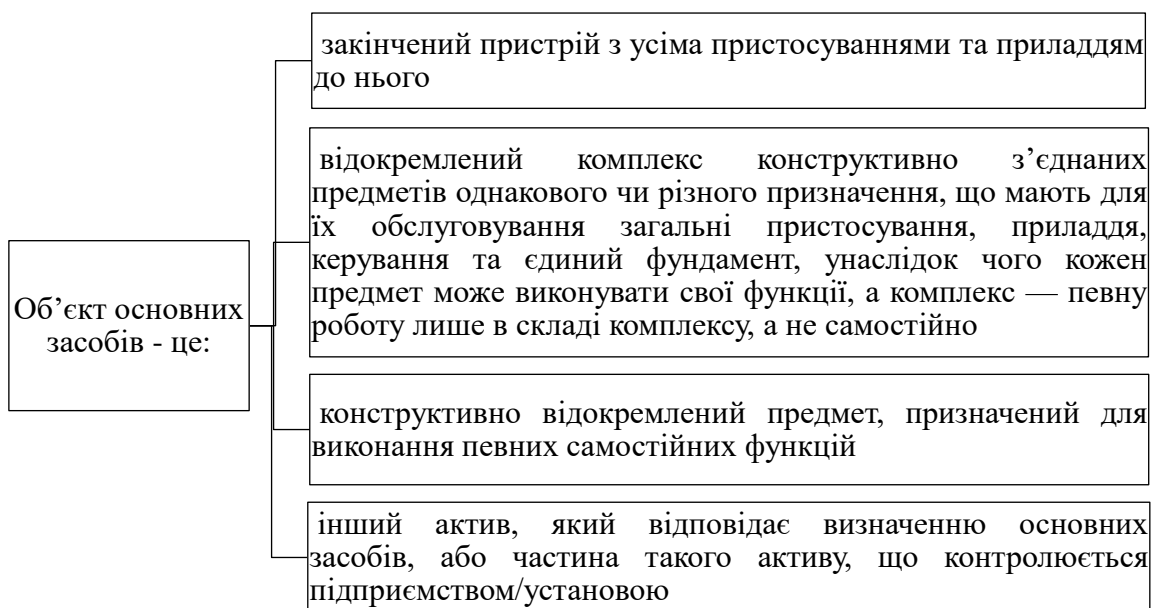

Рис. 1.1 Поняття об’єкту оснивних засобів

Для планування їх відтворення, проведення переоцінок та інвентаризацій у практиці необхідно якимось чином згрупувати об’єкти основних засобів за окремими ознаками у однорідні групи, тобто класифікувати. Класифікація основних засобів означає групування їх за певними ознаками.

Існує безліч пропозицій класифікації основних засобів, зокрема за характером участі у виробничо-господарській діяльності підприємства: робочі (операційні) активи, необхідні для продовження діяльності;

інвестиційні активи; надлишкові активи (для використання у майбутньому).

В.П. Завгородній і В. Я. Савченко зводять класифікацію основних засобів тільки до однієї їхньої ознаки – «у залежності від характеру участі основних фондів у процесі розширеного відтворення» й підрозділяють за цією ознакою на виробничі й невиробничі основні засоби [19, с. 157].

Більш детальну класифікацію пропонує у своїх роботах Н.М. Ткаченко [61, с. 140]. Автор групує основні засоби: за функціональним призначенням (виробничі, невиробничі), за галузями народного господарства, за натурально-матеріальним складом або видами, за використанням (діючі, недіючі, запасні) й приналежності (власні, орендовані).

Виходячи з робіт науковців нами була систематизована та уточнена класифікація основних засобів, за ступенем вагомості, в залежності від використання, типу власності, вагомості, приналежності до виду економічної діяльності та участі у процесі виробництва подано на рис. 1.2.

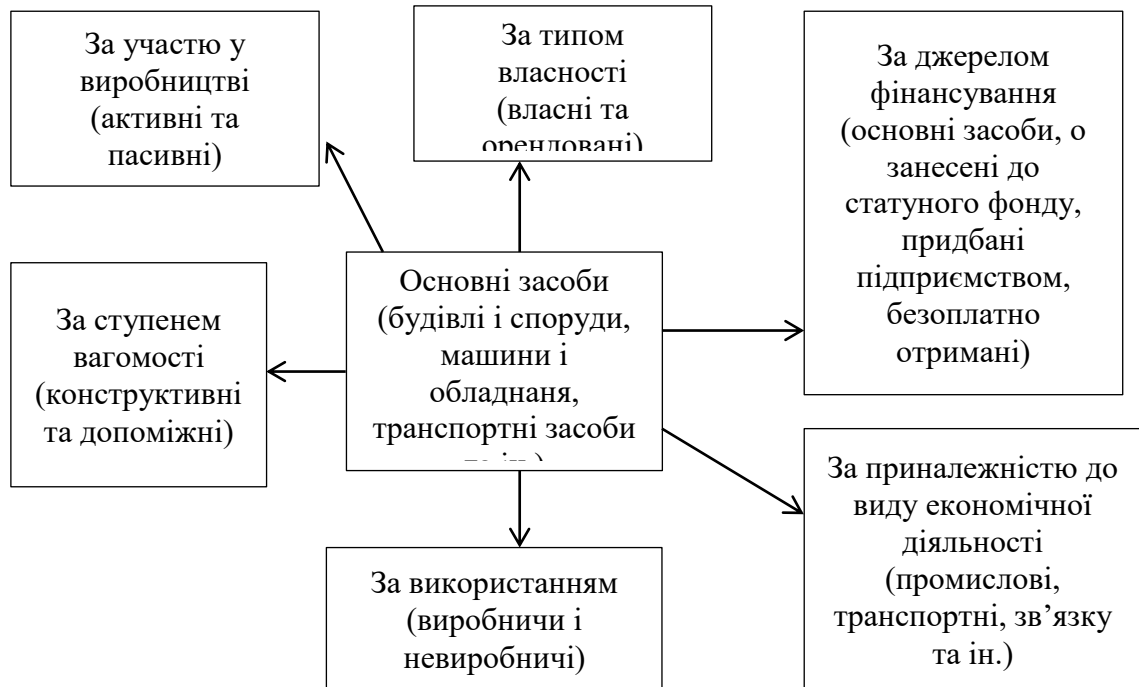

Рис. 1.2 Класифікація основних засобів підприємства

Варто відмітити, що така класифікація підкреслює використання

основних засобів у поділі їх на конструктивні та допоміжні. Конструктивними доцільно вважати ті основні засоби, що несуть найбільш функціональне навантаження у процесі створення продукту (будівлі, обладнання, верстати, транспортні засоби). Допоміжними основними засобами є ті, що несуть найменше навантаження у процесі виробництва (наприклад ремонтно-механічне обладнання та інструменти для обслуговування діяльності основних верстатів).

Однією з найважливіших класифікацій вважається група «за використанням», яка поділяється на виробничі та невиробничі основні засоби, розглянемо ці поняття детальніше. (рис. 1.3)

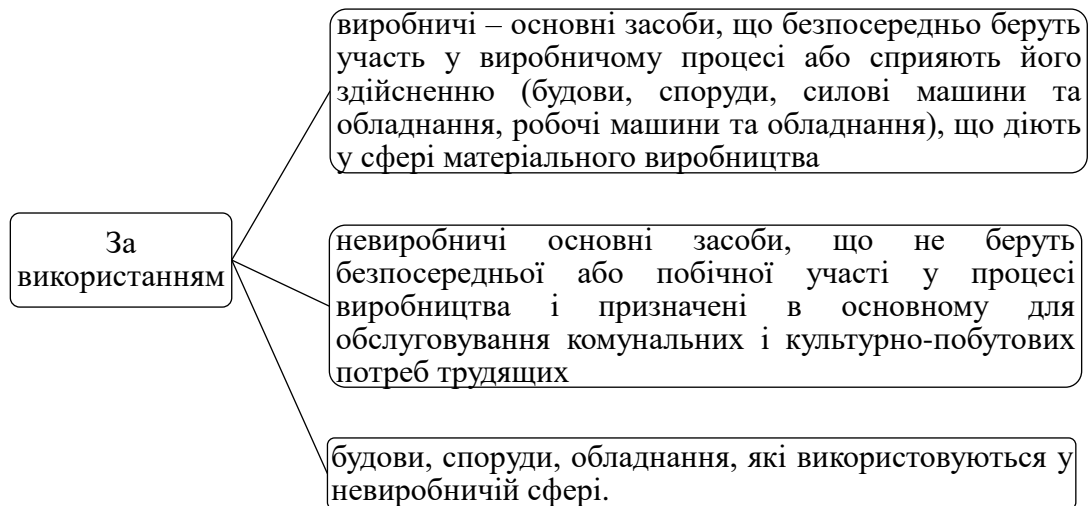

Рис. 1.3 Класифікація основних засобів за використанням

У загальноприйнятій та широковикористованій класифікації основних засобів відбувається їх виокремлення на активну та пасивну частини:

– активна частина основних засобів – це, які безпосередньо задіяні у виробничому процесі товарів, послуг відповідного обсягу та якості згідно виробничої програми;

– пасивна частина основних засобів – ті, що створюють умови для здійснення процесу виробництва товарів, послуг.

До активної частини основних засобів відносять переважно робочі машини й устаткування, інструмент, вимірювальні та регулюючі прилади і пристрої, обчислювальну техніку, деякі технічні споруди – гірничі виробки шахт, газові й нафтові свердловини, а до пасивної – будівлі, споруди тощо.

Однак, вважаємо, що на сьогоднішній день такий поділ основних засобів є застарілим під активізацією процесів розвитку нематеріального виробництва та під впливом індустріальної революції. Традиційно вважається, що оптимізація структури основних засобів повинна відбуватися за допомогою максимально можливого збільшення у ній активної частини і, відповідно – зменшення пасивної. З цим можна було б погодитися, але лише тоді, коли існуватиме чітка та обґрунтована методика поділу основних фондів на активні та пасивні. Тому в такій класифікації виникає необхідність поділу за ознакою: «ступінь вагомості».

Дотримання традиційного положення, що виробниче обладнання – то активні основні засоби, а виробничі будівлі – пасивні, загрозовано через можливість прийняття помилкових рішень. У деяких видах економічної діяльності будівлі слід однозначно відносити до активної частини основних засобів, оскільки вони безпосередньо беруть участь у виробничому процесі. Так, наприклад, архітектурно-будівельні рішення мають пріоритетне значення у збільшенні клієнтської бази у готельно-рестораній діяльності.

Тобто, ми пропонуємо не прагнути максимізувати частку активних основних засобів у їх структурі, але можна фіксувати структуру, яка відповідає оптимальному варіанту інвестицій та поділу на конструктивні та допоміжні

Основні засоби і активи мають свої економічні категорії «оцінка» і «вартість», і, виходячі з аналізу цих категорій, підходи до них різні. Приблизно в XIV столітті в Італії з'явилося в бухгалтерському обліку нове поняття «оцінка», що мало декілька видів.

Лука Пачолі, наприклад, пропонував оцінку за продажними цінами і оцінку за собівартістю. В поточному обліку при цьому оцінка пропонувалася

за собівартістю формування активу. Ж.П. Саварі, дослідник XVII століття з Франції, облік майна пропонував вести, беручи до уваги тільки фактичну собівартість їх придбання або створення [29, с.58].

Оцінка основних активів як проблема відбилася в вітчизняних наукових працях на початку XIX століття. Оцінку активів за поточними цінами відстоювали такі вчені, як К.І. Арнольд, П.І. Рейнбот, А.В. Прокоф'єв. І навпаки, оцінку основних засобів за собівартістю їх формування як єдино правильну вважали Е. А. Мудров, Л.І. Гомберг і І.Р. Миколаїв [7, с. 325].

Л.І. Хоружий, В.П. Сиднева, М.А. Вахрушина і інші до вже перерахованих видів оцінки додають оцінку по вартості, яка амортизується, ліквідаційну, дисконтировану і справедливої вартості. [7, с.326]

В основу класифікації видів вартості основних засобів повинні бути покладені сформовані підходи до оцінки активів: за історичною вартістю і за поточними цінами на основний засіб або основний актив організації (рис.1.4).

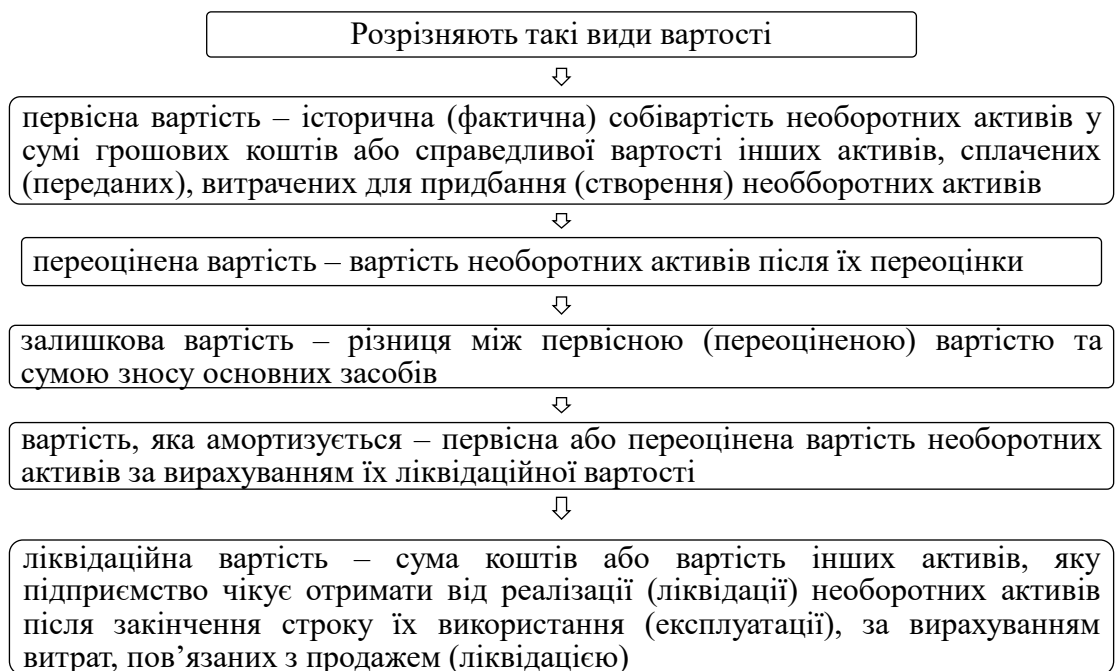

Рис. 1.4 Види вартості основних засобів [16]

Таким чином, в нових економічних умовах поряд з традиційними

способами оцінки основних засобів за первісною, відновною та залишковою вартістю у вітчизняній практиці обліку при оцінці основних активів доцільно використовувати амортизується, ліквідаційну, очікуваного відшкодування, дисконтировану і справедливу вартість основних засобів і активів, як це рекомендується МСФЗ (IAS) 16.

Для здійснення господарської діяльності підприємства необхідні засоби виробництва: будівлі, машини, обладнання, сировина, матеріали, паливо тощо. У сукупності вони складають виробничі засоби промислових підприємств. Виробничі засоби промислових підприємств знаходяться в постійному русі – кругообігу, в процесі якого вони проходять три стадії. (рис.1.5)

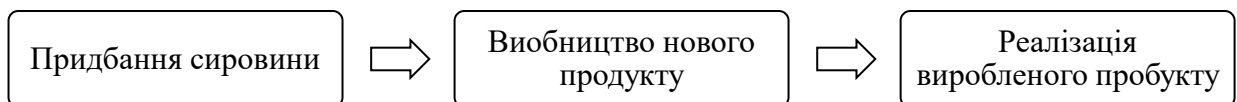

Рис. 1.5 Стадії виробництва продукції

Перша стадія – придбання необхідних для здійснення процесу виробництва машин, палива, сировини тощо. Далі (друга стадія) придбані засоби беруть участь у процесі виробництва нового продукту (виробнича стадія). На третій стадії кругообігу вироблений продукт реалізується, підприємству повертаються грошові кошти за реалізовану продукцію (роботи, послуги).

Іншим важливим критерієм при визначенні поняття «основні засоби» вважають амортизацію, тобто «поступове, в міру зношення, перенесення вартості основного засобу на продукцію, що виробляється підприємством». Поняття «амортизація», будучи неоднозначним і складним поряд з іншими поняттями в бухгалтерському обліку, вимагає свого дослідження.

Автори Хендріксен Е.С., Ван Бред М.Ф. стверджують, що поняття «амортизація» було знайоме бухгалтерам ще з ранньохристиянського Риму [71, с. 41]. Дану точку зору дотримується і дослідник історії бухгалтерського

обліку –Кутер М.І. Згідно з його думкою, механізм лінійного розподілу вартості довгострокового інвентарю за періодами його використання почав активно застосовуватися в середні століття [29, с. 59].

В роботі Вернера Зомбарта «Сучасний капіталізм» представлено міркування про зв'язок подвійного запису і бухгалтерії в цілому з капіталізмом. Вчений пов'язує зародження капіталізму з появою прибутку, що включає амортизацію, а також доходи і витрати майбутніх періодів [12, с. 247].

Як бухгалтерський прийом, амортизація відома з XIV-XV ст. Я.В. Соколова вивчаючи розвиток подвійної бухгалтерії в Європі, розкрив уявлення Джона Мелліс про амортизацію. Амортизація - це прямий витрата нерухомого майна (Дебет рахунку «Прибутки та збитки» Кредит рахунку «Інвентар»). В рамках даного підходу, вартість придбаного інвентарю списується рівними частинами на збиток [65, с. 33].

Зі зміною економічних умов в XIX столітті призвело до зміни поглядів на визначення амортизації. Даний підхід оголошує амортизацію прийомом, який дозволяє постійно зберігати на постійному рівні основний капітал.

На сьогоднішній день згідно п. П(С)БО 7 амортизація – систематичний розподіл вартості, яка амортизується, необоротних активів протягом строку їх корисного використання (експлуатації) [46].

Під впливом часу, сил природи та в процесі експлуатації основні засоби поступово зношуються. Вони втрачають свої первинні фізичні якості, знижуються їх техніко-експлуатаційні можливості, в результаті зменшується реальна балансова вартість основних засобів. Виділяють моральний і фізичний знос основних засобів, а також знос під дією сил природи.

Моральний і фізичний знос основних засобів та доведення їх технічного стану відповідно до останніх досягнень науки і техніки протікають в процесі їх неперервного оновлення – руху. (рис.1.6)

ЗНОС ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ		
<p>Моральний</p> <p>зменшення вартості машин та обладнання під впливом скорочення суспільно необхідних витрат на їх відбудову (моральний знос першої форми); зменшення їх вартості у результаті введення нових, більш прогресивних економічно ефективних машин та обладнання (моральний знос другої форми).</p>	<p>Фізичний</p> <p>пов'язаний з безпосереднім використанням основних засобів у процесі виробництва та залежить від тривалості використання та обсягу виготовленої продукції (виконаних робіт, наданих послуг).</p>	<p>Під дією сил природи пов'язаний із впливом природних факторів, що призводять до зменшення первісної вартості основних засобів</p>

Рис 1.6 Види зносу основних засобів

Моральний знос зумовлюється двома факторами: зростанням продуктивності праці і темпами технічного прогресу.

Фізичний знос основних засобів може бути визначений відповідно до термінів їх служби. Проте, найбільш правильно можна визначити фізичний знос основних засобів шляхом обстеження технічного стану об'єкта в натурі.

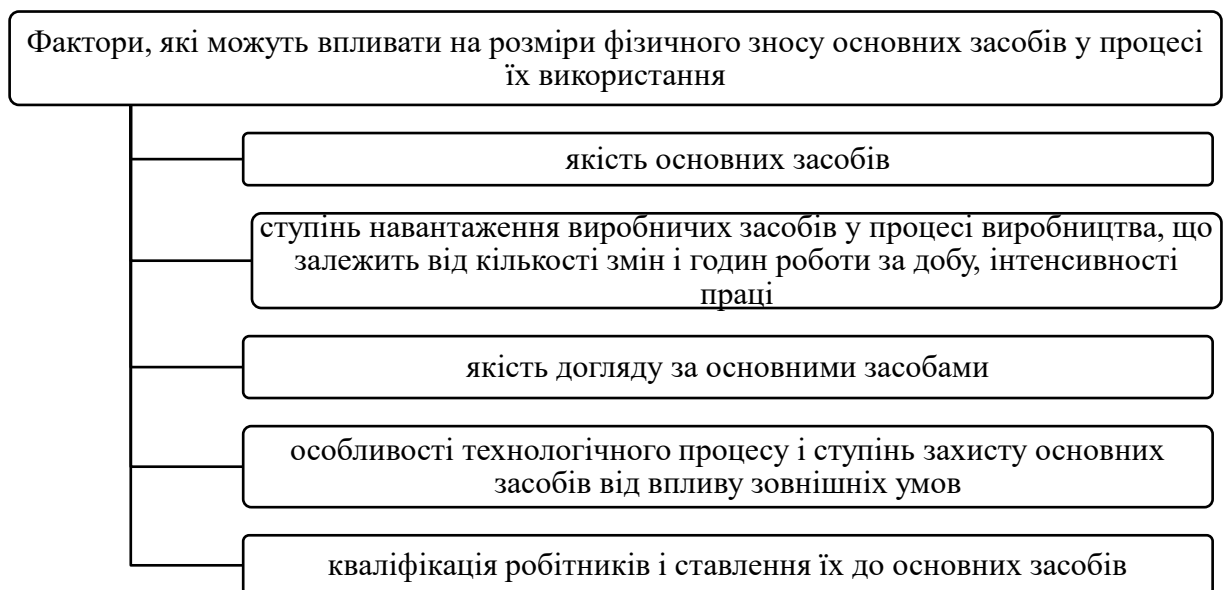

Рис. 1.7 Фактори впливу на знос основних засобів [13]

Отже, необхідною умовою раціональної організації обліку основних засобів є їх класифікація. Її орієнтація на загальних для усіх галузей національної економіки ознаках – визначенні різних груп основних засобів та їх об'єднання по спільних функціях у виробничому процесі має домінуюче значення для організації бухгалтерського обліку. Завдяки цьому основні засоби розділяють по групах, які підлягають обліку та контролю на бухгалтерських рахунках.

Також забезпечується єдність групування по видах об'єктів у всіх галузях економіки, що дозволяє досягти співставлення облікових показників різних підприємств. Для забезпечення своєчасного та правильного обліку основних засобів та контролю за їх збереженням і використанням на підприємстві має бути розроблена економічно обґрунтована класифікація основних засобів за такими ознаками: натурально-речовим складом, функціональним призначенням, використанням, належністю, за відношенням до галузі народного господарства та за ступенем вагомості. Розглянуті сутність та класифікація основних засобів дають змогу оптимізувати їхню структуру – забезпечити ефективне їх використання, сприяти покращенню стану сучасного виробництва.

1.2 Законодавчо-нормативне регулювання облікового процесу операцій з основним засобами

Одним із важливих завдань, які стоять перед бухгалтерським обліком є надання інформації про наявність та вибуття основних засобів та контроль за їх використанням з метою ефективного управління виробничо-фінансовою діяльністю підприємства. Однак, якість такої інформації та об'єктивність її відображення у звітності останнім часом втрачають свою корисність для користувачів. Головною причиною такої ситуації є слабка методична

розробка нормативних документів, що регулюють облік основних засобів, неврегульованість норм податкового законодавства, їх постійні зміни та стрімка адаптація П(С)БО до МСБО.

Одним із проблемних питань в частині обліку експлуатації та вибуття основних засобів є його нормативно правове регулювання. Основним нормативним документом з обліку експлуатації та вибуття основних засобів є П(С)БО 7, яке визначає концептуальні основи формування в бухгалтерському обліку інформації про основні засоби підприємства та її розкриття у фінансовій звітності.

Зокрема, у даному документі наводяться критерії визнання об'єкта основних засобів активом, прописані методи оцінки, переоцінки та амортизації основних засобів, врегульовано формування інформації про зменшення корисності та вибуття основних засобів, а також порядок розкриття інформації про них у примітках до фінансової звітності.

Важливим документом з обліку основних засобів є Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань [51], яке встановлює єдині вимоги щодо порядку проведення інвентаризацій основних засобів установами і організаціями, визначає завдання інвентаризації, наводить терміни проведення та перелік активів щодо яких є обов'язкова інвентаризація.

До переліку також важливих нормативних документів з обліку основних засобів належать Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів [52], що також наводять класифікацію основних засобів, визначають методологічні особливості обліку надходження, ремонту, поліпшення, переоцінки, вибуття, амортизації основних засобів та облік основних засобів в оренді.

Дотримання балансу взаємних інтересів користувачів інформації досягається за допомогою різних видів регулювання бухгалтерського обліку: економічного, правового та морально-етичного.

Правове регулювання здійснюється державою, яка встановлює правові норми, окреслюючи межі можливої поведінки суб'єктів господарювання. В

Україні поступово створюється система взаємодії економічного та правового регулювання, яка проявляється в тому, що підприємства при введенні обліку обирають для себе економічно доцільні напрями поведінки, але при цьому вони змушені враховувати правові норми, порушення яких призводить до юридичної відповідальності та економічних втрат.

Питання бухгалтерського обліку, фінансового аналізу та контролю використання основного капіталу регулюються законодавчо-нормативними документами, які можна поділити на чотири групи:

I група – Конституція України, ПКУ, ГКУ, Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» від 16.07.1999 р. № 996-XIV; Закон України «Про лізинг» від 11.12.2003 р. № 1381-IV.

II група – П(С)БО 7, П(С)БО 14, П(С)БО 28.

III група – Інструкція «Про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій», затв. МФУ від 30.11.1999 р. № 291; Положення «Про інвентаризацію активів та зобов'язань», затв. наказом МФУ від 02.09.2014 р. № 879; Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів, затв. МФУ від 30.09.2003 р. № 561; Методичні рекомендації «Про застосування реєстрів бухгалтерського обліку», затв. наказом МФУ від 29.12.2000 р. № 356

IV група – Наказ про облікову політику підприємства; робочий план рахунків для обліку необоротних матеріальних активів; наказ про проведення інвентаризації; посадові інструкції; графіки документообігу та інвентаризації; регламенти бухгалтерських та інших адміністративних служб та порядок організації та реалізації внутрішнього контролю. Ця група документів формується в рамках системи управління конкретного підприємства.

Важливим законодавчим актом, що регулює облік основних засобів є Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV [49], який визначає правові засади організації

ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності. Відповідно до цього законодавчого документу бухгалтерський облік є обов'язковим, ведеться всіма підприємствами, оскільки фінансова, статистична, податкова та інші види звітності, ґрунтуються на даних цієї системи.

Питання організації бухгалтерського обліку на підприємстві, відповідальність за правильність його ведення несе власник або уповноважений орган, який здійснює керівництво підприємством відповідно до законодавства та установчих документів.

Проаналізуємо детально законодавчу базу України в розрізі питань пов'язаних з обліком основних засобів (табл. 1.4)

Таблиця 1.4

Огляд законодавчих та нормативних актів щодо обліку основних засобів

Нормативне джерело	Коментар
ПКУ [41]	В частині основних засобів здійснюється розподіл на 16 груп з визначенням мінімального строку їх експлуатації, методи проведення амортизації, формування первісної вартості ОЗ, правил проведення індексації та ін
ГКУ [9]	Поняття майна підприємства, в тому числі й основних засобів, джерел його формування тощо.
ЦКУ [66]	Порядок придбання та оренди, правила використання транспортних засобів як основних засобів.
П(С)БО 7 [46]	Визначає методологічні принципи формування в бухгалтерському обліку інформації основних засобів, а також її розкриття у фінансовій звітності
Інструкція МФУ № 291 [20]	Визначаються рахунки, на яких обліковуються основні засоби, а також ті рахунки з якими може кореспондувати 10 рахунок та субрахунки, що йому належать.
Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [49]	Визначає порядок ведення бухгалтерського обліку, складання і подання фінансової звітності.
Методичні рекомендації щодо бухгалтерського обліку основних засобів [52]	Розглядає конкретні операції з основними засобами з відповідною кореспонденцією рахунків до них.

З наведеної вище таблиці видно, що облік основних засобів в Україні регулюється багатьма нормативними актами, що дає змогу базуючись на цих

законодавчих актах, застосовуючи методики та інструкції, вести відповідний облік основних засобів, вірно відображати всі операції в обліку.

ПКУ покликаний забезпечити зменшення розбіжностей, усунення спірних питань та вирішення проблем і неузгодженостей в податковому та бухгалтерському обліку. Хоча, порівнюючи податкове та бухгалтерське законодавство виникають певні протиріччя, зокрема в частині критеріїв віднесення майна до основних засобів, результати чого представлені в таблиці 1.5.

Таблиця 1.5

Критерії віднесення майна до основних засобів згідно бухгалтерського та податкового законодавства

Очікується, що він приноситиме майбутні економічні вигоди	Його вартість може бути достовірно визначена
Матеріальна форма	
Строк корисного використання більше одного року або операційного циклу	
-	Вартість більше 6000 грн.
Використовується у негосподарській діяльності	Використовується у господарській діяльності

Проаналізувавши таблицю 1.5 можна сказати, що згідно з податковим законодавством до основних засобів відносяться активи, які використовуються лише у господарській діяльності більше року (або операційного циклу), і вартість яких більше 6000 грн.

Пункт 138.3.3 ст. 138 ПКУ являє собою податковий класифікатор основних засобів. Причому в основу цього класифікатора покладено бухгалтерську класифікацію, використану в П(С)БО 7. Навіть назви податкових груп повторюють назви субрахунків бухгалтерського обліку. Щоправда, існують і деякі відмінності щодо класифікації основних засобів, так в п. 138.3.3 ПКУ не виділяє таку групу, як «інші необоротні матеріальні активи» та додатково надає групу «довгострокові біологічні активи», які, в свою чергу, регулюються не П(С)БО 7, а П(С)БО 30 «Біологічні активи», затв. наказом МФУ від від 18.11.2005 р. № 790

Отже, можна зробити висновок, що законодавчі та нормативні документи визначають методологічні засади формування інформації про основні засоби та її розкриття у фінансовій звітності.

Методологічну основу формування в бухгалтерському обліку інформації про основні засоби і розкриття інформації про них у фінансовій звітності підприємств, організацій та інших юридичних осіб всіх форм власності регламентується П(С)БО 7. Однак загальні правила ведення обліку основних засобів відображенні в МСБО 16. [36]

Стандарт міжнародної фінансової звітності МСБО 16 був розроблений для того, щоб достовірно і послідовно проводити внутрішньо-корпоративний облік основних засобів і відображати ці дані у фінансовій звітності.

МСБО 16 зобов'язані застосовувати всі компанії, які ведуть облік відповідно до вимог міжнародної фінансової практики за всіма видами і типами основних засобів, крім тих, які суперечили б іншому стандарту. Як приклад можна згадати активи, які компанія спочатку набуває не для використання в своєму бізнесі, а щоб заробити на перепродажі таких активів [17, с. 17].

Відповідно до стандарту МСБО 16 до основних засобів підприємства належать дві групи матеріальних активів, які володіють двома найважливішими властивостями в форматі бізнесу підприємства:

- компанія володіє даними матеріальними активами, щоб безперервно використовувати їх у своїй економічній діяльності;
- дані активи купувалися, щоб використовуватися більше, ніж один звітний період.

У кожного такого активу відповідно до стандарту МСБО 16 є зрозумілий або прогнозований термін продуктивного використання:

- в першому випадку стандарт трактує поняття часу, яке заплановане для корисного використання даного основного засобу. Це може бути не тільки обумовлено виходом активу з ладу, а просто бізнес моделлю

конкретної компанії – інвестувати в оновлення основних засобів з певною часовою періодичністю;

– у другому випадку стандарт трактує прогнозований термін продуктивного використання як очікування бізнесу по зробленому кількості одиниць продукції, циклам роботи або економічного ефекту від використання певного матеріального активу [36].

Важливо відзначити, що МСБО 16 не визначає і не класифікує матеріальні цінності, які треба і не треба визнавати як основні засоби. Також стандарт не регулює об'єднання або вичленення основних засобів в цілому, а дає можливість управлінській команді використовувати свій професіоналізм і орієнтуватися, в першу чергу, на бізнес цілі компанії при класифікації і визнання основних засобів.

Деякі об'єкти основних засобів можуть бути потрібні компанії з міркувань безпеки або охорони навколишнього середовища. Хоча вони не можуть безпосередньо збільшити майбутні економічні вигоди, їх наявність неминуче для отримання майбутніх економічних вигод від інших активів і, отже, вони повинні бути визнані в якості активу.

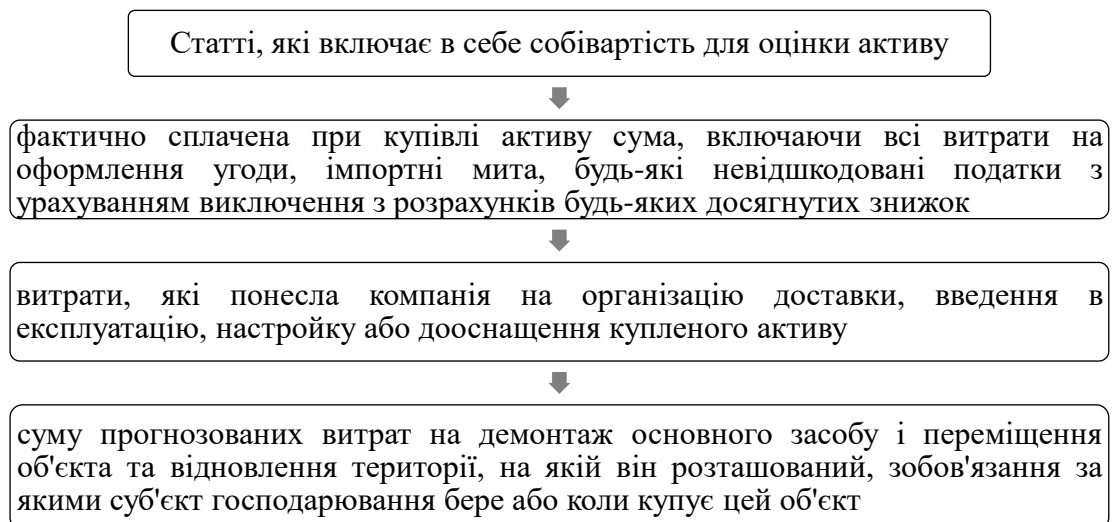

Рис. 1.8 Статті необхідні для визначення активу

Після того, як актив був оцінений по його собівартості і відповідно до

критеріїв визнання в якості основного засобу був визнаний таким, компанія повинна вибрати для себе модель обліку основних засобів. Модель обліку основних засобів відповідно до МСБО 16 не нав'язується підприємству. Підприємство самостійно вибирає модель обліку відповідно до стандарту і зобов'язується застосовувати таку політику по всьому виділеному сегменту подібних основних засобів.

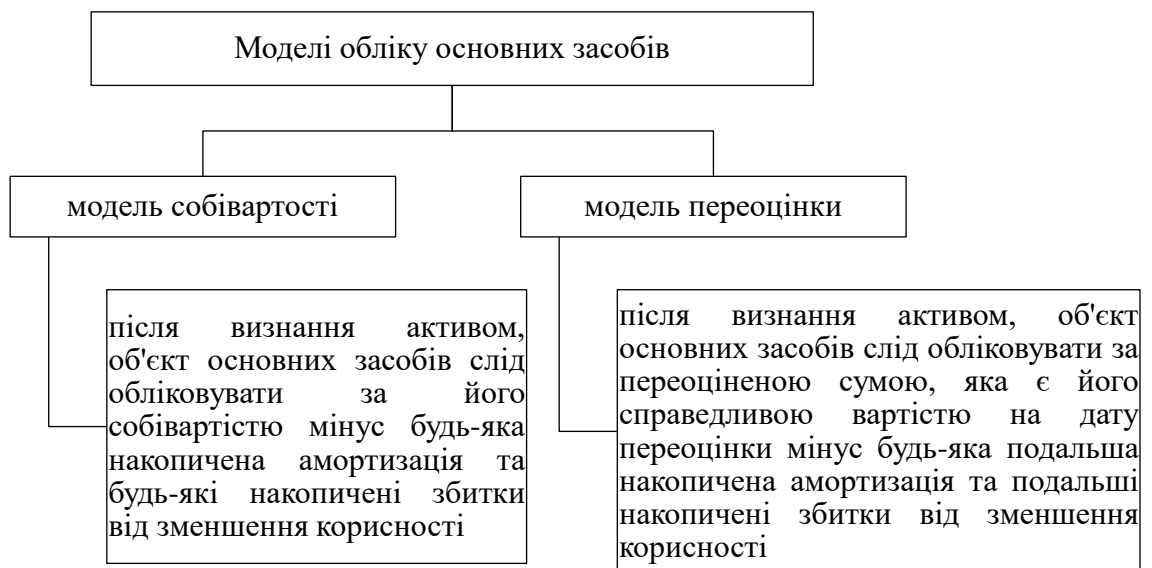

Рис. 1.9 Моделі обліку основних засобів

При виборі другої моделі необхідно врахувати наступні обмеження:

- переоцінка повинна проводитися з достатньою регулярністю;
- переоцінка проводиться по всіх класах основних засобів, до яких відносяться активи, що вимагають переоцінки;
- об'єкти основних засобів оцінюються за справедливою вартістю на дату проведення такої переоцінки.

Регулярні переоцінки проводяться з метою уникнення суттєвої відмінності балансової вартості основних засобів від їх справедливої вартості на кінець звітного періоду. При цьому переоцінка може проводитися щорічно, якщо їх справедлива вартість значно коливається [6, с. 113].

Стандарт передбачає два способи коригування накопиченої амортизації

на дату проведення переоцінки.

Перший спосіб використовується в разі, коли актив переоцінюється до амортизованої відновної вартості шляхом індексування. У цьому випадку величина накопиченої амортизації перераховується пропорційно зміні балансової вартості активу так, щоб після переоцінки балансова вартість дорівнювала його переоціненою вартістю.

Другий спосіб коригування накопиченої амортизації частіше застосовується при проведенні переоцінки будівель і споруд. В цьому випадку накопичена амортизація елімінується проти балансової вартості, а чиста величина перераховується до переоціненої величини основного засобу [36].

Також компанія, керуючись своєю обліковою політикою, бізнес завданнями і принципами МСБО, повинна здійснювати амортизацію основних засобів під час всього періоду їх корисного економічного використання.

Сума, яка була виведена як розмір амортизаційних нарахувань, повинна визнаватися в звітному періоді в складі прибутку або збитку, крім випадків включення цієї суми до складу балансової вартості іншого активу. Це відбувається в тому випадку, коли економічний потенціал одного активу стає економічною ефективністю іншого активу.

Розмір амортизації активу повинен рівномірно погашатися протягом усього терміну економічного використання зазначеного активу. Актив повинен бути проаналізований на предмет залишкової вартості і терміну економічної експлуатації не менше ніж один раз протягом кожного року.

Амортизація активу проводиться за МСБО 16 навіть тоді, коли справедлива вартість вище балансової, так само як не припиняється амортизація основного засобу, якщо воно фактично не використовується підприємством через вихід з ладу, на час технічного обслуговування або планового ремонту.

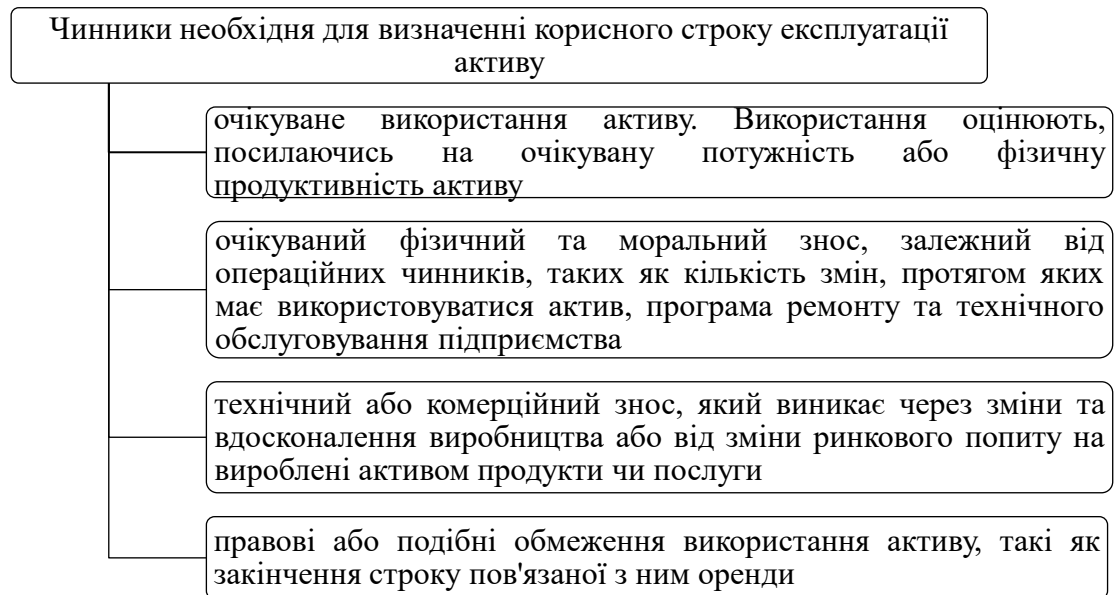

Рис. 1.10 Чинники для визначення експлуатації

Підприємство самостійно вибирає в рамках МСБО 16 метод амортизації, який буде найбільш повно відповідати прогнозованій картині споживання економічних благ, вироблених за рахунок даного активу. Якщо структура вигод не змінюється з часом, не змінюється і метод амортизації при оцінці [89, с. 302].

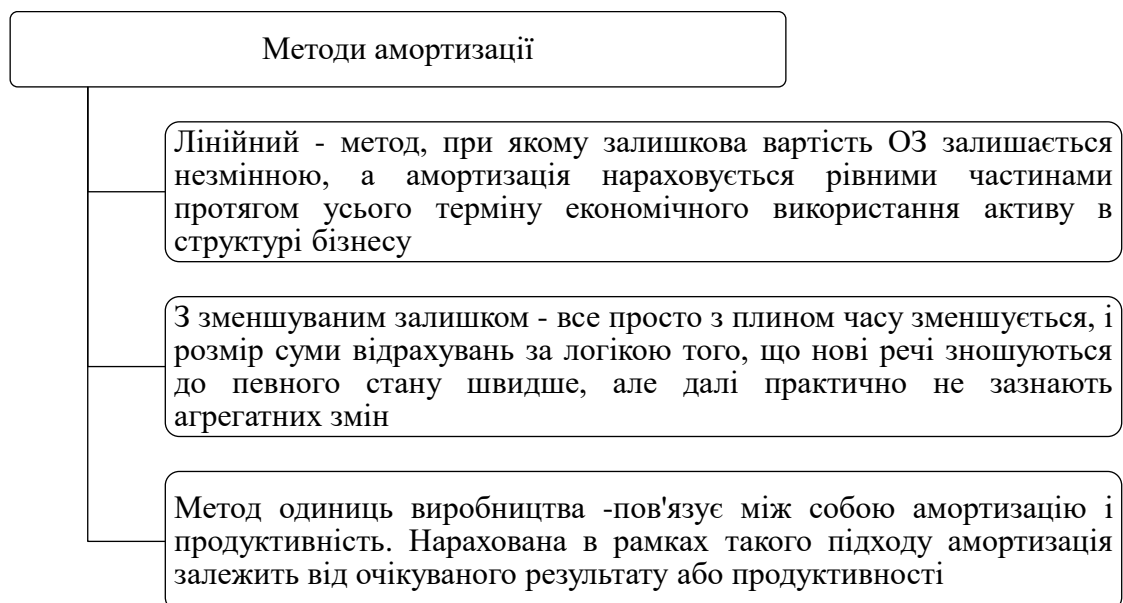

Рис. 1.11 Методи амортизації

Модель амортизації, обрана підприємством, повинна бути виваженою, раціональною і ясно відображати, як компанія витягує з активу продуктивність і економічні плюси. При цьому будь-який метод амортизації повинен аналізуватися в закінченні кожного звітнього періоду для того, щоб управлінський персонал підприємства мав можливість обґрунтовано оцінити доцільність використання цього методу [36].

Отже, виходячи з вищесказаного важливе значення має правильність обліку основних засобів згідно з МСФЗ, оскільки це є важливим для зовнішніх користувачів фінансової звітності. Відповідність національних облікових систем до МСФЗ забезпечує можливість співставлення звітних показників підприємств різних країн.

МСБО 16 має досить жорсткий перелік визначень і норм рекомендаційного характеру, згідно з якими необхідно здійснювати роботи в рамках стандарту. Все це прописано і погоджено на рівні економічного співтовариства для того, щоб домогтися максимальної ідентичності результатів застосування стандарту, достовірності відомостей і простоти в роботі зі стандартом у широкого кола осіб.

Звісно тільки власникам підприємств самостійно вирішувати, чи застосовувати міжнародні стандарти для ведення обліку, чи дотримуватись національних. Але, оскільки МСБО бере до уваги позитивний досвід багатьох країн, на мою думку, було б доречним почати удосконалювати національні стандарти.

1.3 Теоретико-методичні аспекти аналізу ефективності використання основних засобів

Ефективність є головним показником успішності будь-якої діяльності. У науковій літературі багато уваги приділено саме оцінюванню ефективності

використання основних засобів. Ефективність відображає відношення результатів (обсягу виробленої або реалізованої продукції) до витрат (матеріальних та нематеріальних).

Перш за все, необхідно визначити сутність поняття «ефективність використання основних засобів». Науковці приділяють цьому досить мало уваги у своїх дослідженнях. Більшість праць присвячені саме методам і підходам до оцінювання ефективності основних засобів, показникам, які при цьому застосовуються. Існуючі дефініції поняття «ефективність використання основних засобів» наведено в таблиці 1.6.

Таблиця 1.6

Існуючі визначення поняття «ефективність використання основних засобів»

Автор	Визначення
Н.А. Довгалоук [28]	«...співвідношення між витратами на створення та відтворення основних засобів та результатами, які отримані від їх застосування, останні можуть бути виражені зростанням обсягів виробництва, підвищенням якості продукції, зниженням її собівартості»
І. Терлецька, Ю. Чухрій [91, с. 87]	«...результат, який отримує підприємство у звітному періоді, що співвідноситься з витраченими ресурсами»
О.В. Бабич [46, с. 347]	«...виражається у прискоренні оборотності основних засобів, що дає змогу вирішити проблему скорочення розриву у термінах фізичного та морального зносу»
М. Ларка, Д. Горжій [92, с. 39]	«...це кількісний чи вартісний результат, який порівнюється зі споживаними в процесі виробництва ресурсами»
Н. Лиса [93, с. 148]	«...відношення економічного ефекту, який підприємство отримує у підсумку своєї діяльності, до витрат, що необхідні для створення основних засобів»
С. Саннікова [60, с. 101]	«...це порівняння корисного результату від використання основних засобів з витратами на їх придбання та експлуатацію»
В. Швець, В. Грекова [94]	«...результативність економічної діяльності, яка реалізується за допомогою основних засобів і характеризується відношенням певного економічного ефекту до витрат, що зумовили отримання цього ефекту»
В. Стратійчук, Н. Богацька [95, с. 40]	«...результат, що втілюється у певному ефекті, що співвідноситься з витратами, які авансуються на придбання основних засобів»

У загальному розумінні ефективність – співвідношення результатів та витрат певної діяльності. При цьому деякі науковці ототожнюють поняття «ефективність» і «результативність, які мають принципово різний зміст.

З таблиці 1.6 бачимо, що більшість авторів характеризує ефективність використання основних засобів саме як співвідношення результатів та витрат. З-поміж наведених визначень вирізняється дефініція О. Бабич, на думку якого, ефективність виражається в прискоренні оборотності основних засобів. Вважаємо, що прискорення оборотності дає в підсумку певний результат, тобто збільшення кількості оборотів є ознакою ефективності.

Спираючись на наведені визначення науковців, пропонуємо поняття «ефективність використання основних засобів» тлумачити таким чином: це відношення результату, який втілюється в реалізованій продукції, до витрат на придбання, експлуатацію та відтворення основних засобів у грошовому виразі.

На відміну від існуючих, у пропонованій дефініції зроблено акцент на тому, що результат від використання основних засобів потрібно вимірювати саме обсягом реалізованої, а не виробленої продукції. Такий підхід відповідає сучасним поглядам на продуктивність виробництва: виробляти те, що потрібно ринку, а не те, що потенційно можливо, але не може бути реалізоване в майбутньому. Витрати на придбання, експлуатацію та відтворення основних засобів мають бути виражені лише в грошовій формі, що відповідає їх сутності.

Основні засоби, будучи матеріально-технічною базою виробництва, є фундаментом його удосконалення і розвитку. Цей процес відбувається як шляхом збільшення кількості об'єктів основних засобів (екстенсивний шлях), так і за рахунок підвищення ефективності їх використання (інтенсивний шлях). При цьому економічно виправданим є збільшення часу роботи устаткування, його повне завантаження, кваліфікований догляд і ремонт тощо [69, с. 215].

Коефіцієнт зносу основних фондів розраховують на початок та на кінець звітної періоду, а також вивчають його динаміку за кілька років. Чим нижчий коефіцієнт зносу (вищий коефіцієнт придатності) основних засобів, тим в кращому стані вони знаходяться. Зношені (застарілі) основні засоби

зумовлюють і необхідність використання застарілих технологічних процесів, що призводить до неконкурентоспроможності продукції [4, с. 117].

Коефіцієнт зносу характеризує ту частину вартості основних засобів, яка списана на витрати виробництва в попередніх періодах відповідно до формули (1.1):

$$K_{\text{зн}} = \frac{\Sigma \text{Зносу}}{\text{Первісна вартість ОЗ}} \quad (1.1)$$

Коефіцієнт придатності показує, яка частина основних засобів придатна для експлуатації в процесі господарської діяльності за формулою (1.2):

$$K_{\text{пр}} = \frac{\Sigma \text{Придатності}}{\text{Первісна вартість ОЗ}} \text{ або } 1 - K_{\text{зн}} \quad (1.2)$$

Оновлення основних засобів здійснюється у формі їх заміни більш досконалими і ефективними, реконструкції і модернізації окремих груп і видів. Рух основних засобів – це, по суті, з одного боку, введення нових, сучасних технічних засобів у будь-якій із перерахованих форм, а, з іншого боку, виведення застарілих засобів праці в результаті їх зносу.

Відповідно для оцінки руху основних засобів застосовуються коефіцієнт оновлення і коефіцієнт вибуття, які характеризують інтенсивність введення і вибуття окремих видів і груп основних засобів та їх сукупність [4, с. 118]. Для оцінки тенденції зміни обсягу і руху основних фондів та їх відтворення використовуються їх баланси, які бачимо у формулі (1.3):

$$OЗ_{\text{п}} + OЗ_{\text{в}} = OЗ_{\text{вив}} + OЗ_{\text{к}}, \quad (1.3)$$

де $OЗ_{\text{п}}$, $OЗ_{\text{к}}$ – вартість основних засобів відповідно на початок і кінець звітного періоду;

ОЗв – вартість придбаних основних фондів за звітний період;

ОЗвив – вартість виведених з експлуатації основних засобів за звітний період.

На підставі балансу визначається система показників, які характеризують рух основних засобів, зокрема:

– коефіцієнт оновлення (надходження) ($K_{он}$) характеризує частку введених у дію основних засобів за певний період у загальній вартості основних засобів на кінець звітного періоду відповідно до формули (1.4):

$$K_{он} = \frac{\sum \text{Оновлення}}{\text{ОЗ на кінець}} \quad (1.4)$$

Необхідно також розрізнити дві форми оновлення основних фондів – екстенсивну та інтенсивну.

Тим не менше, процес виведення з експлуатації застарілих і вироблених основних засобів не можна ототожнювати з інтенсивним оновленням діючих засобів праці. Реальний господарський оборот охоплює не лише введення в дію нових і виведення з експлуатації зношених засобів, а й передачу певної їхньої частини з балансу одного підприємства на баланс іншого [24, с. 23].

– коефіцієнт вибуття основних засобів ($K_{в}$) характеризує частку виведених основних засобів за певний період у загальній вартості основних засобів на початок звітного періоду згідно формули (1.5):

$$K_{в} = \frac{\sum \text{Вибуття}}{\text{ОЗ на початок}} \quad (1.5)$$

До показників, що характеризують рух основних засобів, крім вищезазначених, відносяться:

– коефіцієнт ліквідності основних засобів за формолою (1.6):

$$K_{л} = \frac{OЗ_{л}}{OЗ \text{ на початок}}, \quad (1.6)$$

де $OЗ_{л}$ – ліквідаційна вартість (залишкова вартість основних засобів, що вибули в результаті зношування);

– коефіцієнт (темп) приросту вартості основних засобів відповідно формули (1.7):

$$K_{\text{прир}} = \frac{\Sigma \text{ Приросту}}{OЗ \text{ на початок}} \text{ або } \frac{\Sigma \text{ Надходження} - \Sigma \text{ Вибуття}}{OЗ \text{ на початок}} \quad (1.7)$$

– коефіцієнт компенсації вибуття основних засобів за формолою (1.8):

$$K_{\text{ком.виб.}} = \frac{\Sigma \text{ вибування}}{\Sigma \text{ введення}} \quad (1.8)$$

– інтенсивність заміни основних засобів згідно формули (1.9):

$$I_{з} = \frac{OЗ_{л}}{\Sigma \text{ введення}} \quad (1.9)$$

Показники руху основних засобів можна оцінювати у цілому за сукупною вартістю основних засобів, за активною частиною і окремими видами (групами) основних засобів.

Варто ще раз підкреслити ту обставину, що незадовільне оновлення основних засобів, особливо у звітному періоді, відбувається в умовах, коли понад третини засобів праці зношені, про що зазначалось при оцінці технічного стану основних засобів. Таке становище у недалекому майбутньому може поставити перед керівництвом складні проблеми щодо функціонування та реального виживання підприємства в умовах жорсткої конкуренції [6, с. 137].

Тому слід акцентувати увагу керівних органів підприємства на необхідності інтенсивного оновлення основних засобів, особливо активної частини. Результати аналізу технічного стану і руху основних засобів служать інформаційною базою для перевірки виконання плану впровадження нової техніки, модернізації наявних технічних засобів, введення в дію нових об'єктів та виконання графіка ремонту основних засобів.

Можна зробити висновок, що наведені групи показників ефективності використання основних засобів дають змогу оцінити наявний технічний стан основних засобів та визначити інтенсивність їх оновлення, а також оцінити використання всієї їх сукупності, яка характеризує кінцевий результат їх використання.

Мета економічного аналізу ефективності використання основних засобів полягає у визначенні забезпеченості основними засобами за умови найбільш інтенсивного їх використання та пошуку резервів підвищення фондоддачі.

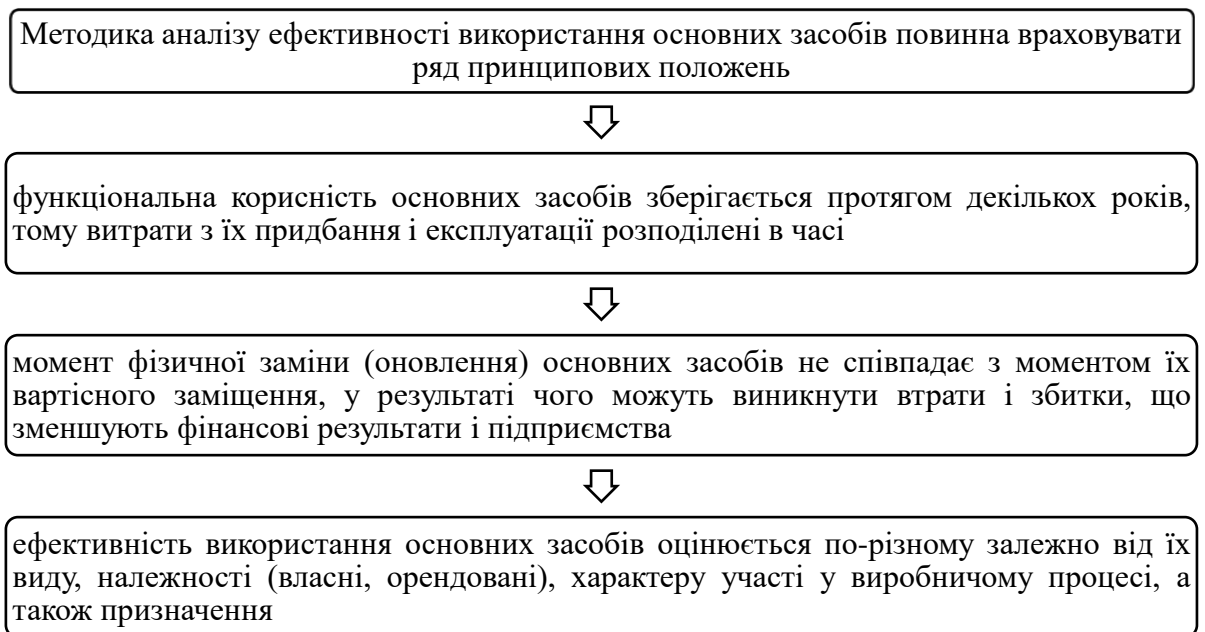

Рис. 1.12 Фактори ефективності використання основних засобів

Для аналізу особливе значення має розподіл виробничих основних засобів

основної діяльності підприємства на дві частини: активну і пасивну.

До активної частини у більшості галузей промисловості належать машини та устаткування, які безпосередньо взаємодіють з предметами праці. Пасивну частину формують основні засоби, які створюють умови для здійснення виробничого процесу: будівлі, споруди, передавальні пристрої, транспортні засоби. Зростання питомої ваги активної частини є показником прогресивності структури основних засобів, підвищення технічної оснащеності підприємства [25, с.182].

Для оцінки ефективності використання основних засобів використовується система показників – загальні і часткові. Найбільш узагальнювальним показником використання основних засобів є фондоддача – виробництво продукції на 1 гривню основних засобів (відношення обсягу продукції у грошовому виразі, виробленої підприємством до середньорічної вартості основних виробничих засобів). Розраховується показник фондоддачі (Фв) за формулою (1.10):

$$\Phi_{\text{в}} = \frac{\text{Обсяг випуску}}{\text{Середборічна вартість}} \quad (1.10)$$

В монопродуктових галузях, а також галузях, де виготовляється різнойменна, але близька за споживчою вартістю продукція, в чисельнику формули можуть бути використані відповідно обсяг продукції в натуральному і умовно-натуральному вимірах. В деяких випадках в чисельнику формули використовуються чиста продукція або прибуток. В останньому випадку по суті розраховується рентабельність основних виробничих засобів [53, с. 237].

Вирішальний вплив на фондоддачу має ефективність використання машин і обладнання в часі та потужності.

Фондоддача є одним із основних факторів, які визначають обсяг продукції підприємства, тому необхідно детально проаналізувати, які

фактори, у свою чергу, впливають на неї. Треба мати на увазі, що показник фондovіддачі складний, на нього впливає безліч факторів, значна частина їх між собою пов'язана (наприклад, трудомісткість продукції і виробіток продукції за одиницю часу роботи устаткування, додержання нормативних термінів перебування устаткування в ремонтах і на техобслуговуванні, коефіцієнт змінності роботи устаткування) [70, с. 195].

Вплив факторів, можна відобразити за допомогою структурно-логічної схеми (рис. 1.13).

Рис. 1.13 Структурно-логічна схеми факторів [70]

Фондомісткість – показник, обернений до фондovіддачі: він показує, скільки в середньому (за вартістю) використовується на підприємстві основних виробничих засоби для випуску продукції вартістю в 1 гривню. Показник фондомісткості дозволяє оцінити економію або додаткову потребу

основних засобів, в тому числі при плануванні обсягу продукції на наступний період.

Щоб охарактеризувати використання окремих частин основних засобів, величину $\bar{\Phi}$ у формулі відповідно змінюють (наприклад, на вартість активної частини основних засобів) [25, с. 183].

Часткові показники застосовують для характеристики використання окремих видів машин, обладнання, виробничої площі (серійний випуск продукції в натуральному виразі на одиницю обладнання за зміну, випуск продукції на 1 м² виробничої площі та ін.) відповідно формулі (1.11):

$$\Phi_{\text{м}} = \frac{\text{Середборічна вартість}}{\text{Обсяг випуску}} \quad (1.11)$$

Важливим показником, який певною мірою характеризує забезпеченість підприємства основними засобами, є фондоозброєність. Фондоозброєність визначається як відношення вартості основних виробничих засобів до середньооблікової чисельності працівників основної діяльності (робітників), і показує яка частина вартості основних виробничих засобів припадає на одного працівника (робітника) за формулою (1.12):

$$\Phi_{\text{o}} = \frac{\text{Середборічна вартість}}{r}, \quad (1.12)$$

де r – середньооблікова чисельність персоналу

Нарівні з фондоозброєністю в економічному аналізі для оцінки забезпеченості працівників основними засобами використовується технічна озброєність, що розраховується як відношення активної частини основних виробничих засобів до чисельності працівників основної діяльності або робітників. [34, с. 196].

Не менш важливим показником є рентабельність основних засобів. Вона вказує на частку прибутку підприємства, отриманого за рік, від вартості основних засобів. Рівень рентабельності основних засобів можна порівняти з аналогічним показником попередніх періодів та із середньо ринковою процентною ставкою фінансового ринку, згідно формули (1.13):

$$P_{\text{оз}} = \frac{\sum \text{Прибуток}}{\text{Середборічна вартість}}, \quad (1.13)$$

Аналізуючи використання виробничого обладнання в часі, необхідно: перевірити забезпеченість підприємств обладнанням; порівняти за планом і за звітом календарний, режимний і фактичний фонди часу роботи обладнання; вивчити затрати часу на простої обладнання з технічних, технологічних і організаційних причин і виявити способи їх скорочення; визначити причини відхилень виробничих засобів для окремих технологічних груп обладнання; проаналізувати коефіцієнт екстенсивного навантаження обладнання; визначити вплив поліпшення використання обладнання в часі на обсяг випуску продукції [22, с. 59].

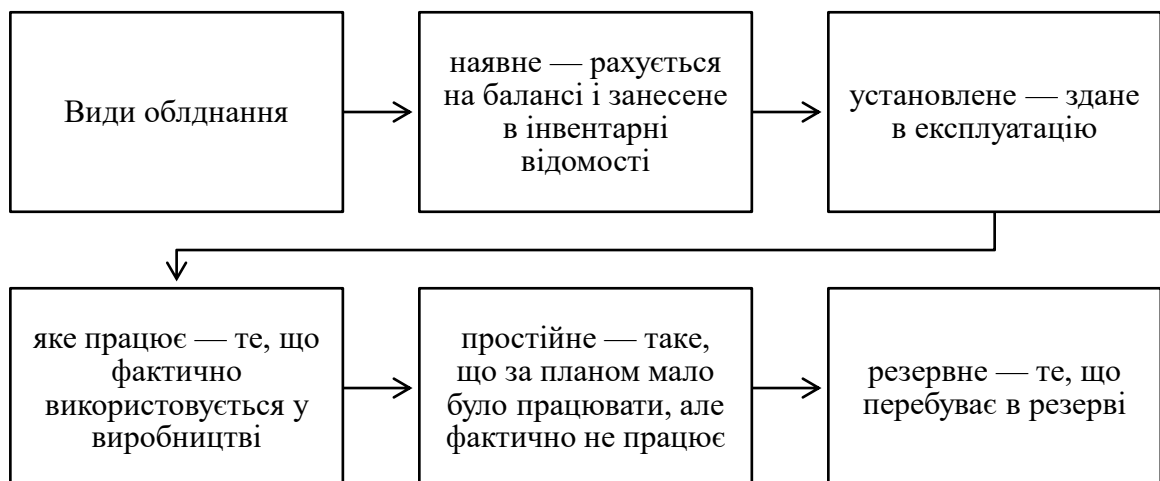

Рис. 1.14 Види виробничого обладнання

Виробниче устаткування – це найактивніша частина основних

виробничих засобів. Тому оцінка ефективності використання загального обсягу основних засобів повинна проводитись у взаємозв'язку з оцінкою використання технологічного устаткування. [22, с. 60].

Підвищення ефективності використання устаткування досягається екстенсивним шляхом (за використаним часом) та інтенсивним шляхом (за потужністю).

Для оцінки використання робочого часу устаткування використовуються коефіцієнти:

– календарного фонду часу за формулою (1.14):

$$K_{к.ф} = T_{ф} : T_{к}, \quad (1.14)$$

– режимного фонду часу за формулою (1.15):

$$K_{р.ф} = T_{ф} : T_{р}, \quad (1.15)$$

– планового фонду часу за формулою (1.16):

$$K_{п.ф} = T_{ф} : T_{п}, \quad (1.16)$$

де $K_{к.ф}$, $K_{р.ф}$, $K_{п.ф}$ – коефіцієнти відповідно календарного, режимного і планового фондів часу;

$T_{ф}$, $T_{к}$, $T_{р}$, $T_{п}$ – відповідно фактичний, календарний, режимний, плановий фонди робочого часу устаткування.

Нижче наведено зміст і розрахунки зазначених вище фондів часу роботи устаткування:

– календарний фонд ($T_{к}$) – максимально можливий час роботи устаткування, який розраховується як добуток кількості календарних днів у звітному періоді, кількості годин в добі (24) і кількості одиниць

встановленого устаткування.;

– режимний фонд (T_p) – визначається як добуток кількості встановлених одиниць устаткування на кількість робочих днів в періоді, на кількість змін і на тривалість зміни;

– плановий фонд ($T_{п}$) – визначається як різниця між режимним фондом часу і кількістю верстато-годин, передбачених планових зупинок (ремонт, модернізація);

– фактичний фонд ($T_{ф}$) – визначається як різниця між плановим фондом і часом внутрішньозмінних, цілозмінних і цілодобових зупинок [2, с. 164].

Для оцінки екстенсивного використання устаткування застосовується також коефіцієнт змінності, який показує, скільки змін у середньому працювала кожна одиниця устаткування, згідно формули (1.17):

$$K_{зм} = \frac{\sum \text{машинозмін}}{K\text{-ть встановленого устаткування}} \quad (1.17)$$

За провідною частиною устаткування на підприємстві розраховується виробнича потужність як максимально можливий випуск продукції за умови високого рівня використання техніки, технології, робочої сили, організації виробництва і праці. Ступінь використання виробничої потужності характеризується такими коефіцієнтами:

– загальний коефіцієнт за формолою (1.18):

$$K_3 = \frac{Q_p}{\overline{M_p}}, \quad (1.18)$$

де Q_p – річний обсяг виготовленої продукції;

$\overline{M_p}$ – середньорічна виробнича потужність.

– коефіцієнт інтенсивного навантаження за формулою (1.19):

$$K_{із} = \frac{\overline{Q_d}}{\overline{M_d}}, \quad (1.19)$$

де $\overline{Q_d}$ – середньодобовий випуск продукції;

$\overline{M_d}$ – середньодобова виробнича потужність.

Однією з основних вимог, що висуваються до аналізу основних засобів, є достовірність його показників. Вона забезпечується багатьма способами, одним із яких є інвентаризація. Обов'язок підприємств проводити для забезпечення достовірності даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності інвентаризацію, під час якої перевіряються і документально підтверджуються наявність, стан і оцінка його активів і зобов'язань, закріплено у ч. 1 ст. 10 Закону України про бухгалтерський облік та фінансову звітність [49].

Відповідно до вимог законодавства можна зробити висновок, що інвентаризація – це перевірка і документальне підтвердження наявності та стану, оцінка активів та зобов'язань (майно, вклади підприємства в статутні фонди інших підприємств, розрахунки з дебіторами та кредиторами тощо) підприємства. Інвентаризація є одним з невід'ємних елементів бухгалтерського обліку і відіграє роль обов'язкового доповнення до поточної документації господарських операцій [51].

Головним документом, що визначає правила проведення інвентаризації, є Положення МФУ № 879, яке визначає загальні положення щодо проведення інвентаризації, зокрема встановлює випадки, в яких проведення інвентаризації є обов'язковим, порядок проведення, об'єкти інвентаризації, її завдання, застереження, форму акта контрольної перевірки інвентаризації цінностей на підприємстві й т. п. [30].

Інвентаризація основних засобів проводиться з метою забезпечення

достовірності даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності підприємства. Під час інвентаризації основних засобів перевіряються і документально підтверджуються їх наявність, стан, відповідність критеріям визнання і оцінка.

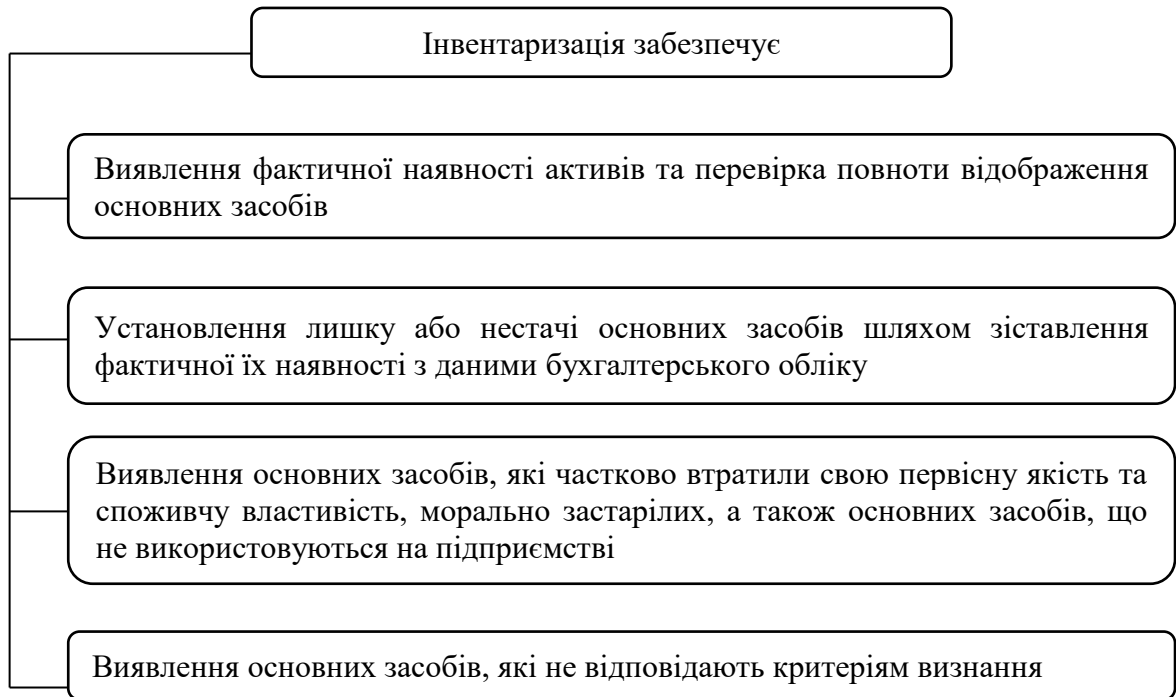

Рис. 1.15 Фактори, які забезпечені за рухунок інвентаризації [51]

Для проведення інвентаризації основних засобів на підприємстві розпорядчим документом керівника створюється інвентаризаційна комісія з представників апарату управління, бухгалтерської служби та досвідчених працівників, які знають об'єкт інвентаризації, ціни та первинний облік.

Наявність основних засобів при інвентаризації встановлюється шляхом обов'язкового підрахунку, який проводиться у порядку у приміщенні.

Основні засоби вносяться до інвентаризаційного опису за найменуванням відповідно до основного призначення об'єкта із зазначенням інвентарного номера, виготовлювача, заводського номера (у разі його наявності), року випуску, первісної (переоціненої) вартості, суми зносу, строку корисного використання та інших відомостей.

У разі виявлення об'єктів, що не знаходяться на обліку, а також

об'єктів, дані про які відсутні в обліку, до інвентаризаційного опису вносяться відсутні відомості і технічні показники про такі об'єкти вносяться. Оцінка виявлених об'єктів проводиться за справедливою вартістю.

На основні засоби, які не придатні до експлуатації і не підлягають відновленню, складається окремий інвентаризаційний опис із зазначенням часу введення в експлуатацію та причин, що довели до стану непридатності ці об'єкти. Списання таких об'єктів проводиться у порядку, встановленому законодавством.

Перед початком інвентаризації бухгалтерській службі підприємства доведеться підготувати оформлену раніше первинну документацію з обліку основних засобів, яка зберігається у бухгалтерії. [30].

Матеріально відповідальним особам треба підготувати Інвентарний список основних засобів (Ф. №ОЗ-9). Документ застосовується для пооб'єктного обліку основних засобів за їх місцезнаходженням (місцем експлуатації). Дані цього документа повинні бути тотожними записам в Інвентарних картках обліку основних засобів (Ф. №ОЗ-6), що ведуться в бухгалтерії.

Отже, підбиваючи підсумки, можна констатувати, що інвентаризація є не менш важливим показником у контексті ефективності використання основних засобів, оскільки під час неї основні засоби перевіряються і документально підтверджується їх наявність, стан, відповідність критеріям визнання і оцінка. Головним завданням інвентаризації є виявлення розбіжності між фактичною наявністю активів і зобов'язань та даними бухгалтерського обліку.

2 ОРГАНІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ТОВ «ЕВРО.КОМ»

2.1 Організаційно-економічна характеристика підприємства

Товариство з обмеженою відповідальністю «ЕВРО.КОМ» (Ідентифікаційний код юридичної особи: 42236551) – юридична особа приватного права, діє на підставі та у повній відповідності до ЦКУ та ГКУ, Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю», інших чинних нормативно-правових відповідно до цих законодавчих актів, а також Статуту (при цьому в регулюванні діяльності товариства перевага надається чинному законодавству України).

Юридична адреса ТОВ «ЕВРО.КОМ»: 69035, Запорізька обл., місто Запоріжжя, вул. Незалежної України, буд. 45.

Для забезпечення діяльності ТОВ «ЕВРО.КОМ» за рахунок вартості вкладів його учасників створено Статутний (складений) капітал, розподілений на частки. Статутний капітал поділено на 100 часток. Номінальна вартість однієї частки становить 100,00 грн (сто гривень 00 копійок) та відповідає 1% голосів на загальних зборах.

Учасниками ТОВ «ЕВРО.КОМ» є громадяни України, які мають відповідні частки у Статутному капіталі підприємств: Широкова Олеся Олександрівна – 40%; Скочій Вланислав Миколайович – 40%; Мамаєвський Дмитро Валерійович – 20 %.

ТОВ «ЕВРО.КОМ» здійснює підприємницьку діяльність по насиченню ринку товарами та послугами з метою одержання прибутку від його господарської діяльності та наступного його розподілу між учасниками.

ТОВ «ЕВРО.КОМ», здійснює такі функції: ремонт та технічне обслуговування об'єктів, оптова та роздрібна торгівля будівельними

матеріалами, будівельно-монтажні роботи, комплексне обслуговування об'єктів, покрівельні та ландшафтні роботи.

ТОВ «ЕВРО.КОМ» може здійснювати окремі види діяльності, перелік яких встановлюється законом, після одержання ним спеціального дозволу (ліцензії). Цивільна правоздатність виникає з моменту його створення і припиняється з дня внесення до єдиного державного реєстру запису про його припинення. У випадках, встановлених законом ТОВ «ЕВРО.КОМ» може набувати цивільних прав та обов'язків і здійснювати їх через своїх учасників.

Підприємство має право на недоторканність його ділової репутації, на таємницю кореспонденції, на інформацію та інші особисті немайнові права, які можуть йому належати. Особисті немайнові права захищаються відповідно до законодавства.

Майно ТОВ «ЕВРО.КОМ» обліковується на його балансі. Підприємство має печатку та штампи.

ТОВ «ЕВРО.КОМ» відкрито поточний та депозитний рахунки у АТ КБ «ПриватБанк». Підприємство здійснює операції придбання запасів для власних потреб, для продажу населенню та іншим юридичним особам, як у виробників, посередників, так і у громадян. Оплата за придбані запаси здійснюється за готівковий та безготівковий розрахунок на підставі документів, які посвідчують цю операцію.

Організаційна структура управління ТОВ «ЕВРО.КОМ» є засобом сприяння досягнення менеджерами своїх цілей. Оскільки цілі є похідними від загальної стратегії підприємства, тісний зв'язок стратегії та структури цілком логічний. Відповідно організаційна структура має дотримуватися певної стратегії.

На ТОВ «ЕВРО.КОМ» використовується лінійно-функціональна структура (рис. 2.1.) Вона як правило, відмінно реалізується принцип єдиноначальності. Структурні підрозділи організовані за лінійним принципом. Також дана організаційна структура має широкі можливості для раціонального поєднання децентралізації і централізації.

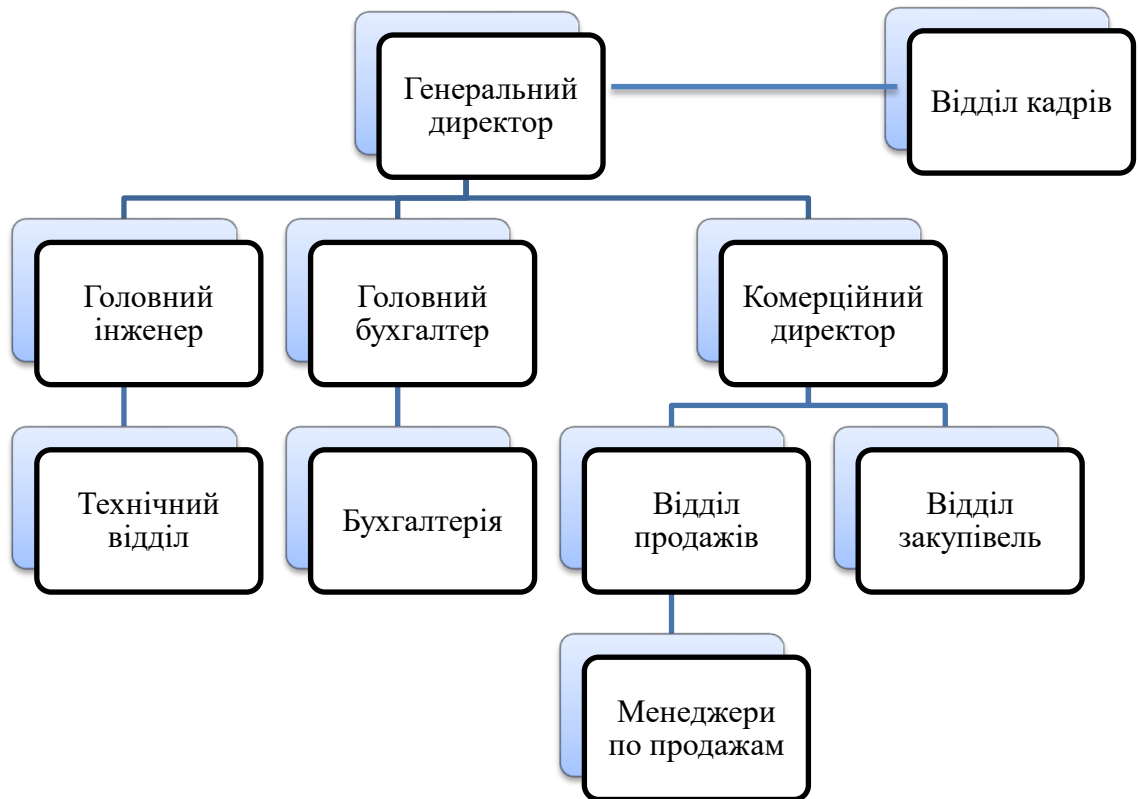

Рис. 2.1 Організаційна структура ТОВ «ЕВРО КОМ»

Найвищим органом управління в ТОВ «ЕВРО.КОМ» є загальні збори учасників. Кожен учасник має право бути присутнім на загальних зборах учасників, брати участь в обговоренні питань порядку денного і голосувати з питань порядку денного загальних зборів учасників.(рис. 2.2)

Рис. 2.2 Випадки скликання загальних зборів

Співвласник на загальних зборах учасників має кількість голосів, пропорційну до розміру його частки у статутному капіталі, якщо інше не передбачено Статутом. Загальні збори учасників можуть вирішувати будь-які питання діяльності товариства (рис. 2.3).

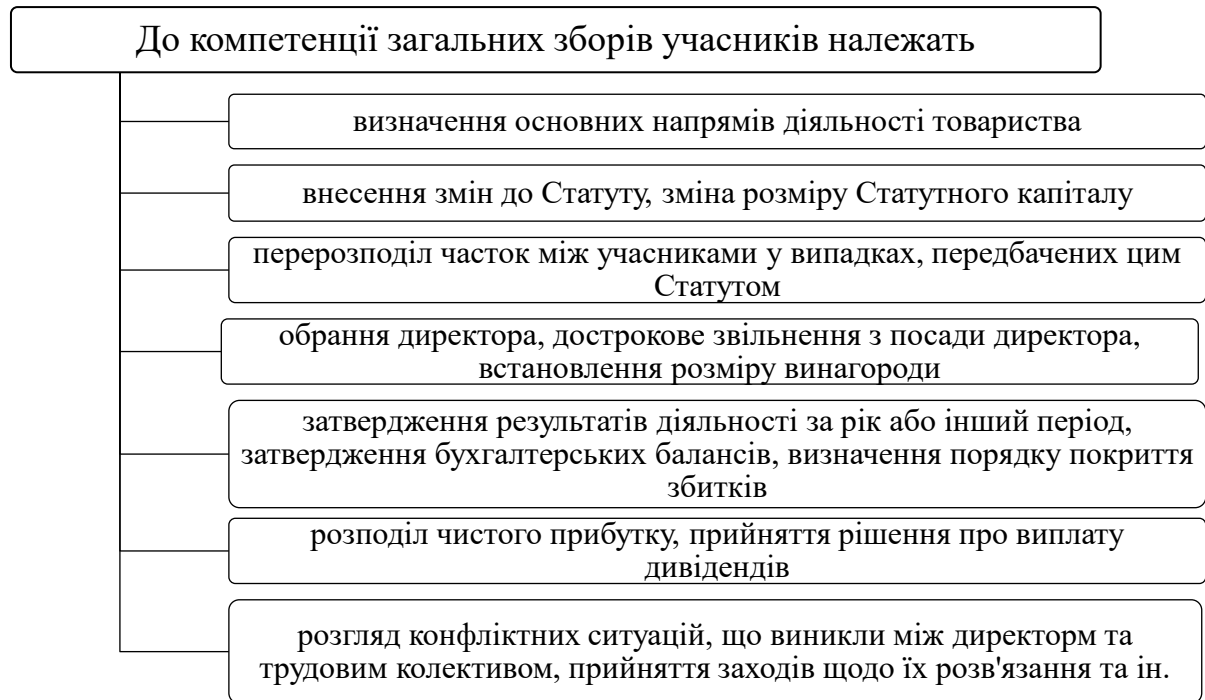

Рис 2.3 Повноваження загальних зборів учасників

Протягом зборів ведеться протокол, у якому фіксуються перебіг зборів учасників та прийняті рішення. Протокол підписує голова загальних зборів або інша уповноважена зборами особа. Кожен учасник товариства, який взяв участь у зборах, може підписати протокол.

Виконавчим органом підприємства є дирекція підприємства.

ТОВ «ЕВРО.КОМ» здійснює первинний (оперативний) та бухгалтерський облік результатів своєї роботи, податковий облік, складає статистичну інформацію, надає, відповідно до вимог закону, фінансову звітність та статистичну інформацію щодо своєї господарської діяльності, а також інші дані передбачені чинним законодавством України, органам державної влади та місцевого самоврядування, що здійснюють перевірки та контролюють

діяльність.

Майно ТОВ «ЕВРО.КОМ» становлять виробничі і невиробничі фонди, а також інші цінності, вартість яких відображається в самостійному балансі.

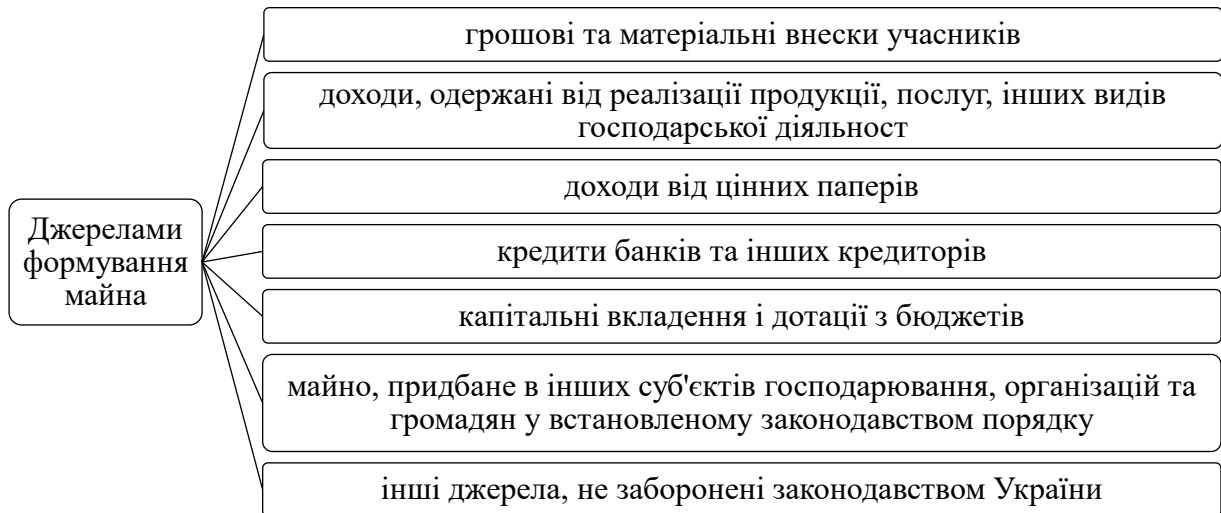

Рис. 2.4 Джерела формування майна підприємства

Господарська діяльність ТОВ «ЕВРО.КОМ» здійснюється згідно чинному законодавству та результати визначаються за підсумками річної фінансової звітності. Перевірки фінансової діяльності здійснюються Державною фіскальною службою України, її територіальними органами та іншими державними органами у межах їх компетенції, аудиторськими фірмами.

Директор і головний бухгалтер ТОВ «ЕВРО.КОМ» несуть персональну відповідальність за дотримання порядку ведення та достовірності обліку та звітності. Облік ведеться в національній валюті України - гривні.

Аналіз фінансово-економічного стану ТОВ «ЕВРО.КОМ» базується на даних фінансової звітності та бухгалтерського обліку, на розрахунку й зіставленні значної кількості показників і коефіцієнтів.

Фінансово-економічний аналіз дає змогу реалізувати наступні завдання: оцінити результати й ефективність діяльності підприємства, його поточний фінансовий стан, скласти прогноз розвитку фінансово-економічних

показників на найближчу перспективу; оцінити динаміку фінансових показників за певний період часу і фактори, що викликали відповідні зміни; оцінити наявні фінансові обмеження на шляху реалізації організаційних перетворень.

Таблиця 2.1

Динаміка фінансових результатів діяльності ТОВ «ЕВРО.КОМ»
2016-2018 рр.

Показники	Рік			Динаміка			
	2016	2017	2018	2016-2017 рр.		2017-2018 рр.	
				тис. грн.	%	тис. грн.	%
Чистий дохід (виручка) від реалізації товарів/послуг, тис грн.	2034	2516	3026	482	123,70	510	120,27
Собівартість реалізованих товарів/послуг, тис. грн.	650	780	980	130	120	200	125,64
Валовий прибуток, тис.грн.	1384	1736	2046	352	125,43	310	117,86
Інші операційні доходи, тис. грн.	183	380	560	197	207,65	180	147,37
Адміністративні витрати, тис. грн.	1212	1680	2010	468	138,61	330	119,64
Витрати на збут, тис. грн.	75	121	110	46	161,33	-11	90,91
Інші операційні витрати, грн. тис.	45	53	74	8	117,78	21	139,62
Чистий прибуток, тис.грн.	235	262	412	27	111,49	150	157,25

Можна прийти до висновків, що суттєвим для оціни діяльності ТОВ «ЕВРО.КОМ» є те, що собівартість зростала уповільнено, на 330,0 тис. грн. за два роки, порівняно з доходом від реалізації, на 992,0 тис.грн., що призвело до суттєвого збільшення валового прибутку як порівняно з 2016 р., так і порівняно з 2017 р.

Негативним є факт зростання адміністративних витрат на 20 %, що у грошовому вимірі становить 330 тис. грн. Але ж на перевагу стають інші

операційні доходу приріст яких складає 377 тис. грн. за два останніх роки.

Також спостерігається зростання інших операційних витрат на 64,4 % з 2016 року, на відміну від витрат на збут, які за останній рік зменшились на 11 тис.грн.

Таблиця 2.2

Показники виробничого потенціалу ТОВ «ЕВРО.КОМ» 2016-2018 рр.

Показник	Рік			Динаміка			
	2016	2017	2018	2016-2017		2017-2018	
				тис.грн.	%	тис.грн.	%
Статутний капітал, тис. грн.	653,0	653,0	653,0	0	100	0	100
Власний капітал, тис. грн.	899,6	957,4	971,5	57,8	106,43	14,1	101,47
Основні засоби тис. грн.:							
- залишкова вартість	758,0	894,9	924,5	136,9	118,06	29,6	103,31
- первісна вартість	878	912	943	34,0	103,87	31	103,40
- знос	15,5	17,1	18,5	1,6	110,32	1,4	108,19
Виробничі запаси, тис. грн.	0	23,2	53,5	23,2	-	30,3	230,60
Середньооблікова кількість штатних працівників, осіб	21	28	32	7	133,33	4	114,29

За допомогою даних, наведених у таблиці 2.2, можемо зробити висновок, що статутний капітал ТОВ «ЕВРО.КОМ» незмінний. Розмір власного капіталу підприємства у 2018 році в порівнянні з попередніми роками збільшився на 14,1 тис. грн., або на 1,47 %.

Щодо основних засобів, у 2018 р. у порівнянні з 2016 р. залишкова вартість на підприємстві збільшилась на 166,5 тис. грн., первісна вартість зросла на 7,3%, а знос на 3 тис. грн. Можна прийти до висновку, що на ТОВ «ЕВРО.КОМ» спостерігається достатньо значні зміни в динаміці підприємства щодо основних засобів. Та якщо взяти виробничі запаси, то в порівнянні з 2016 р. , у якому підприємство взагалі не володіло запасами, та

навіть у порівнянні з 2017 р. також здійснились значні зміни, у розмірі 30,0 тис. грн.

Відносно середньооблікової кількості штатних працівників бачимо, що на підприємстві невелика чисельність працюючих. У 2018 р. порівняно з 2016 р. кількість працівників зросла на 11 особу, або на 52 %.

Таблиця 2.3

Використання трудових ресурсів па ТОВ «ЕВРО.КОМ» за 2016-2018 рр.

Показник	Рік			Динаміка			
	2016	2017	2018	2016-2017 рр.		2017-2018 рр.	
				тис. грн.	%	тис. грн.	%
Середньооблікова чисельність штатних працівників, осіб	21	28	32	7	133,33	4	114,286
Прийнято працівників	3	5	8	2	166,67	3	160,00
Вибуло працівників за власним бажанням	1	2	4	1	200	2	200
Коефіцієнт обороту по прийому працюючих	0,143	0,179	0,250	0,036	125,00	0,071	140
Коефіцієнт плинності кадрів	0,048	0,0714	0,156	0,024	150,00	0,085	219
Коефіцієнт сталості персоналу	1,095	1,0714	1,125	-0,024	98	0,054	105
Фонд оплати праці, тис. грн	1134	1680	2090	546	148,15	410	124
Середньомісячна заробітна плата, грн	4500	5000	6000	500	111,11	1000	120
Виручка, тис. грн.	2034	2516	3026	482	124	510	120
Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.	823,5	895,0	927,5	71,50	108,68	32,50	103,631
Фондоозброєність, тис. грн /осіб	39,214	31,964	28,984	-7,250	81,51	-2,980	91

По приведеним показникам можна зробити висновки щодо використання трудового потенціалу на ТОВ «ЕВРО.КОМ». Так, середньооблікова чисельність працівників підприємства за три роки зросла на 52%, причому пік зростання припадає на останній рік. Така тенденція

пояснюється, по-перше, збільшенням реалізації товарів і послуг, по-друге, диверсифікацією підприємства, коли на освоєння і запуск нових видів діяльності потрібно було залучення додаткової чисельності персоналу.

Відносні показники використання персоналу підприємства застосовуються для характеристики руху робочої сили, в першу чергу, динаміка коефіцієнта обороту по прийому працюючих. Це свідчить для ТОВ «ЕВРО.КОМ» про збільшення кількості прийнятих працівників за останній рік на 25%, що на 7,1% більше, ніж в попередньому.

Коефіцієнт плинності кадрів дещо зростає з роками, а в останній рік становить 15,6%, тобто в розрахунку на 32 людини працюють на той період за третій рік звільнилося 5 осіб.

Ще однією характеристикою використання персоналу підприємства є фондоозброєність праці. Даний показник по роках на ТОВ «ЕВРО.КОМ» зменшувався, що свідчить про зростання питомої ваги ручної праці на підприємстві, і становить 28984,00 грн. на одну людину в 2018 р., що на 2980 грн. менше попереднього року і на 10230 грн, ніж в 2016 р. Це свідчить про те, що забезпеченість основними засобами зменшилась.

Таблиця 2.4

Категорії персоналу на ТОВ «ЕВРО.КОМ» за 2016-2018 рр.

Категорії персоналу	Рік						Динаміка			
	2016		2017		2018		2016-2017 рр.		2017-2018 рр.	
	чол.	%	чол.	%	чол.	%	чол.	%	чол.	%
Робітники	8	38,10	10	35,71	12	37,5	2	125	2	120
Керівники	3	14,29	4	14,29	4	12,5	1	133,33	0	100
Спеціалісти	5	23,81	7	25	8	25	2	140	1	114,29
Службовці	5	23,81	7	25	8	25	2	140	1	114,29
ВСЬОГО	21	100	28	100	32	100	7	538,33	4	448,57

Отже, при збільшенні чисельності категорій структура персоналу не зазнала значних змін і склала для третього року: робітників – 37,5%; керівників – 12,5%; фахівців – 25%; службовців – 25% від її їх загальної чисельності.

Показники фінансової стійкості ТОВ «ЕВРО.КОМ» за 2016-2018 рр.

Показники	Норм. знач.	Рік			Динаміка			
		2016	2017	2018	2016-2017 рр.		2017-2018 рр.	
					тис. грн.	%	тис. грн.	%
Коефіцієнт автономії	>0,5	0,869	0,847	0,836	-0,023	97,36	-0,011	98,701
Коефіцієнт фінансової залежності	<2	1,150	1,181	1,196	0,031	102,70	0,015	101,27
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	>0,4	5,242	4,058	5,146	-1,183	77,42	1,087	126,78
Коефіцієнт співвідношення необоротних і власних коштів	> 0,5	0,959	0,935	1,002	-0,024	97,5	0,067	107,17
<u>Коефіцієнт забезпечення власними оборотними засобами</u>	>0,1	0,216	0,265	-0,009	0,049	122,69	-0,274	-3,4
Коефіцієнт маневреності власних коштів	>1,0	0,041	0,065	-0,002	0,024	158,54	-0,067	-3,077

Отже, на основі результатів діяльності підприємства були розраховані показники фінансової стійкості. Коефіцієнт автономії, норма якого більше 0,5, на ТОВ «ЕВРО.КОМ» коефіцієнт протягом трьох років в середньому дорівнює 0,85, що хоч і є нормою, але близькість значення коефіцієнта автономії до одного, що каже про стримування темпів розвитку компанії. При відмові від залучення позикового капіталу, підприємство втрачає можливість отримати додаткове джерело фінансування приросту майна (активів), за рахунок яких можна максимізувати прибуток.

Фінансова залежність компанії ТОВ «ЕВРО.КОМ» в 2018 р. зростає всього на 1,3 % і на кожен гривню власних коштів припадає 1,20 грн. фінансових ресурсів. І як бачимо, схожа ситуація показником автономії, хоч значення показника залежності знаходиться в нормативних межах і фінансові ризики компанії знаходяться на прийнятному рівні, але вони зростають з

кожним роком та наближаються до граничного показника, о у перспективі може негативно вплинути на стан підприємства.

Таблиця 2.6

Аналіз рентабельності ТОВ «ЕВРО.КОМ» за 2016-2018 рр.

Показники	Рік			Динаміка			
	2016	2017	2018	2016-2017 рр.		2017-2018 рр.	
				тис.грн.	%	тис.грн.	%
Чистий дохід від реалізації товарів/послуг, тис грн.	2034	2516	3026	482	123,70	510	120,27
Собівартість товарів/послуг, тис. грн.	650	780	980	130	120	200	125,64
Валовий прибуток, тис.грн.	1384	1736	2046	352	125,43	310	117,86
Інші операційні доходи, тис. грн.	183	380	560	197	207,65	180	147,37
Адміністративні витрати, тис. грн.	1212	1680	2010	468	138,61	330	119,64
Витрати на збут, тис. грн.	75	121	110	46	161,33	-11	90,91
Інші операційні витрати, грн. тис.	45	53	74	8	117,78	21	139,62
Чистий прибуток, тис.грн.	235	262	412	27	111,49	150	157,25
Рентабельність капіталу, грн	1,070	1,193	1,875	0,12	111,49	0,683	157,25
Рентабельність ОЗ, грн	28,54	29,27	44,42	0,74	102,58	15,15	151,74
Рентабельність продажів, %	11,55	10,41	13,62	-1,14	90,13	3,20	130,75
Рентабельність витрат, грн	0,12	0,10	0,13	-0,02	83,67	0,03	130,92
Витрати на 1 грн. послуг, грн.	0,974	1,047	1,049	0,07	107,44	0,002	100,19

Виходячи з даних таблиці 2.6, ми можемо зрозуміти на скільки ефективно використовуються ресурси на ТОВ «ЕВРО.КОМ». Якщо взяти рентабельність капіталу за станом на 2018 р., то величину прибутку, яку отримає підприємство за одиницю вартості власного капіталу, складе 1,88 грн., що на 57,25% більше, ніж в 2017 р. і це показує, що на підприємстві

ефективно був використаний вкладений в справу капітал. Рентабельність основних засобів показник діяльності підприємства, який допомагає оцінити прибуток, який приносять експлуатовані в процесі основні засоби, тобто з 1 грн. основних засобів, підприємство отримує в середньому за 3 роки 34,08 грн. прибутку, що показує на раціональне використання ресурсів.

Рентабельність продажів досить важливий показник, що відображає частку прибутку в загальній сумі виручки.

У разі ТОВ «ЕВРО.КОМ» даний показник знизився в 2017 р. до 10,41%, а ось в 2018 р. виріс до 13,62%, в цілому діяльність підприємства прибуткова, але воно не повністю використовує свій потенціал, оскільки нормативне значення рентабельності продажів – 20-30%.

Рентабельність витрат коефіцієнт який показує кількість одержуваного доходу з однієї витраченої гривні. На ТОВ «ЕВРО.КОМ» обсяги діяльності зростають, показники рентабельності зросли, 13,29% в 2018 р. проти 10,15% в 2017 р. Але якщо перевести цей показник в грошовий вираз, то ми бачимо, що з 1 грн. витрат, ми отримуємо всього 13,0 коп. прибутку. І не дивлячись на прибутковість підприємства йому необхідно переглянути ціни або посилити контроль за собівартістю продукції для підвищення даного показника.

Отже, в цілому діяльність підприємства за три роки можна вважати ефективною на тій підставі, що всі перелічені показники мають тенденцію до зростання: зросли обсяги реалізації товарів, а отже і фінансові результати, що свідчить про досить продуману і зважену політику управління господарськими процесами.

Позитивні зміни у діяльності ТОВ «ЕВРО.КОМ» відбулись за рахунок збільшення ресурсного потенціалу підприємства, продуманої маркетингової політики, що дозволило підприємству за досліджуваний період більше, ніж удвічі підвищити обсяг реалізації товарів і послуг і суттєво збільшити на цій основі чистий прибуток.

2.2 Формування облікової політики в контексті основних засобів

Облікова політика – це сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності і принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності [49].

Існує помилкова думка, що облікову політику потрібно затверджувати в кінці кожного календарного року. Якщо в діяльності, обліку та оподаткування організації нічого не змінилося, то «перезатверджувати» документ не потрібно. Слід користуватися вже діючою обліковою політикою.

Рис. 2.5 Випадки зміни облікової політики [49]

Особливим об'єктом обліку є основні засоби, оскільки, як правило, займають значну питому вагу в загальній сумі активів підприємства та використовуються на підприємстві на протязі тривалого часу. Відповідно, обрані методи обліку і оцінок основних засобів суттєво впливають на фінансово-економічні показники діяльності підприємства, на рівень

податкового навантаження і звичайно на прийняття ефективних та виважених управлінських рішень. Тому дуже важливо для підприємства правильно сформувавши облікову політику стосовно основних засобів.

Формування облікової політики щодо основних засобів на ТОВ «ЕВРО.КОМ» являв собою складний процес, який передбачав проходження ряду взаємопов'язаних етапів.

Етап 1. Постановка завдання та аналіз чинників впливу, на якому визначається особливості вибору тих чи інших елементів облікової політики стосовно основних засобів в контексті основної стратегії формування облікової політики підприємства та можливого впливу на показники фінансових результатів. Оскільки процес вибору елементів облікової політики стосовно основних засобів в більшій мірі інженерно – технічна, ніж облікова задача, то на ТОВ «ЕВРО.КОМ» була створена експертна комісія з провідних спеціалістів підприємства (інженер, механік, технолог), які мають необхідні знання, рівень кваліфікації, досвід та підготовку для визначення строку корисного використання об'єкту основних засобів, вибору оптимального методу нарахування амортизації, класифікації витрат, пов'язаних з поліпшенням об'єкта основних засобів та інших питань, що виникають в процесі вибору методів обліку та оцінок стосовно основних засобів.

Склад комісії та її повноваження доцільно оформити додатком до розпорядчого документу до облікової політики підприємства. Правильний підхід до формування облікової політики дозволив забезпечити потреби менеджменту всіх рівнів управління в достатній, оперативній, релевантній інформації для прийняття рішення.

Етап 2. Аналіз можливих варіантів та вибір оптимальної моделі.

Критерії визнання основних засобів аналогічні критеріям визнання, які застосовуються для всіх активів. П(С)БО 7 встановлено процедуру «визнання» об'єкта основних засобів активом. Об'єкт визнається активом, якщо є ймовірність того, що підприємство отримає в майбутньому

економічні вигоди від його використання і вартість його може бути достовірно визначена.

Таблиця 2.7

Загальні елементи облікової політики основних засобів на ТОВ
«ЕВРО.КОМ»

Елементи облікової політики основних засобів	Зміст елементів облікової політики основних засобів
Визнання	Тестування об'єктів на відповідність: - визначенню основних засобів (п. 4 П(С)БО 7); - ознакам активу (відповідно до п. 6 П(С)БО 7).
Розмежування основних засобів та МНМА	Підприємство самостійно встановлює вартісні ознаки предметів, що входять до складу МНМА, керуючись власним досвідом, інтересами оптимізації обліку та оподаткування, враховуючи середній рівень вартості засобів праці на підприємстві.
Виділення об'єктів обліку основних засобів	Об'єкт є не тільки одиницею ведення обліку основних засобів, а й одиницею нарахування амортизації. Одним з основних критеріїв для виділення об'єкта є очікувані строки його використання на підприємстві (конструктивно та функціонально відокремленого пристрою або його частини).
Зарахування об'єктів до груп класифікації для цілей бухгалтерського обліку, розроблення робочого плану рахунків	Однотипні за технічними характеристиками, призначенням та умовами використання основні засоби слід об'єднати в групи основних засобів, назви яких відповідають субрахункам до б/р 10 «Основні засоби» робочого плану рахунків ТОВ «ЕВРО.КОМ».
Визначення строків корисного використання об'єктів основних засобів	Строки корисного використання окремих об'єктів, запланованих (очікуваних) саме на цьому підприємстві. Вони не можуть і не повинні збігатися з технічними, економічними, максимально можливими, податковими строками служби (амортизації).
Витрати, пов'язані з підтриманням об'єкта в робочому стані (не поліпшення)	Такі витрати не змінюють очікувані вигоди від використання об'єкта та належать до складу витрат. Склад таких витрат на ТОВ «ЕВРО.КОМ» доцільно встановити за окремими об'єктами.

Для обліку основних засобів на ТОВ «ЕВРО.КОМ» велике значення має їх достовірна оцінка, оскільки від неї залежить корисність обліково-економічної інформації.

Критерії визнання основних засобів	
	матеріальність (мають матеріальну форму)
	призначення (утримуються з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій)
	термін корисного використання (більше року або операційного циклу, якщо він довший за рік)

Рис 2.6 Критерії визнання активу основним засобом [49]

Оцінка є грошовим вираженням їхньої вартості і необхідна для правильного визначення загального обсягу основних засобів, їхньої динаміки і структури, розрахунку економічних показників господарської діяльності, коректного відображення відповідних показників у фінансовій звітності ТОВ «ЕВРО.КОМ».

Таблиця 2.7

Елементи облікової політики амортизації основних засобів на
ТОВ «ЕВРО.КОМ»

Елементи облікової політики основних засобів	Зміст елементів облікової політики основних засобів
1	2
Методи амортизації	Обираються методи амортизації об'єктів із методів, визначених П(С)БО 7 на підставі критеріїв економічної стратегії та завдань облікової політики, встановлених ТОВ «ЕВРО.КОМ», а саме: - прямолінійний;
Перегляд методу амортизації та строку експлуатації	Можуть переглядатися згідно з умовами П(С)БО 7 у разі зміни способу отримання економічних вигод від використання об'єкта основних засобів.
Метод амортизації для інших НМА (крім МНМА)	Метод амортизації обирається один з двох можливих: - прямолінійний;
Метод амортизації для МНМА	Визначається підприємством одним з таких можливих методів: - прямолінійний;

Об'єкти основних засобів, які не відповідають критеріям визнання активу,

списуються з балансу ТОВ «ЕВРО.КОМ» і відобразатися у складі витрат періоду або за балансом.

Таблиця 2.7

Елементи облікової політики щодо оцінки основних засобів на
ТОВ «ЕВРО.КОМ»

Елементи облікової політики основних засобів	Зміст елементів облікової політики основних засобів
1	2
Первісна оцінка	Слід розрізняти підхід до оцінки первісної вартості: - об'єктів, придбаних групою із загальною сумою
Первісна оцінка	зобов'язань за ними; - об'єктів, придбаних за грошові кошти та створених підприємством; - безоплатно отриманих об'єктів; - об'єктів основних засобів, внесених до статутного капіталу; - об'єктів, переведених до основних засобів з оборотних; - об'єктів, отриманих в обмін на подібні і неподібні об'єкти.
Прийняття рішень щодо збільшення/ зменшення первісної вартості	Визначення: - складу та характеристик витрат на поліпшення основних засобів (модернізація, модифікація, добудова, дообладнання, реконструкція тощо), які збільшують майбутні вигоди і, як наслідок, балансову вартість основних засобів; - умов та критеріїв суттєвості для проведення до оцінок (уцінок) первісної вартості для окремих груп основних засобів на підприємстві.
Визначення ліквідаційної вартості об'єктів основних засобів	Може бути як нульовою, так і не нульовою, залежно від завдань економічної політики конкретного підприємства. Є декілька способів визначення (вимірювання) ліквідаційної вартості об'єктів.
Встановлення джерел інформації для визначення за необхідності справедливої вартості окремих видів основних засобів, що діють на підприємстві	Необхідно з'ясувати, які можливі джерела інформації можна використати для таких операцій: - придбання групи основних засобів із загальною сумою зобов'язань з придбання; - безоплатного отримання основних засобів; - отримання основних засобів як внеску до статутного капіталу; - отримання основних засобів в обмін на подібні і неподібні активи.

Прошовження табл. 2.7

1	2
Зменшення корисності	Визначення: - порядку розрахунку розміру зменшення корисності основних засобів; - джерел інформації про причини зменшення корисності; - стратегії відображення (невідображення) в обліку зменшення корисності основних засобів.

Одним із найважливіших елементів облікової політики стосовно основних засобів на ТОВ «ЕВРО.КОМ» є методи амортизації. Вибір їх пов'язаний з припущеннями, що мають суб'єктивні й об'єктивні ознаки: строк корисного використання, очікуваний обсяг реалізації, розмір ліквідаційної вартості, темпи інфляції і науково-технічного прогресу. В ідеалі метод амортизації має бути адекватним способу очікуваного зменшення економічної корисності основних засобів унаслідок фізичного і морального зносу.

Ще одним елементом, що визначає облікову політику основних засобів на ТОВ «ЕВРО.КОМ», є визначення строку корисної експлуатації. У фінансовому обліку застосовано поняття «очікуваний строк корисного використання». Строк експлуатації, зумовлений корисністю об'єкта основних засобів для конкретного підприємства, може бути як коротшим, так і тривалішим за нормативний (технічний, економічний) строк експлуатації. Строк експлуатації окремих об'єктів, первісно визначений під час формування облікової політики, може переглядатись у період експлуатації об'єкта основних засобів.

Згідно норм ПКУ введено поняття «мінімально допустимі строки корисного використання». Використання таких мінімальних строків продиктовано виключно фіскальними цілями і не завжди збігається з фактичним терміном використання активу, яке очікується підприємством [41].

У п. 5.2.7 П(С)БО 7 зазначено, що підприємства можуть самостійно встановлювати вартісні ознаки предметів, які входять до складу малоцінних

необоротних матеріальних активів та мають спрощений порядок обліку й амортизації [46]. Ці предмети в обліку підпадають під визначення основних засобів, але обліковуються не на б/р 10 «Основні засоби», а на окремому б/р 112 «Малоцінні необоротні матеріальні активи». Такий вартісний критерій розмежування обирається самим підприємством і під час формування облікової політики було враховано, що його рівень впливає на формування фінансових результатів підприємства.

У процесі визначення намірів керівництва ТОВ «ЕВРО.КОМ» щодо використання об'єктів основних засобів мають бути враховані накопичений досвід, ринкова ситуація, стратегічні цілі розвитку та фінансовий стан підприємства. Заплановані строки заміни та оновлення основних засобів підприємства можуть переглядатись у першу чергу за недостатнього обсягу коштів на оновлення, що накопичені до запланованого моменту. Перегляд строку використання об'єкта, його ліквідаційної вартості та методу амортизації не є зміною облікової політики, а вважається відповідно до П(С)БО 6 зміною облікової оцінки.

Підприємство має право самостійно встановлювати мінімальну вартість об'єкта основних засобів та вартісні ознаки предметів, що входять до складу малоцінних необоротних матеріальних активів.

Важливим питанням, яке необхідно враховувати під час розроблення облікової політики основних засобів, є порядок їх переоцінки. ТОВ «ЕВРО.КОМ» передбачає, за умови суттєвого відхилення залишкової вартості об'єкта основних засобів від його справедливої вартості на дату балансу переоцінювати об'єкт. У процесі прийняття рішення про переоцінку (дооцінку або уцінку) основних засобів переоцінюються всі об'єкти групи, до якої належить об'єкт. Межа суттєвості визначається підприємством самостійно і наводиться у розпорядчому документі з облікової.

Витрати з поліпшення об'єктів основних засобів мають комплексний характер і мають бути відображені в обліку відповідно до П(С)БО 16. До складу таких витрат можуть належати матеріальні витрати, витрати на

оплату праці, збори та внески на соціальні заходи, оплата послуг сторонніх організацій тощо. Ремонти не включено до переліку операцій з поліпшення основних засобів, цей термін у П(С)БО 7 взагалі не використовується. Чинним законодавством не передбачено єдиної методології для відображення витрат на поліпшення і витрат на ремонти основних засобів у бухгалтерському обліку. Для накопичення витрат на поліпшення доцільним є ведення обліку на б/р 15 «Капітальні інвестиції» в розрізі субрахунків.

Важливо зазначити, що при складанні наказу про облікову політику ТОВ «ЕВРО.КОМ» було б доцільно вказати наступне коло напрямків методологічних засад формування інформації про основні засоби та інші необоротні матеріальні активи:

- облікова одиниця бухгалтерського обліку основних засобів;
- мінімальна вартість об'єкта основних засобів;
- вартісні ознаки предметів, що входять до складу малоцінних необоротних матеріальних активів;
- умови збільшення первісної вартості об'єктів основних засобів за рахунок витрат на капітальний ремонт;
- порядок встановлення строку корисного використання (експлуатації) основних засобів; групи (класифікацію) основних засобів для нарахування амортизації і їх переоцінки;
- порядок визначення ліквідаційної вартості основних засобів;
- методи нарахування амортизації основних засобів;
- методи нарахування амортизації малоцінних необоротних матеріальних активів і бібліотечних фондів;
- порядок і умови переоцінки основних засобів та інших необоротних матеріальних активів;
- порядок використання сум дооцінки основних засобів та обмеження розподілу додаткового капіталу в результаті дооцінки основних засобів між власниками (учасниками);
- періодичність (період) зарахування сум дооцінки основних засобів

до нерозподіленого прибутку;

– порядок застосування методики суми втрат від зменшення корисності та вигод від відновлення корисності основних засобів;

– порядок відображення результатів переоцінки та зменшення корисності основних засобів в регістрах аналітичного обліку основних засобів;

– порядок списання (ліквідації) основних засобів (особливо недоамортизованих).

Етап 3. Документальне оформлення. Певний перелік елементів облікової політики доцільно оформити додатками до розпорядчого документа.

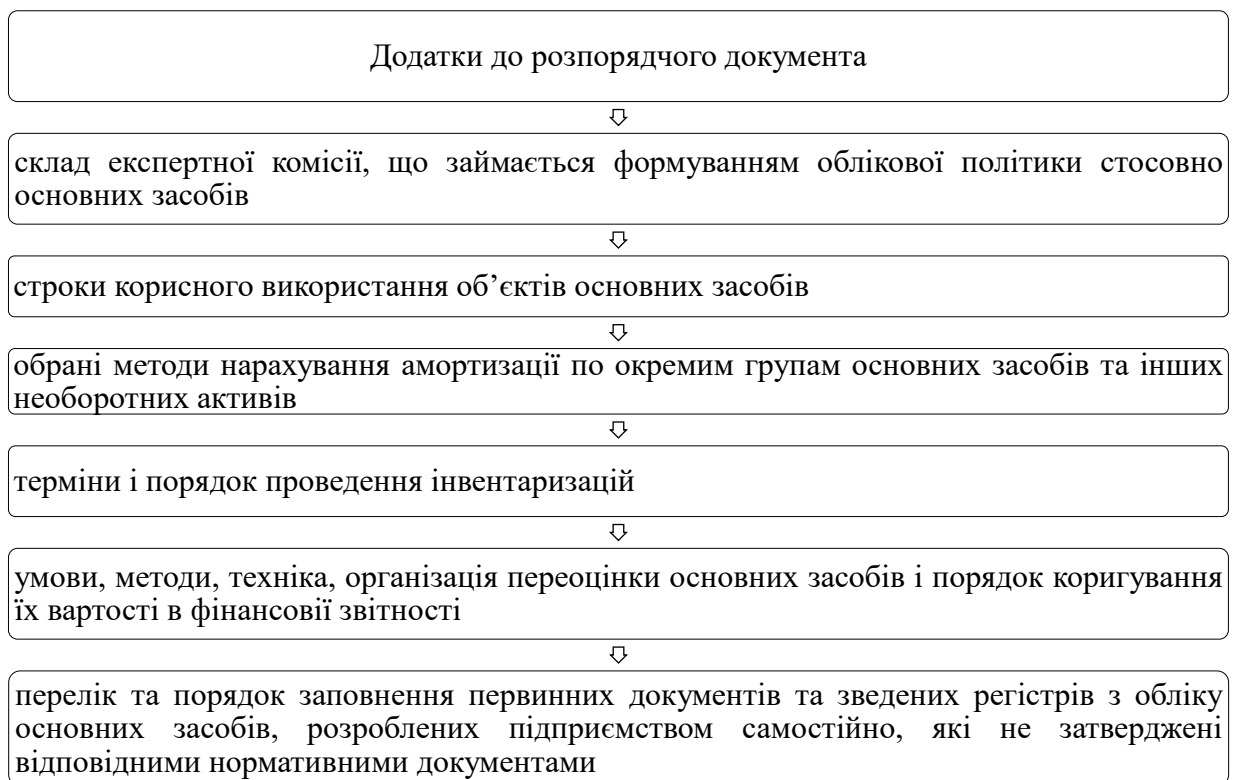

Рис. 2.7 Додатки до розпорядчого документа

Етап 4. Розкриття інформації у фінансовій звітності. Обрані в обліковій політиці методи обліку та оцінок основних засобів на ТОВ «ЕВРО.КОМ», їх наявність та рух протягом звітного періоду,

інформація про переоцінки та інша суттєва інформація, що може вплинути на рішення користувачів фінансової звітності належить до розкриття у Примітках до фінансової звітності. Чітко визначеної форми такого розкриття не затверджено, тому на рівні підприємства самостійно може визначити форму та обсяг інформації що є суттєвою для розкриття. Інформація, що належить до розкриття у примітках

Таким чином, у наказі про облікову політику щодо основних засобів необхідно відображати всі принципові питання, адже це основний документ, який визначає порядок ведення бухгалтерського обліку на підприємстві. Тому в наказі про облікову політику потрібно максимально точно висвітлити всі питання щодо ведення обліку основних засобів для уникнення помилок та двоякого трактування його положень.

2.3 Методичні аспекти бухгалтерського обліку основних засобів

Отримання своєчасної, повної та достовірної інформації про господарські процеси, що відбуваються на підприємстві, має велике значення для управління. Основним джерелом такої інформації є документування господарських операцій.

Раціональна і правильна організація первинного обліку, яка повинна забезпечити повну реєстрацію всіх господарських фактів та гарантувати юридичну доказовість достовірності відображених даних, є основною передумовою ефективного управління підприємством.

На рис. 2.8 ми бачимо які фактори повинен гарантувати бухгалтерський облік.

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про основні засоби визначаються П(С)БО 7 «Основні засоби».

Рис. 2.8 Пріоритетні завданнями обліку основних засобів [67]

Надходження, внутрішнє переміщення, списання, ліквідація, реалізація та інші операції з основними засобами на ТОВ «ЕВРО.КОМ» оформляються відповідними первинними документами, які відображені у таблиці 2.8.

Таблиця 2.8

Типові форми первинної облікової документації з обліку основних засобів, які використовуються на ТОВ «ЕВРО.КОМ»

Назва форми 1	Застосування 2
Акт приймання-передачі основних засобів	Застосовується для оформлення господарських операцій з безоплатного отримання та передачі основних засобів, крім безоплатної передачі основних засобів, які є об'єктами права державної та комунальної власності. При оформленні приймання основних засобів акт (накладна) складається в одному примірнику на кожний окремий об'єкт приймальною комісією, призначеною наказом директора.
Акт введення в експлуатацію основних засобів	Застосовується для оформлення господарських операцій із зарахування об'єктів незавершених капітальних інвестицій до складу основних засобів, які придбані, а також для введення в експлуатацію безоплатно отриманих основних засобів.

Продовження табл. 2.8

1	2
Акт (накладна) внутрішнього переміщення основних засобів	Застосовується для оформлення господарських операцій з руху основних засобів в межах підприємства. Акт (накладна) виписується у двох примірниках працівником відділу здавальника. Перший примірник з розпискою одержувача та здавальника передається до бухгалтерії, а другий – відділу здавальнику.
Акт передачі на ремонт, реконструкцію та модернізацію основних засобів	Застосовується для оформлення господарських операцій з передачі основних засобів на ремонт, реконструкцію чи модернізацію. До технічного паспорта відповідного об'єкта основних засобів повинні бути внесені необхідні зміни до характеристики об'єкта, пов'язані з капітальним ремонтом, реконструкцією та модернізацією. Акт, підписаний працівником відділу, що уповноважений на приймання основних засобів, та представником відділу, який виконував ремонт, реконструкцію та модернізацію, здають до бухгалтерії підприємства.
Акт списання основних засобів (часткової ліквідації)	Застосовується для оформлення господарських операцій з вибуття основних засобів (крім транспортних засобів) у разі повної ліквідації або вибуття частини об'єкта основних засобів при частковій ліквідації. Акт складається у двох примірниках комісією, призначеною керівником підприємства та затверджується керівником підприємства. Перший примірник акта передають до бухгалтерії, другий залишається у особи, відповідальної за зберігання основних засобів та є підставою для здачі на склад запчастин, що залишилися в результаті їх списання, а також матеріалів, металобрухту тощо.
Акт списання групи основних засобів	Застосовується для оформлення господарських операцій з вибуття транспортних засобів внаслідок їх зношення, знищення в результаті аварій, стихійного лиха тощо. Акт складається у двох примірниках та підписується комісією, що і затверджується керівником підприємства.
Інвентарна картка обліку об'єкта основних засобів	Є регістром аналітичного обліку основних засобів і відкривається на об'єкт основних засобів бухгалтерською службою в одному примірнику та заповнюється на підставі акта введення в експлуатацію основних засобів, акта приймання-передачі основних засобів, технічної та іншої супровідної документації, а також інших первинних документів.
Інвентарна картка групового обліку основних засобів	Є регістром аналітичного обліку і застосовується для групового обліку однорідних об'єктів основних засобів, які мають одне і те саме призначення, однакову технічну характеристику і вартість. Коротку індивідуальну характеристику дають не по кожному об'єкту окремо, а в цілому по всій групі об'єктів, що враховуються в інвентарній картці.
Опис інвентарних карток по обліку основних засобів	Застосовується для реєстрації інвентарних карток обліку основних засобів. Опис складається в одному примірнику бухгалтерією в цілях контролю за зберіганням інвентарних карток. Записи ведуться в розрізі класифікаційних груп (видів).

1	2
Картка обліку руху основних засобів	Застосовується для обліку руху основних засобів по класифікаційних групах при ручній обробці облікової документації. Заповнюється на основі даних інвентарних карток відповідних груп (видів) основних засобів та звіряється з даними синтетичного обліку основних засобів.
Розрахунок амортизації основних засобів (НМА)	Застосовується для визначення суми амортизації об'єктів основних засобів із зазначенням періоду, за який нараховується амортизація.
Розрахунок амортизації по автотранспорту	Застосовується для визначення сум амортизації автотранспортних засобів, що належать до нарахування у звітному місяці.
Акт переоцінки основних засобів	Застосовується для визначення суми дооцінки та уцінки об'єктів основних засобів відповідно до П(С)БО.

При документальному оформленні господарських операцій та пов'язаних з ними змін на підприємстві відбувається рух облікової інформації між первинною документацією, регістрами синтетичного й аналітичного обліку та звітністю.

Таким чином, процес документального оформлення руху основних засобів має бути чітким та структурованим. При цьому ТОВ «ЕВРО.КОМ» дотримується логічності та послідовності здійснюваних операцій.

Обліковою одиницею основних засобів ТОВ «ЕВРО.КОМ» є окремий інвентарний об'єкт. Інвентарний об'єкт – окремий предмет або комплекс предметів з усіма приладами, призначеними для виконання певних функцій.

Об'єкт обліку по кожній групі і підгрупі основних засобів визначають, керуючись типовою класифікацією основних засобів [51].

Для контролю за станом і рухом основних засобів, їх зберіганням і використанням кожному інвентарному об'єкту ТОВ «ЕВРО.КОМ» на весь період перебування на підприємстві присвоюють за порядково – серійною системою інвентарний номер, який проставляється в усіх первинних документах, що оформляють наявність і рух об'єкту (акт прийому – передачі основних засобів, акт про ліквідацію основних засобів тощо).

На кожен кваліфікаційну групу основних засобів на ТОВ «ЕВРО.КОМ»

відводять певну кількість номерів з резервом, що дає змогу присвоїти номери цієї серії однотипним об'єктам, які надійдуть на підприємство в майбутньому. Інвентарні номери на ТОВ «ЕВРО.КОМ» наносять на об'єкт фарбою, татуюванням чи позначають на закріплених металевих або дерев'яних бирках і записують в усіх документах обліку руху основних засобів.

До б/р 10 «Основні засоби» на ТОВ «ЕВРО.КОМ» передбачені субрахунки відображені у таблиці 2.10.

Таблиця 2.10

Субрахунки б/р 10 «Основні засоби», що використовуються на
ТОВ «ЕВРО.КОМ»

Код	Субрахунки
104 «Машини та обладнання»	Обліковуються силові машини та устаткування, робочі машини та обладнання, вимірювальні прилади, регулюючі прилади і пристрої, лабораторне обладнання, обчислювальна техніка, медичне обладнання, інші машини та обладнання з виділенням в окремі підгрупи.
105 «Транспортні засоби»	Обліковують усі види засобів пересування, які призначені для переміщення людей і вантажів незалежно від вартості. Виділені підгрупи транспортних засобів.
106 «Інструменти, прилади та інвентар»	Обліковуються передавальні пристрої – лінії електропередач, трансмісії та трубопроводи, інструменти, виробничий інвентар та приладдя за встановленими підгрупами.
109 «Інші основні засоби»	Обліковуються з виділенням в окремі підгрупи сценічно-постановочні засоби вартістю понад 10 грн за одиницю, документація з типового проектування незалежно від вартості, кінофільми, магнітні диски і стрічки, касети

Для обліку інших необоротних матеріальних активів, які не входять до складу об'єктів, які відображаються на б/р 10 «Основні засоби», планом рахунків передбачений б/р 11 «Інші необоротні матеріальні активи»(табл. 2.11).

Синтетичний облік основних засобів ведеться на б/р 10 «Основні засоби», який призначений для обліку й узагальнення інформації про основні засоби (табл.2.9).

Таблиця 2.9

Зміст облікових операцій по б/р 10 «Основні засоби»

По дебету б/р 10 «Основні засоби»	По кредиту б/р 10 «Основні засоби»
надходження основних засобів (придбаних, створених, безоплатно отриманих), зарахованих на баланс підприємства	вибуття основних засобів внаслідок реалізації, ліквідації, безоплатної передачі іншим підприємствам
сума витрат, яка пов'язана з поліпшенням об'єкта (модернізація, модифікація, добудова, дообладнання, реконструкція тощо), що приводить до збільшення майбутніх економічних вигод, первісне очікуваних від використання об'єкта	часткова ліквідація
сума дооцінки вартості об'єкта основних засобів	сума уцінки вартості основних засобів

Синтетичний облік основних засобів на ТОВ «ЕВРО.КОМ» ведеться в журналі-ордері № 4, в якому вказується назва об'єкта, що поступив або вибув, первісна вартість, знос, залишкова вартість.

Таблиця 2.11

Субрахунки б/р 11 «Необоротні матеріальні активи», що
використовуються на ТОВ «ЕВРО.КОМ»

Код	Синтетичні рахунки	Код	Субрахунки (Рахунки другого порядку)
11	Необоротні матеріальні активи	111	Бібліотечні фонди
		112	Малоцінні необоротні матеріальні активи
		113	Тимчасові (нетитульні) споруди
		114	Природні ресурси
		115	Інвентарна тара
		116	Предмети прокату
		117	Інші необоротні матеріальні активи

Балансова вартість основних засобів, придбаних за кошти в національній валюті, складається з їх основної вартості з урахуванням транспортних та страхових платежів, а також інших витрат, понесених у зв'язку з таким придбанням, без урахування сплаченого ПДВ (за умови, що платник податку на прибуток підприємств зареєстрований платником ПДВ) (табл. 2.12).

Відображення в бухгалтерському обліку операцій з отримання
основних засобів з оплатою постачальнику їх вартості ТОВ «ЕВРО.КОМ»

Зміст господарської операції	Дт	Кт	Сума, грн.
Отримано вимірювальний прилад від постачальника ТОВ «Універсалбуд»	152	631	7000
Отримано транспортні послуги від ТОВ «Універсалбуд»	152	631	300
Отримано роботи налагодження вимірювального приладу від ТОВ «Універсалбуд»	152	631	250
Оплачено постачальникам ТОВ «Універсалбуд» вартість вимірювального приладу, послуг і робіт	631	311	7550
Введено вимірювальний прилад в експлуатацію	104	152	7550

Списання основних засобів за рішенням директора ТОВ «ЕВРО.КОМ» відбувається, як правило, внаслідок невідповідності об'єкта основних засобів встановленим критеріям визнання активом.

У разі ліквідації основних засобів за рішенням підприємства у звітному періоді, в якому виникають такі обставини ліквідації, враховуються в фінансовому результаті залишкову вартість основних засобів, що ліквідуються. Згідно з п. 34 П(С)БО 7, фінансовий результат від вибуття об'єктів основних засобів визначається вирахуванням з доходу від вибуття основних засобів їх залишкової вартості, непрямих податків та витрат, пов'язаних з вибуттям основних засобів.

Амортизація основних засобів ТОВ «ЕВРО.КОМ» нараховується щомісяця прямолінійним методом, передбаченим п. 26 та п. 27 П(С)БО 7 [46]. Сума нарахованої амортизації відноситься до складу витрат (рахунки 15 «Капітальні інвестиції», 91 «Адміністративні витрати», 93 «Витрати на збут», 94 «Інші витрати операційної діяльності») залежно від напряму використання кожного конкретного об'єкта основних засобів (табл. 2.13).

Якщо ТОВ «ЕВРО.КОМ» приймає рішення про продаж об'єктів основних засобів, то вони класифікуються як необоротні активи, утримані для продажу. Дохід від реалізації основних засобів, що утримуються для продажу, відображається за кредитом субрахунку 712 «Дохід від реалізації прочих оборотних активів».

Таблиця 2.13

Відображення в бухгалтерському обліку операцій з нарахування амортизації основних засобів на ТОВ «ЕВРО.КОМ»

Зміст господарської операції	Дт	Кт	Сума, грн.
Нараховано амортизацію об'єктів призначення:			
адміністративного	92	131	2000
збутового	93		800
культурного	949		200

Балансова вартість реалізованих активів списується у дебет субрахунку 943 «Собівартість реалізованих виробничих запасів». Фінансовий результат від продажу активів має збільшувати доходи або витрати підприємства.

Таблиця 2.13

Відображення в бухгалтерському обліку операцій з продажу основних засобів на ТОВ «ЕВРО.КОМ»

Зміст господарської операції	Дт	Кт	Сума, грн.
Переведено об'єкт основних засобів (перфоратор) до складу необоротних активів, утримуваних для продажу:			
списано знос перфоратора	13	10	6000
списано залишкову вартість	286	10	3000
Продано перфоратор	377	712	4800
Віднесено на фінансові результати дохід від продажу перфоратора	712	791	4000
Списано балансову вартість перфоратора	943	286	3000
Віднесено на фінансові результати собівартість реалізації перфоратора	791	943	3000
Отримано оплату за проданий перфоратор	311	377	4800

Факт вибуття об'єкта основних засобів від операції продажу оформляється актом приймання-передачі (чи внутрішнього переміщення) основних засобів. В інвентарній картці основних засобів на підставі цього робиться відмітка про вибуття об'єкта (табл. 2.13).

Отже, можна дійти до висновку, що синтетичний облік основних засобів на ТОВ «ЕВРО.КОМ» призначений для обліку й узагальнення

інформації про наявність і рух власних основних засобів.

Метою складання фінансової звітності на ТОВ «ЕВРО.КОМ» є надання користувачам необхідної для прийняття рішень інформації, у тому числі і про основні засоби. [6, с.202]. Варто звернути увагу, що інформацію, надання якої передбачено чинною нормативною базою, ТОВ «ЕВРО.КОМ» наводить самостійно в обраному вигляді (письмове пояснення, таблиці, графіки). Саме тому під складання фінансової звітності підприємство також повинно керуватися П(С)БО 7 для розкриття інформації про основні засоби у Примітках до фінансової звітності (табл. 2.14).

Таблиця 2.14

Примітки до фінансової звітності на ТОВ «ЕВРО.КОМ»

Примітки до фінансової звітності на ТОВ «ЕВРО.КОМ»	
1	2
1. Вартість (первісна або переоцінена), за якою основні засоби відображені в балансі	
2. Методи амортизації, що застосовуються підприємством, та діапазон строків корисного використання (експлуатації).	
3. Наявність та рух у звітному році:	<ul style="list-style-type: none"> – первісна (переоцінена) вартість та сума зносу на початок звітнього року; – сума зміни первісної (переоціненої) вартості та зносу основних засобів у результаті переоцінки; – первісна (переоцінена) вартість та сума зносу основних засобів, які вибули; – сума нарахованої амортизації; – сума втрат від зменшення корисності і сума вигід від відновлення корисності, відображені в звіті про фінансові результати в звітному періоді; – первісна (переоцінена) вартість та сума зносу на кінець звітнього року.
4. У примітках до фінансової звітності також наводиться така інформація:	<ul style="list-style-type: none"> – первісна (переоцінена) вартість і сума зносу основних засобів, щодо яких існують передбачені чинним законодавством обмеження володіння, користування та розпорядження; – первісна (переоцінена) вартість і сума зносу переданих у заставу основних засобів; – сума капітальних інвестицій в основні засоби за звітний рік; – залишкова вартість основних засобів, що тимчасово не використовуються (консервація, реконструкція тощо); – первісна (переоцінена) вартість повністю амортизованих, основних засобів, які продовжують використовуватись; – залишкова вартість основних засобів, вилучених з експлуатації для продажу; – первісна вартість, залишкова вартість та метод оцінки, основних засобів, отриманих за рахунок цільового фінансування.

Продовження табл. 2.14

1	2
	5. У примітках до фінансової звітності наводиться інформація про зміну розміру додаткового капітал в результаті переоцінки основних засобів та обмеження щодо його розподілу між власниками (учасниками).
	6. У примітках до консолідованої фінансової звітності щодо кожної групи основних засобів наводиться сума курсових різниць у зв'язку з перерахунком вартості основних засобів, наведеної у фінансовій звітності дочірніх підприємств.

Таким чином, інформація про основні засоби є досить важливою для суб'єктів господарювання. Одним з інформаційних ресурсів є фінансова звітність. Для того, щоб сформулювати правдиву фінансову інформацію про основні засоби, слід досить детально розкривати описову інформацію про такі необоротні активи в примітках до фінансової звітності. Саме порушення цієї вимоги українськими підприємствами призводить до обмеженості інформації для користувачів фінансової звітності.

3 НАПРЯМКИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ТОВ «ЕВРО.КОМ»

3.1 Аналіз динаміки показників ефективності використання основних засобі

Одним із чинників збільшення обсягу реалізації продукції є забезпеченість їх основними засобами в необхідній кількості та асортименті та ефективно їх використання.

Маючи чітке уявлення про кожен елемент основних засобів у процесі діяльності, про їх фізичний і моральний знос, про фактори, які впливають на використання основних засобів, можна виявити методи, за допомогою яких ТОВ «ЕВРО.КОМ» підвищить ефективність використання основних засобів і, що забезпечить зниження витрат і, звичайно, зростання продуктивності праці.

Оскільки забезпеченість підприємства основними засобами (точніше їх наявність) тісно пов'язане з їх рухом (введенням, вибуттям) та фізичним і моральним станом, аналіз зазвичай починається з вивчення обсягу основних засобів, їх динаміки і структури як в цілому, так і по окремих підрозділах.

Таблиця 3.1

Аналіз наявності основних засобів на ТОВ «ЕВРО.КОМ» за 2016-2018 рр.

Показники	2016	2017	2018	Динаміка			
				2016-2017 рр.		2017-2018 рр.	
				тис.грн.	%	тис.грн.	%
1	2	3	4	5	6	7	8
Всього активів підприємства, тис.грн.	1034,1	1130,8	1162	96,7	109,35	31,2	102,76
Первісна вартість основних засобів, тис.грн.	878	912	943	34	103,87	31	103,40

Продовження табл. 3.1

1	2	3	4	5	6	7	8
Залишкова вартість основних засобів, тис.грн	862,5	894,9	924,5	32,4	103,76	29,6	103,31
Інші необоротні активи, тис.грн.	-	-	48,7	-	-	48,7	-
Частка необоротних активів, %	16,59	20,86	20,44	4,27	125,72	-0,42	97,98
Частка основних засобів в майні підприємства, %	83,41	79,14	79,56	79,14	94,88	0,42	100,53

Тобто, з кожним роком на ТОВ «ЕВРО.КОМ» зростає кількість необоротних активів підприємства. У 2018 р. їх кількість склала 1162 тис. грн., що на 12,11 % більше, ніж у 2016 р. Первісна та залишкова вартість основних засобів зростають пропорційно із року в рік, і на 2018 р. складають: первісна – 943 тис. грн., залишкова – 924,5 тис. грн. І як бачимо основні засоби на ТОВ «ЕВРО.КОМ» займають більшу частку, хоча і в 2018 р. відсоток збільшився всього на 0,42.

Аналіз наявності основних засобів доцільно проводити більш детально, тобто за складом і структурі коштів в оцінці за первісною вартістю. Для аналізу порівняння наявності, руху та динаміки основних засобів використовуємо данні таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Аналіз наявності та динаміки основних засобів на ТОВ «ЕВРО.КОМ»
за 2016-2018 рр.

Групи основних засобів	Роки			Динаміка			
				2016-2017		2017-2018	
	2016	2017	2018	тис.грн	%	тис.грн	%
1	2	3	4	5	6	7	8
Машини та обладнання, тис.грн	174,3	188	205,6	13,7	107,86	17,6	109,36
Транспортні засоби, тис.грн	267,8	267,8	267,8	0	100,00	0	100,00
Інструменти, прилади, інвентар, тис.грн	138,8	145,3	168,2	6,5	104,68	22,9	115,76

Продовження табл. 3.2

1	2	3	4	5	6	7	8
Інші основні засоби, тис.грн	173,6	179,9	169,8	6,3	103,63	-10,1	94,39
Малоцінні необоротні матеріальні активи, тис.грн	89,1	95,9	93,3	6,8	107,63	-2,6	97,29
Інші необоротні матеріальні активи, тис.грн	34,4	35,1	38,3	0,7	102,03	3,2	109,12
Разом	878,0	912,0	943,0	34		31	

За даними таблиці 3.2 можна зробити висновок, що на протязі 3 років основні засоби переважно зростали на ТОВ «ЕВРО.КОМ», але несуттєво, у 2017р. порівняно з 2016 р. на 34,0 тис. грн., а у 2018 р. порівняно з 2017 р. на 31,0 тис. грн. та склали 943,0 тис. грн.

Якщо брати кожний показник окремо, то найбільше збільшення відбулось у складі машини та обладнання, на 31,30 тис. грн. за два роки або на 17,22%, але це не дивно, оскільки вони мають найбільшу питому вагу. Транспортні засоби залишились незмінними, протягом трьох років.

Інструменти, прилади, інвентар також збільшуються з роками на 29,4 тис.грн у 2018 році або на 20,44 %. Хоч машини та обладнання мають більшу питому вагу, все ж транспортні засоби справили більший вплив на приріст основних засобів в цілому.

Інші основні засоби один з двох показників, яких в 2018 р. зменшився на 5,61 %, у грошовому вимірі на 10,1 тис. грн.

Другим показником є малоцінні необоротні матеріальні активи, який хоч і зростав у 2017 р. на 6,8 тис. грн. та склав 95,9 тис. грн., а ось вже в 2018 р. зменшився до 93,3 тис. грн.

Все це мало негативний, але незначний вплив на діяльність підприємства.

Інші необоротні матеріальні активи мали позитивну динаміку і за 2 роки зросли 11,15 % або 3,9 тис. грн.

Таблиця 3.3

Аналіз структури основних засобів на ТОВ «ЕВРО.КОМ» за 2016-2018 рр.

Групи основних засобів, тис.грн.	Роки			Структура, %		
	2016	2017	2018	2016	2017	2018
Машини та обладнання	174,3	188	205,6	19,85	20,61	21,80
Транспортні засоби	267,8	267,8	267,8	30,50	29,36	28,40
Інструменти, прилади, інвентар	138,8	145,3	168,2	15,81	15,93	17,84
Інші основні засоби	173,6	179,9	169,8	19,77	19,73	18,01
Малоцінні необоротні матеріальні активи	89,1	95,9	93,3	10,15	10,52	9,89
Інші необоротні матеріальні активи	34,4	35,1	38,3	3,92	3,85	4,06
Разом	878	912	943	100,00	100,00	100,00

Таким чином, можна зробити висновок, що структура основних засобів ТОВ «ЕВРО.КОМ» в розглянутий період зазнала незначних змін. Найбільшу питому вагу в структурі основних засобів організації займають транспортні засоби, які у грошовому вимірі не змінювались протягом 3 років, і на 2018 р. склали 28,40 %, що оцінюється позитивно в роботі підприємства.

На другому місці щодо питомої ваги займають машини та обладнання, які зростають із року і рік і складають 21,80 % на 2018 р., що на 1,19 % більше, ніж у 2017 р.

Відсоткове співвідношення на 2018 р. можемо побачити на рис.3.1.

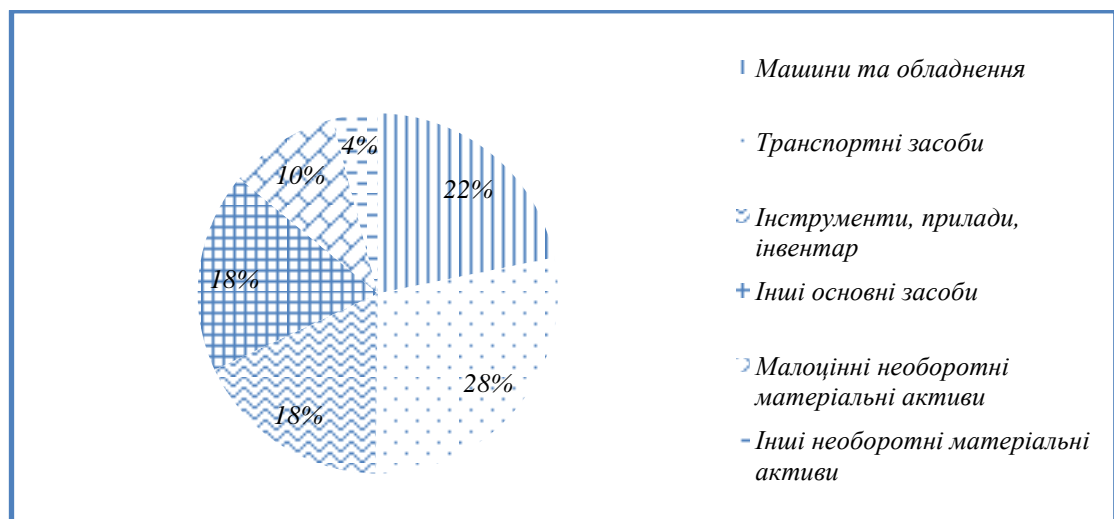

Рис. 3.1 Групи основних засобів на 2018 р.

Таблиця 3.4

Рух та знос основних засобів на ТОВ «ЕВРО.КОМ» за 2016-2018 рр.

Показники	2016	2017	2018	Динаміка			
				2016-2017		2017-2018	
				тис.грн	%	тис.грн	%
Наявність основних засобів початок року	769,0	878,0	912,0	109,0	114,17	34	103,87
Надійшло за рік	120,0	138,0	60,0	18,0	115,0	-78,0	43,48
Вибуло за рік	11,0	13,0	29,0	2,0	118,18	16,0	223,08
Наявність основних засобів на кінець року	878,0	912	943,0	34	103,87	31	103,40
Сума зносу	4,5	1,6	1,1	-2,9	35,56	-0,5	68,75
Загальна сума зносу основних засобів:							
на початок року	11,0	15,5	17,1	4,5	140,91	1,6	110,32
на кінець року	15,5	17,1	18,2	1,6	110,32	1,1	106,43

Таким чином, можна стверджувати, що незважаючи на зменшення надходження та збільшення вибуття основних засобів у 2018 році, наявність їх збільшувалась і склала 912,0 тис. грн., що на 143,0 тис. грн. більше, ніж у 2017 .р або на 18,5%.

Також ми бачимо незначне, але зростання зносу, оскільки основні засоби, що беруть участь в процесі діяльності, поступово втрачають свої початкові характеристики внаслідок їх експлуатації та природного зношування.

Таблиця 3.5

Наявність, рух та динаміка основних засобів на ТОВ «ЕВРО.КОМ» на
2017 рік

Групи основних засобів	На початок року		Надходження за рік		Вибуття за рік		На кінець року		Відхилення	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Машини та обладнання	174,3	19,85	74,65	54,09	-	0	188	20,61	13,7	40,3
Транспортні засоби	267,8	30,50	-	0,0	-	0	267,8	29,36	0	-

Продовження табл. 3.5

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Інструмент и, прилади, інвентар	138,8	15,81	21	15,22	8,0	61,54	145,3	15,93	6,5	19,1
Інші основні засоби	173,6	19,77	18,9	13,70	3,0	23,08	179,9	19,73	6,3	18,5
МНМА	89,1	10,15	12,4	8,99	1,2	9,23	95,9	10,52	6,8	20,0
Інші НМА	34,4	3,92	11,05	8,01	0,8	6,15	35,1	3,85	0,7	2,1
Разом	878	100,0	138	100,0	13	100,0	912	100,0	34	100

За даними таблиці 3.5 можна зробити висновок, що на кінець 2017 року вартість основних засобів збільшилася на 34000 грн. Найбільше збільшення відбулося у складі машин та обладнання – на 40,29 %, що склало 13700 грн.

На другому місті по збільшенню є МНМА, на 6800 грн., або на 20 %. Майже на рівні йдуть інструменти, прилади, інвентар та інші основні засоби, за рахунок яких збільшилась вартість в цілому на 37,65 %, що склало 12800 грн. Також можемо констатувати, що за досліджуваний рік не одна з груп основних засобів не пізнала втрат.

Отже, структура груп основних засобів на ТОВ «ЕВРО.КОМ» на кінець року порівняно з початком залишилась майже такою ж.

Як і раніше найбільшу питому вагу з груп займають транспортні засоби – 29,36%, але цей показник трохи знизився на 1,4% за рахунок того, що надходження за рік у транспортних засобах не відбувалось, на відміну від інших груп.

Таблиця 3.6

Аналізу руху основних засобів на ТОВ «ЕВРО.КОМ» за 2016-2018 рр.

Показник	Рік			Відхилення, тис грн.			
	2016	2017	2018	2016- 2017	%	2017- 2018	%
1	2	3	4	5	6	7	8
Вартість основних засобів на початок року, тис.грн.	769	878	912	109	114,17	34	103,87
Річний обсяг надходження, тис.грн.	120	138	60	18	115,00	-78	43,48

Продовження табл. 3.6

1	2	3	4	5	6	7	8
Вибуття, тис.грн.	11	13	29	2	118,18	16	223,08
Знос основних засобів	15,5	17,1	18,1	1,6	110,32	1	105,85
Вартість основних засобів на кінець року, тис.грн.	878	912	943	34	103,87	31	103,40
К оновлення	0,137	0,151	0,064	0,015	110,71	-0,09	42,05
К вибуття	0,014	0,015	0,032	0,001	103,51	0,02	214,76
К приросту	0,124	0,137	0,033	0,013	110,40	-0,10	23,98
К зносу	0,018	0,019	0,019	0,001	106,21	0,00	102,37
К заміни	0,092	0,094	0,483	0,003	102,77	0,39	513,08
К розширення	0,908	0,906	0,517	-0,003	99,72	-0,39	57,04

З розрахунків можна зробити висновок, що коефіцієнт оновлення збільшився у 2017 році до 0,151, а вже у 2018 р. зменшився на 57,95 %, це пов'язано з тим, що надходження у 2018 р. дуже знизились. Незважаючи на це коефіцієнт оновлення на протязі всіх трьох років більше коефіцієнта вибуття і це говорить про те, що інтенсивніше йшов процес надходження.

Щодо коефіцієнта приросту бачимо, що у 2018 р. він знизився до 0,033, це на 0,10 менше ніж у 2017 р., та це логічно, через зниження обсягу надходження. Коефіцієнт не має нормативного значення, але по результату розрахунків констатуємо, що вартість основних засобів, які надійшли протягом років перевищила вартісний показник тих, що вибули за цей же період.

За допомогою розрахованих коефіцієнта зносу можна охарактеризувати технічний стан основних засобів підприємства. Ступінь зносу основних засобів становить 2016 р. – 1,77 %, 2017 р. – 1,88 %, 2018 р. – 1,92 %. Це говорить про те, що підприємство за останній період часу фактично повністю оновила свої основні засоби.

За результатами розрахунків коефіцієнта заміни і коефіцієнта розширення можна сказати, що основні засоби ТОВ «ЕВРО.КОМ» розширялись, тобто кількість активів, що надійшли було більше кількості вибулих.

Аналіз динаміки всіх цих показників проведемо за допомогою даних

таблиці 3.7.

Таблиця 3.7

Показники ефективності використання основних засобі на ТОВ
«ЕВРО.КОМ» за 2016-2018 рр.

Показник	Роки			Динаміка			
	2016	2017	2018	2016-2017		2017-2018	
				тис.грн.	%	тис.грн.	%
Чистий дохід від реалізації товарів/послуг, тис грн.	2034	2516	3026	482	123,70	510	120,27
Середьорічна вартість, тис.грн	823,5	895,0	927,5	71,5	108,68	32,50	103,63
Чистий прибуток, тис.грн	235	262	412	27	111,49	150,00	157,25
Середбообілкова чисельність осіб	21	28	32	7	133,33	4,00	114,29
Фондовіддача	2,47	2,81	3,26	0,34	113,82	0,45	116,06
Фондомісткість	0,40	0,36	0,31	-0,05	87,86	-0,05	86,17
Фондоозброєність	39,21	31,96	28,98	-7,25	81,51	-2,98	90,68
Рентабельність ОЗ	0,29	0,29	0,44	0,01	102,58	0,15	151,74

В ході проведеного дослідження було встановлено, що фондовіддача зростала порівняно з попередніми роками, у 2017 р. на 0,34 або 14%, у 2018 р. на 0,45 або 16 %. , це свідчить про те, що у 2018 р. на 1 грн. основних засобів припадає 3,26 грн. реалізації, що на 0,79 грн. більше, ніж у попередніх роках.

Збільшення фондовіддачі говорить про правильне і розумне використання основних засобів підприємства, тобто чим краще використовуються основні засоби, тим вище показник фондовіддачі.

А ось фондомісткість має від'ємне значення, хоч і незначне. Тобто частка вартості основних засобів, що припадає на кожну гривню реалізованих товарів/послуг зменшилась на 0,10 за два роки.

Ще однією характеристикою використання персоналу підприємства є фондоозброєність праці. Даний показник по роках на ТОВ «ЕВРО.КОМ» зменшувався, що свідчить про зростання питомої ваги ручної праці на

підприємстві, і становить 28984,00 грн. на одну людину в 2018 р., що на 2980 грн. менше попереднього року і на 10230 грн., ніж в 2016 р. Це свідчить про те, що забезпеченість основними засобами зменшилась.

І останній показник рентабельність у 2016 р. та 2017 р. був незмінний – 0,29, в 2018 р. збільшився до 0,44, що характеризує ефективність господарської та фінансової діяльності підприємства.

Отже, можна зробити висновок, що показники фондівіддачі, фондоозброєності та фондорентабельності, які характеризують ефективність використання основних засобів протягом досліджуваного періоду стабільно зростали та демонструють ефективність використання кривництвом ТОВ «ЕВРО.КОМ» основних засобів.

Аналіз середнього терміну експлуатації основних засобів проведемо за допомогою даних таблиці 3.7.

Таблиця 3.7

Аналіз середнього терміну експлуатації основних засобів
ТОВ «ЕВРО.КОМ»

Вид основних засобів	Одиниці виміру	Термін використання, років			Разом
		до 3	3-7	7-15	
Машини та обладнання	од.	-	1	3	4
Транспортні засоби	од.	-	2	2	4
Інструменти, прилади, інвентар	од.	138	21	9	168
Інші основні засоби	од.	102	41	8	151
МНМА	од.	141	88	-	229
Інші НМА	од.	18	22	7	47
Разом	од.	399	175	29	603,0
Питома вага	%	66,17	29,02	4,81	100

За даними табл. 3.7 робимо висновок, що середній термін експлуатації основних засобів на ТОВ «ЕВРО.КОМ» дорівнює 3 роки:

$$\frac{(1,5 \times 399) + (5 \times 175) + (11 \times 29)}{603} = 2,97$$

При цьому найбільшу питому вагу займають основні засоби, термін

використання яких не перевищує 3 років (66,17 %), далі частка основних засобів терміном використання від 3 до 7 років – 29,02 % і всього 4,81 % ті, які мають термін використання більше 7 років.

3.2 Факторний аналіз показників ефективності використання основних засобів

Ефективність використання основних засобів підприємства формується під впливом внутрішніх і зовнішніх факторів. Факторний аналіз, як один з визначальних напрямків аналізу, спрямований не тільки на оцінку впливу кожного фактора на зміну досліджуваного показника, а є одним із основних інструментів пошуку резервів діяльності.

При проведенні факторного аналізу показників використання основних засобів слід неодмінно звернути увагу, в яких випадках зазначені показники є результативними, а в яких – факторіальними.

Для проведення факторного аналізу доцільно використати прийом абсолютних різниць, якщо факторна система є мультиплікативною або кратною моделлю, і прийом ланцюгової підстановки, якщо модель змішана. У даній роботі ми будемо використовувати метод ланцюгових підстановок, який на нашу думку є більш відповідним.

Аналіз ефективності використання основних засобів ТОВ «ЕВРО.КОМ» ми провели у п. 2.3 данної роботи, на основі цих даних ми почнемо факторний аналіз з визначення впливу фондівіддачі на зміну обсягу реалізації продукції.

Факторна модель обсягу реалізації має такий вигляд за формолою (3.1):

$$Q_{\text{реал}} = \overline{S_{\text{оз}}} \times \Phi_{\text{в}}, \quad (3.1)$$

де $\overline{s_{03}}$ – середьорічна вартість основних засобів

Таблиця 3.9

Показники ефективності використання основних засобів на ТОВ

«ЕВРО.КОМ» 2016-2017 рр.

Показник	Роки		Динаміка	
	2016	2017	абс,+/-	відносл.,%
Обсяг реалізації товарів/послуг, тис грн.	2034	2516	482	123,70
Середньорічна вартість, тис.грн	823,5	895,0	71,5	108,68
Чистий прибуток, тис.грн	235	262	27	111,49
Середбообілкова чисельність осіб	21	28	7	133,33
Фондовіддача	2,47	2,81	0,34	113,77
Фондомісткість	0,40	0,36	-0,04	90,00
Фондоозброєність	39,21	31,96	-7,25	81,51
Рентабельність основних засобів	0,29	0,29	0,01	102,58

Спочатку знаходимо умовне значення доходу від реалізації:

$$\text{ум } Q_1 = 823,5 \times 2,47 = 2034,05$$

$$\text{ум } Q_2 = 895,0 \times 2,47 = 2210,65$$

$$\text{ум } Q_3 = 895,0 \times 2,81 = 2514,95$$

На другому етапі знаходимо зміну обсягу реалізації за рахунок таких факторів як середньорічна вартість основних засобів (ΔQ_1) та фондовіддачі (ΔQ_2):

$$\Delta Q_1 = 2210,65 - 2034,05 = 176,61$$

$$\Delta Q_2 = 2514,95 - 2210,65 = 304,3$$

Балансова перевірка:

$$\text{БП} = 176,61 + 304,3 = 481,91$$

Отже, можна зробити висновок, що на ТОВ «ЕВРО.КОМ» за рахунок збільшення середньорічної вартості основних засобів у 2017 р. обсяги реалізації теж збільшились на 176,61 тис. грн. або на 36,6 % порівняно з 2016 р. Також на обсяги реалізації мала вплив і фондовіддача, за рахунок зростання якої обсяги зросли на 304,3 тис. грн. або 63,1 %.

Загалом, обидва показники мали позитивний вплив на обсяги реалізації

і склали 481,91 тис. грн.

Таблиця 3.10

Показники ефективності використання основних засобі на ТОВ
«ЕВРО.КОМ» за 2017-2018 рр.

Показник	Роки		Динаміка	
	2017	2018	абс,+/-	відносн.,%
Обсяг від реалізації товарів/послуг, тис грн.	2516	3026	510	120,27
Середьорічна вартість, тис.грн.	895,0	927,5	32,5	103,63
Чистий прибуток, тис.грн	262	412	150	157,25
Середбообілкова чисельність, осіб	28	32	4	114,29
Фондовіддача	2,81	3,26	0,45	116,10
Фондомісткість	0,36	0,31	-0,05	85,14
Фондоозброєність	31,96	28,98	-2,98	90,69
Рентабельність основних засобів	0,29	0,44	0,15	152,65

Факторна модель обсягу реалізації має такий вигляд за формолою (3.1):

$$Q_{\text{реал}} = \overline{S_{\text{оз}}} \times \Phi_{\text{в}}, \quad (3.1)$$

де $\overline{S_{\text{оз}}}$ – середьорічна вартість основних засобів

$\Phi_{\text{в}}$ – фондівіддача

Спочатку знаходимо умовне значення доходу від реалізації:

$$\text{ум } Q_1 = 895,0 \times 2,81 = 2514,95$$

$$\text{ум } Q_2 = 927,5 \times 2,81 = 2606,28$$

$$\text{ум } Q_3 = 927,5 \times 3,26 = 3026$$

На другому етапі знаходимо зміну обсягу реалізації за рахунок таких факторів як середньорічна вартість основних засобів (ΔQ_1) та фондівіддачі (ΔQ_2):

$$\Delta Q_1 = 2606,28 - 2514,95 = 91,33$$

$$\Delta Q_2 = 3026 - 2606,28 = 419,73$$

Балансова перевірка:

$$\text{БП} = 91,33 + 419,73 = 510,05$$

Виходячи з розрахунків, у 2018 році склалась схожа ситуація у контексті обсягів реалізації, які і у 2017 році, за рахунок збільшення середньорічної вартості основних засобів обсяг зріс на 91,33 тис. грн., а вже за рахунок збільшення фондівддачі ще на 419.73 тис. грн. або на 87,08 відсотка, що справило більш значний вплив, ніж середньорічна вартість.

Отже, за рахунок даних показників обсяг реалізації на ТОВ «ЕВРО.КОМ» збільшився на 510,05 тис. грн., що на 28 тис. грн. більше, ніж у 2017 році.

Таблиця 3.11

Показники ефективності використання основних засобі на
ТОВ «ЕВРО.КОМ» 2016-2017 рр.

Показник	Роки		Динаміка	
	2016	2017	абс,+/-	віднош.,%
1	2	3	4	5
Чистий дохід від реалізації товарів/послуг, тис грн.	2034	2516	482	123,70
Середньорічна вартість, тис. грн.	823,5	895,0	71,5	108,68
Чистий прибуток, тис. грн.	235	262	27	111,49
Середньооблікова чисельність, осіб	21	28	7	133,33
Продуктивність праці	96,86	89,86	-7	92,77
Фондовіддача	2,47	2,81	0,34	113,77
Фондомісткість	0,40	0,36	-0,04	90,00
Фондоозброєність	39,21	31,96	-7,25	81,51
Рентабельність основних засобів	0,29	0,29	0,01	102,58

Факторна модель фондівддачі має такий вигляд, згідно формули (3.3):

$$\Phi_{\text{в}} = \frac{W}{\Phi_{\text{оз}}}, \quad (3.3)$$

де W – продуктивність праці

$\Phi_{\text{оз}}$ – фондоозброєність

Спочатку знаходимо умовне значення фондovіддачі:

$$\text{ум } \Phi_{\text{в}} = 96,86/39,21 = 2,47$$

$$\text{ум } \Phi_{\text{в}} = 89,86/39,21 = 2,29$$

$$\text{ум } \Phi_{\text{в}} = 89,86/31,96 = 2,81$$

На другому етапі знаходимо зміну фондovіддачі за рахунок таких факторів як продуктивність праці ($\Delta \Phi_{\text{в}1}$) та фондоозброєність ($\Delta \Phi_{\text{в}2}$):

$$\Delta \Phi_{\text{в}1} = 2,29 - 2,47 = -0,18$$

$$\Delta \Phi_{\text{в}2} = 2,81 - 2,29 = 0,52$$

Балансова перевірка:

$$\text{БП} = -0,18 + 0,52 = 0,34$$

Таким чином можна стверджувати, що фондovіддача тісно пов'язана з продуктивністю праці та фондоозброєністю. Так, за рахунок зменшення продуктивності праці у 2017 році у порівнянні з 2016 роком фондovіддача зменшилась на 0,18 грн., а вже через зростання фондоозброєності наш результативний показник збільшився на 0,52 грн. і склав – 2,81 грн.

Отже, хоч і продуктивність праці негативно вплинула на фондovіддачу, але за рахунок фондоозброєності станом на 2018 рік вона зросла на 0,34 грн., тобто у сукупності показники справили позитивний вплив на фондovіддачу.

Факторна модель фондovіддачі має такий вигляд таблиця (3.4):

$$\Phi_{\text{в}} = \frac{W}{\Phi_{\text{оз}}}, \quad (3.4)$$

де W – продуктивність праці

$\Phi_{\text{оз}}$ – фондоозброєність

Спочатку знаходимо умовне значення фондovіддачі:

$$\text{ум } \Phi_{\text{в}} = 89,86/31,96 = 2,81$$

$$\text{ум } \Phi_{\text{в}} = 94,56/31,96 = 2,96$$

$$\text{ум } \Phi_{\text{в}} = 94,56/28,98 = 3,26$$

Таблиця 3.13

Показники ефективності використання основних засобі на
ТОВ «ЕВРО.КОМ» 2017-2018 рр.

Показник	Роки		Динаміка	
	2017	2018	абс., +/-	віднозн.,%
Чистий дохід від реалізації товарів/послуг, тис грн.	2516	3026	510	120,27
Середньорічна вартість, тис. грн	895,0	927,5	32,5	103,63
Чистий прибуток, тис. грн	262	412	150	157,25
Середньооблікова чисельність осіб	28	32	4	114,29
Продуктивність праці	89,86	94,56	4,71	105,24
Фондовіддача	2,81	3,26	0,45	116,10
Фондомісткість	0,36	0,31	-0,05	85,14
Фондоозброєність	31,96	28,98	-2,98	90,69
Рентабельність основних засобів	0,29	0,44	0,15	152,65

На другому етапі знаходимо зміну фондovіддачі за рахунок таких факторів як продуктивність праці ($\Delta \Phi_{\text{в}1}$) та фондоозброєність ($\Delta \Phi_{\text{в}2}$):

$$\Delta \Phi_{\text{в}1} = 2,96 - 2,81 = 0,15$$

$$\Delta \Phi_{\text{в}2} = 3,26 - 2,96 = 0,30$$

Балансова перевірка:

$$\text{БП} = 0,15 + 0,30 = 0,45$$

Аналіз дозволяє зробити висновок, що у 2018 році через зростання продуктивності праці фондovіддача збільшилась на 0,15 грн., за рахунок фондоозброєності трошки більше, на 0,30 грн. або на 66,7 %.

Отже, на відміну від попереднього року два факторних показника мали позитивний вплив на фондovіддачу і склали 0,45 грн. , коли у 2017 році було 0,34 грн.

Факторна модель рентабельності основних засобів, за формулою (3.5):

$$P_{оз} = \frac{ЧП}{S_{оз}}, \quad (3.5)$$

де ЧП – чистий прибуток

Таблиця 3.14

Показники ефективності використання основних засобі на ТОВ
«ЕВРО.КОМ» 2016-2017 рр.

Показник	Роки		Динаміка	
	2016	2017	абс,+/-	віднозн.,%
Чистий дохід від реалізації товарів/послуг, тис грн.	2034	2516	482	123,70
Середьорічна вартість, тис.грн	823,5	895,0	71,5	108,68
Чистий прибуток, тис.грн	235	262	27	111,49
Середбообілкова чисельність осіб	21	28	7	133,33
Фондовіддача	2,47	2,81	0,34	113,77
Фондомісткість	0,40	0,36	-0,04	90,00
Фондоозброєність	39,21	31,96	-7,25	81,51
Рентабельність основних засобів	0,285	0,29	0,01	102,58

Спочатку знаходимо умовне значення рентабельності основних засобів:

$$\text{ум } P_{оз} = 235/823,5 = 0,285$$

$$\text{ум } P_{оз} = 262/823,5 = 0,318$$

$$\text{ум } P_{оз} = 262/895 = 0,292$$

На другому етапі знаходимо зміну рентабельності основних засобів за рахунок таких факторів як чистий прибуток ($\Delta P_{оз1}$) та середньорічна вартість основних засобів ($\Delta P_{оз2}$):

$$\Delta P_{оз1} = 0,318 - 0,285 = 0,032$$

$$\Delta P_{оз2} = 0,292 - 0,318 = -0,025$$

Балансова перевірка:

$$БП = -0,025 + 0,032 = 0,01$$

Виходячи з проведених розрахунків можна стверджувати, що через зростання чистого прибутку у 2017 році рентабельність основних засобів зросла на 0,032 грн., але за рахунок збільшення середньорічної вартості

рентабельність знизилась, на 0,025 грн. , що для даного показника є значною зміною.

Таблиця 3.15

Показники ефективності використання основних засобі на
ТОВ «ЕВРО.КОМ» 2017-2018 рр.

Показник	Роки		Динаміка	
	2017	2018	абс,+/-	відносн.,%
1	2	3	4	5
Чистий дохід від реалізації товарів/послуг, тис грн.	2516	3026	510	120,27
Середьорічна вартість, тис.грн	895,0	927,5	32,5	103,63
Чистий прибуток, тис.грн	262	412	150	157,25
Середбообілкова чисельність осіб	28	32	4	114,29
Фондовіддача	2,81	3,26	0,45	116,10
Фондомісткість	0,36	0,31	-0,05	85,14
Фондоозброєність	31,96	28,98	-2,98	90,69
Рентабельність основних засобів	0,29	0,44	0,15	152,65

Факторна модель рентабельності основних засобів має такий вигляд, згідно таблиці (3.6):

$$P_{03} = \frac{ЧП}{S_{03}}, \quad (3.6)$$

де ЧП – чистий прибуток

Спочатку знаходимо умовне значення рентабельності основних засобів:

$$\text{ум } P_{03} = 262/895 = 0,292$$

$$\text{ум } P_{03} = 412/895 = 0,460$$

$$\text{ум } P_{03} = 412/927,5 = 0,444$$

На другому етапі знаходимо зміну рентабельності основних засобів за

рахунок таких факторів як чистий прибуток (ΔP_{03_1}) та середньорічна вартість основних засобів (ΔP_{03_2}):

$$\Delta P_{03_1} = 0,460 - 0,292 = 0,168$$

$$\Delta P_{03_2} = 0,444 - 0,460 = -0,016$$

Балансова перевірка:

$$\text{БП} = -0,025 + 0,032 = 0,15$$

Отже, якщо порівняти 2018 та 2017 роки, то ми бачимо схожість впливу показників, але у 2018 році спостерігається значне зростання чистого прибутку і за рахунок цього і рентабельності основних засобів на 0,17 грн.

Середньорічна вартість основних засобів як і у 2017 році сприяла зниженню рентабельності на 0,02 грн.

Можна стверджувати, що на ТОВ «ЕВРО.КОМ» в 2018 році продуктивність основних засобів зросла на 0,15 грн., через відчутне зростання чистого доходу.

Також зробити факторний аналіз рентабельності основних засобів можна за допомогою додаткового показника – рентабельність продажів. Проведемо розрахунок за останні два роки.

Таблиця 3.16

Показники ефективності використання основних засобі на
ТОВ «ЕВРО.КОМ» 2017-2018 рр.

Показник	Роки		Динаміка	
	2017	2018	абс,+/-	віднош.,%
Чистий дохід від реалізації товарів/послуг, тис грн.	2516	3026	510	120,27
Середьорічна вартість, тис.грн	895,0	927,5	32,5	103,63
Чистий прибуток, тис.грн	262	412	150	157,25
Середбообілкова чисельність осіб	28	32	4	114,29
Фондовіддача	2,81	3,26	0,45	116,10
Фондомісткість	0,36	0,31	-0,05	85,14
Фондоозброєність	31,96	28,98	-2,98	90,69
Рентабельність основних засобів	0,29	0,44	0,15	152,65
Рентабельність продажів	0,104	0,136	0,032	130,75

Факторна модель рентабельності основних засобів має такий вигляд за формолою (3.7):

$$P_{оз} = \frac{P_{п}}{\Phi_{м}}, \quad (3.7)$$

де $P_{п}$ – рентабельність продажів

$\Phi_{м}$ - фондомісткість

Спочатку знаходимо умовне значення рентабельності основних засобів:

$$\text{ум } P_{оз} = 0,104/0,36 = 0,29$$

$$\text{ум } P_{оз} = 0,136/0,36 = 0,38$$

$$\text{ум } P_{оз} = 0,136/0,31 = 0,44$$

На другому етапі знаходимо зміну рентабельності основних засобів за рахунок таких факторів як рентабельність продажів ($\Delta P_{оз1}$) та фондомісткість ($\Delta P_{оз2}$):

$$\Delta P_{оз1} = 0,38 - 0,29 = 0,09$$

$$\Delta P_{оз2} = 0,44 - 0,38 = 0,06$$

Балансова перевірка:

$$\text{БП} = 0,09 + 0,07 = 0,15$$

Як бачимо обидва факторні показники збільшили рентабельність основних засобів майже на рівні.

Отже, на ТОВ «ЕВРО.КОМ» у 2018 році за рахунок збільшення рентабельності продажів, рентабельність основних засобів збільшилась на 0,09 грн. Фондомісткість своїм зменшення призвела також до збільшення результативного показника на 0,06 грн., що в сукупності дає 0,15 грн.

Факторна модель зміни вартості основних засобів має такий вигляд за формолою (3.8):

$$\overline{S_{оз}} = Q_{\text{реал}} \times \Phi_{м}, \quad (3.8)$$

Показники ефективності використання основних засобі на
ТОВ «ЕВРО.КОМ» 2016-2017 рр.

Показник	Роки		Динаміка	
	2016	2017	абс,+/-	відношн.,%
Чистий дохід від реалізації товарів, тис.грн	2034	2516	482	123,70
Середьорічна вартість, тис.грн	823,5	895,0	71,5	108,68
Чистий прибуток, тис.грн	235	262	27	111,49
Середбообілкова чисельність осіб	21	28	7	133,33
Фондовіддача	2,47	2,81	0,34	113,77
Фондомісткість	0,40	0,36	-0,04	90,00
Фондоозброєність	39,21	31,96	-7,25	81,51
Рентабельність основних засобів	0,285	0,29	0,01	102,58

Спочатку знаходимо умовне значення середньорічної вартості основних засобів:

$$\text{ум } \overline{S_{03}} = 2034 \times 0,40 = 823,5$$

$$\text{ум } \overline{S_{03}} = 2516 \times 0,40 = 1018,65$$

$$\text{ум } \overline{S_{03}} = 2516 \times 0,36 = 895,0$$

На другому етапі знаходимо зміну середньорічної вартості основних засобів за рахунок таких факторів як обсяг реалізації ($\Delta \overline{S_{031}}$) та фондомісткість ($\Delta \overline{S_{032}}$):

$$\Delta \overline{S_{031}} = 1018,65 - 823,5 = 195,15$$

$$\Delta \overline{S_{032}} = 895,0 - 1018,65 = -123,65$$

$$\text{Балансова перевірка: БП} = -123,65 + 195,15 = 71,5$$

Робимо висновок, що на середню вартість основних засобів впливають обсяг реалізації та фондомісткість. Якщо у 2017 році порівняно з попереднім із зростанням обсягу реалізації середньорічна вартість також збільшилась на 195,15 тис. грн., що є достатньо вагомою зміною, але через зменшення фондомісткості цей показник зменшився на 123,65, що у сукупності склало 71,5 тис. грн.

Показники ефективності використання основних засобі на
ТОВ «ЕВРО.КОМ» 2016-2017 рр.

Показник	Роки		Динаміка	
	2017	2018	абс,+/-	відносн.,%
1	2	3	4	5
Чистий дохід від реалізації товарів, тис грн.	2516	3026	510	120,27
Середьорічна вартість, тис.грн	895,0	927,5	32,5	103,63
Чистий прибуток, тис.грн	262	412	150	157,25
Середбообілкова чисельність осіб	28	32	4	114,29
Продуктивність праці	89,86	94,56	4,71	105,24
Фондовіддача	2,81	3,26	0,45	116,10
Фондомісткість	0,36	0,31	-0,05	85,14
Фондоозброєність	31,96	28,98	-2,98	90,69
Рентабельність основних засобів	0,29	0,44	0,15	152,65

Факторна модель зміни вартості основних засобів має такий вигляд відповідно формули (3.9):

$$\overline{S}_{оз} = Q_{реал} \times \Phi_{м}, \quad (3.9)$$

Спочатку знаходимо умовне значення середньорічної вартості основних засобів:

$$\text{ум } \overline{S}_{оз} = 2516 \times 0,36 = 895,0$$

$$\text{ум } \overline{S}_{оз} = 3026 \times 0,36 = 1076,42$$

$$\text{ум } \overline{S}_{оз} = 3026 \times 0,31 = 927,5$$

На другому етапі знаходимо зміну середньорічної вартості основних засобів за рахунок таких факторів як обсяг реалізації ($\Delta \overline{S}_{оз1}$) та фондомісткість ($\Delta \overline{S}_{оз2}$):

$$\Delta \overline{S}_{оз1} = 1076,42 - 895 = 181,42$$

$$\Delta \overline{S}_{оз2} = 927,5 - 1076,42 = -148,92$$

Балансова перевірка:

$$\text{БП} = -148,92 + 181,42 = 32,5$$

Відповідно до попереднього року зростання середньорічної вартості основних засобів відбулось на рахунок збільшення обсягів реалізації на 181,42 тис. грн. Ще більше зменшення фондомісткості ще більше вплинуло на зменшення середньої вартості на 148,92 тис. грн.

Отже, що якщо порівняти 2017 та 2018 рр., то більш значне збільшення середньорічної вартості основних засобів на ТОВ «ЕВРО.КОМ» відбулось у 2017 році, за рахунок збільшення обсягу реалізації на 23,7 %.

Робимо висновок виходячи з пункту 3.2. В цілому на ТОВ «ЕВРО.КОМ» на протязі трьох років достатньо ефективно використовувались основні засоби. Цей висновок ґрунтується на тому, що всі показники, по яким проводився факторний, зростали порівняно з попередніми роками, що позитивно впливало на діяльність підприємства.

3.3 Резерви підвищення ефективності використання основних засобів на підприємстві

Однією з особливостей сучасного розвитку економіки є значне підвищення конкуренції майже у всіх галузях. Для успішного функціонування на споживчому ринку ТОВ «ЕВРО.КОМ» необхідна дієва ефективна комплексна система управління його діяльністю.

Забезпеченість підприємства основними засобами та ефективність їх використання є важливими факторами, від яких залежать результати діяльності: якість, повнота і своєчасність виконання робіт, а отже, і обсяг реалізації продукції, її собівартість, фінансовий стан підприємства. У зв'язку з цим аналіз забезпеченості підприємств основними засобами і пошук резервів підвищення ефективності їх використання має велике значення.

Слід зазначити, що в разі несприятливих макроекономічних умов, негативної динаміки посткризових явищ, збільшення кризових процесів,

підвищення ефективності використання основних засобів стає для будь-якого підприємства, для ТОВ «ЕВРО.КОМ» у тому числі, одним з ключових аспектів управлінської діяльності.

Для характеристики використання основних засобів застосовуються різні показники. Умовно їх можна розділити на дві групи: узагальнюючі показники та приватні показники.

Узагальнюючі показники застосовуються для характеристики використання основних засобів на всіх рівнях народного господарства - підприємства, галузі і народного господарства в цілому. До цих показників відносять, перш за все, фондівіддачу і рентабельність.

Приватні показники – це, як правило, натуральні показники, які використовуються найчастіше на підприємствах та їх підрозділах. Вони діляться на показники інтенсивного і екстенсивного використання основних фондів. Показники інтенсивного використання основних фондів характеризують величину реалізованої продукції (виконаної роботи). Показники екстенсивного використання основних засобів характеризують їх застосування у часі.

Так, до узагальнюючих показників ефективності слід віднести показники фондівіддачі, рентабельності, фондомісткості та фондоозброєності. Ефективність використання основних засобів найчастіше характеризують показником фондівіддачі

При розрахунку показника фондівіддачі можна виходити не тільки з вартості продукції, а із суми прибутку, отриманого підприємством. Найважливіший фактор підвищення фондівіддачі – забезпечення відповідної структури основних засобів. Тобто, на ТОВ «ЕВРО.КОМ» це поєднання оптимально, має більш високий рівень фондівіддачі та інших показників ефективності діяльності.

Ефективність використання основних засобів багато в чому залежить від їх технічного стану, ступеня оновлення і зносу. Високий ступінь зносу, поганий технічний стан призводять до зниження фондівіддачі. Своєчасне

оновлення основних засобів шляхом придбання, будівництва нових, реконструкції та ремонту старих об'єктів сприяє більш продуктивної їх використання.

Також ефективне використання основних засобів означає прискорення їх оборотності, що в значній мірі сприяє вирішенню проблеми скорочення розриву в термінах фізичного і морального зносу, прискорення темпів оновлення основних засобів. Розрахунок відносної економії основних засобів або перевитрати за рахунок зміни реалізованої продукції представлений в таблиці 3.19.

Таблиця 3.19

Розрахунок відносної економії (перевитрати) основних засобів за рахунок зміни реалізованої продукції в 2017 р. на ТОВ «ЕВРО.КОМ»

Показники	Рік		Відхилення
	2016	2017	2016-2017 рр.
Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.	823,5	895,0	71,5
Вартість ОЗ на 1 грн. реалізованої продукції, грн.	0,40	0,36	-0,04
Реалізована продукція, тис. грн.	2034	2516	482
Економія (-), перевитрата (+) основних засобів, тис. грн.	-	88,44	88,44

Отже, в цілому по підприємству в 2017 р. спостерігається перевитрата основних засобів на 88,44 тис. грн., що є припустимим, але є потреба в розроблені підходів щодо ефективності використання основних засобів на ТОВ «ЕВРО.КОМ». На 1 грн. реалізованої продукції використовується 0,36 грн. основних засобів.

Після проведення аналізу у 2018 році, робимо висновок, що перевитрата основних засобів значно знизилась на 49,35 тис. грн., порівняно з 2017 роком та склала 39,09 тис. грн. Та на 1 грн. реалізованої продукції використовується 0,31 грн. основних засобів, що на 0,05 грн. менше, ніж у попередньому році.

Розрахунок відносної економії (перевитрати) основних засобів за рахунок зміни реалізованої продукції в 2018 р. на ТОВ «ЕВРО.КОМ»

Показники	Рік		Відхилення
	2018	2018	2017-2018 рр.
1	2	3	4
Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.	895,0	927,5	32,5
Вартість основних засобів на 1 грн. реалізованої продукції, грн.	0,36	0,31	-0,05
Реалізована продукція, тис. грн.	2516	3026	510
Економія (-), перевитрата (+) основних засобів, тис. грн.	88,44	39,09	-49,35

Тобто, хоч і у цілому ТОВ «ЕВРО.КОМ» працює ефективно, отримує прибуток і достатньо раціонально використовує основні засоби, але у двох проаналізованих роках показник фондомісткості менше одиниці, и це свідчить про необхідність підвищення ефективності використання основних засобів.

Для вирішення цих питань та завдання підвищення ефективності використання основних засобів та отримання бажаних результатів в діяльності ТОВ «ЕВРО.КОМ» повинні бути розроблені конкретні шляхи, спрямовані на поліпшення використання основних засобів, практичне застосування яких дозволить використовувати наявні на підприємствах резерви підвищення їх ефективності, а також визначити основні чинники, що сприяють цьому.

ТОВ «ЕВРО.КОМ» веде бухгалтерський облік фінансово-господарських операцій та формує фінансову звітність відповідно до національних П(С)БО, але в наступному році планується перехід на МСФЗ у зв'язку з закінченням перемовин щодо залучення значного пакету іноземних інвестицій. Таким чином, облікова політика підприємстві має бути переглянута з урахуванням вимог міжнародних облікових стандартів. У зв'язку з цим нами розроблено нові розділи облікової політики ТОВ «ЕВРО.КОМ», у яких висвітлені положення щодо переходу до МСФЗ в частині обліку основних засобів, які наведені у додатку Д.

Також в процесі дослідження облікової політики підприємства було виявлено, що при введенні в експлуатацію основних засобів не визначається ліквідаційна вартість, хоча вона відіграє безпосередню роль в обчисленні суми амортизаційних відрахувань за звітний період, впливає на витрати звітного періоду, а отже, і на оподатковуваний прибуток підприємства, сплачуваний податок на прибуток та ПДВ. Нами розроблено схему впливу ліквідаційної вартості на базу для нарахування ПДВ (рис. 3.2)

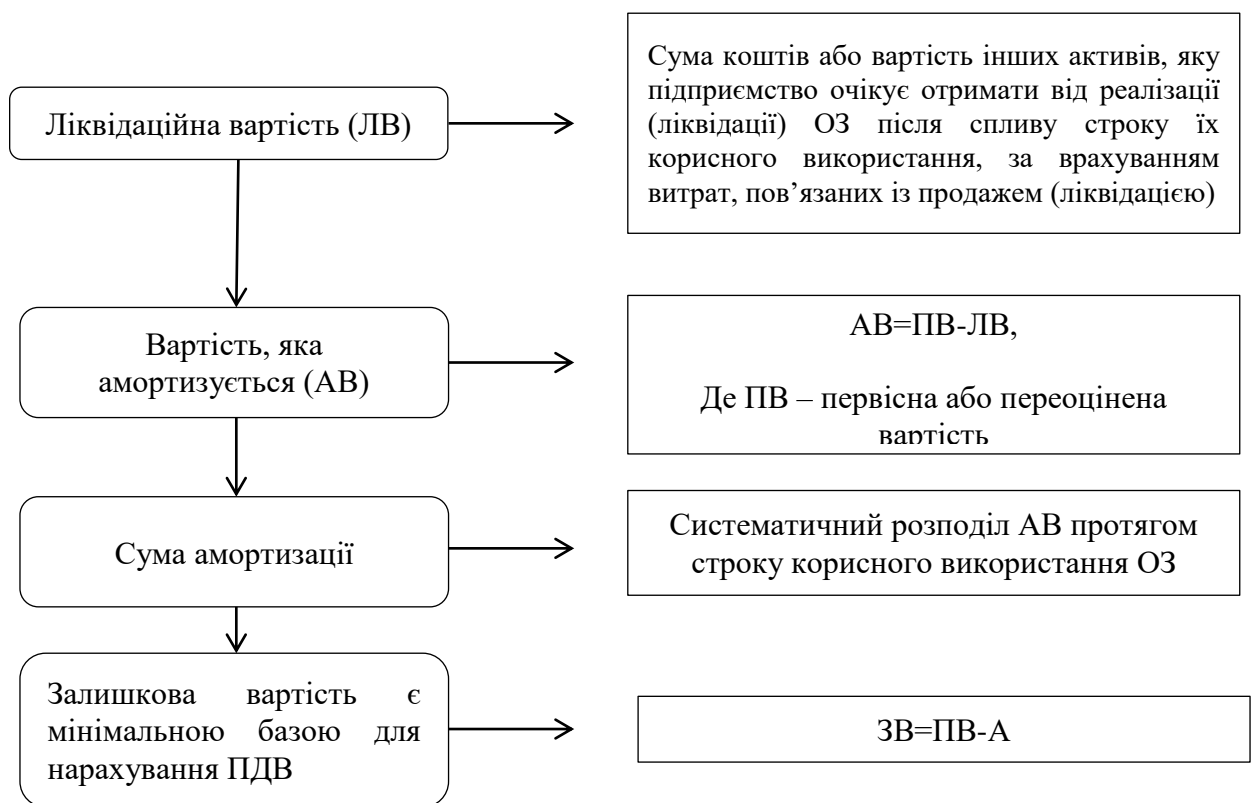

Рис. 3.2 Вплив ліквідаційної вартості ОЗ на ПДВ за їх постачання

Незалежно від того, який метод амортизації застосовує підприємство, воно змушене в разі зарахування на баланс об'єкта основних засобів, а також інших необоротних та нематеріальних активів визначити його ліквідаційну вартість. Однак жодний із нормативних документів не визначає порядку обчислення ліквідаційної вартості. Тому нами розроблена послідовна схема визначення ліквідаційної вартості основних засобів (рис. 3.3).

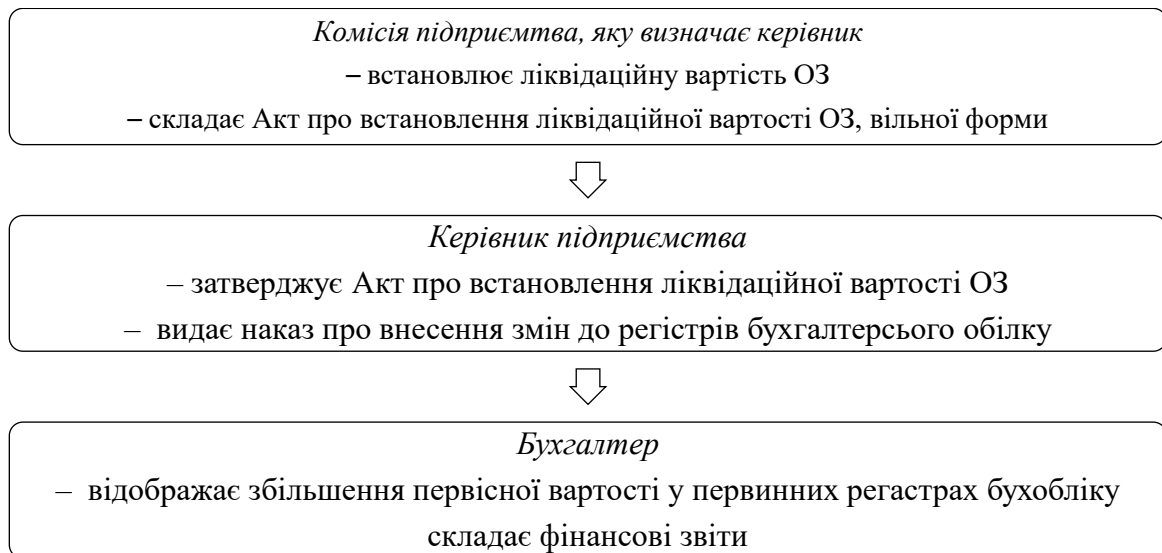

Рис. 3.3 Схеми визначення ліквідаційної вартості основних засобів

Таблиця 3.21

Аналіз наявності та динаміки основних засобів на ТОВ «ЕВРО.КОМ» за 2016-2018 рр.

Групи основних засобів	Роки			Динаміка			
	2016	2017	2018	2016-2017		2017-2018	
				тис.грн	%	тис.грн	%
Машини та обладнання, тис.грн	174,3	188	205,6	13,7	107,86	17,6	109,36
Транспортні засоби, тис.грн	267,8	267,8	267,8	0	100,00	0	100,00
Інструменти, прилади, інвентар, тис.грн	138,8	145,3	168,2	6,5	104,68	22,9	115,76
Інші основні засоби, тис.грн	173,6	179,9	169,8	6,3	103,63	-10,1	94,39
Малоцінні необоротні матеріальні активи	89,1	95,9	93,3	6,8	107,63	-2,6	97,29
Інші необоротні матеріальні активи, тис. грн.	34,4	35,1	38,3	0,7	102,03	3,2	109,12
Разом	878,0	912,0	943,0	34		31	

За даними таблиці 3.21 наявності та динаміки основних засобів можна зробити висновок, що на протязі 3 років вони на підприємстві, хоч і не суттєво, але переважно зростали.

Тому для продовження даної тенденції, щоб уникнути крадіжки,

недостачі, псування, ми пропонуємо на відповідному рівні забезпечувати схоронності даного виду майна, тобто підвищити рівень контролю на підприємстві. Головним завданням збереження основних засобів є внутрішній контроль, для чого, завчасно, в ході періодичних планових перевірок, необхідно виявляти факти порушення правил зберігання матеріальних цінностей.

Необхідно завчасне інформування керівника підприємства для негайного вжиття заходів щодо усунення згаданих фактів. При контролі основних засобів необхідно використовувати документальний і фактичний прийоми. Більше уваги в господарській діяльності слід приділити і проведенню інвентаризації основних засобів, яка є одним з важливих етапів контролю, оскільки за допомогою інвентаризації контролюється робота матеріально-відповідальних осіб за збереженням інвентарних об'єктів.

При фактичному контролі за наявністю основних засобів, тобто в процесі інвентаризації, доцільно окремо проводити перевірку відповідності даних аналітичного і синтетичного обліку та фактичної наявності цінностей за результатами інвентаризації.

У ході нашого дослідження було виявлено, що на підприємстві відсутній Порядок проведення інвентаризації активів та зобов'язань, який встановлював би єдині вимоги щодо її організації та проведення. Нами була запропонована схема поетапної інвентаризації основних засобів ТОВ «ЕВРО.КОМ», яка наведена у додатку Д.

На нашу думку, в істотному підвищенні ефективності використання основних засобів на ТОВ «ЕВРО.КОМ», є вдосконалення їх структури. Оскільки збільшення обсягу реалізації досягається переважно за рахунок активної частини основних засобів, то важливо підвищувати їх частку в загальній вартості основних засобів.

Сума основних засобів на підприємстві у 2018 р. складає 924,5 тис. грн., з них застарілих 183,8 тис. грн., що складає 20 % від загальної суми. Чистий прибуток у тому же році – 412,2 тис. грн., тобто у підприємства

наявна можливість відновлення основних засобів за один рік і всю суму на оновлення перенести на витрати підприємства. При цьому буде спостерігатися різке зменшення прибутку, що, звичайно, не підвищить цінність річної фінансової звітності ТОВ «ЕВРО.КОМ», власники якого прагнуть до збалансованого розвитку.

Тому, задля більш плавного відновлення основних засобів, без відчутних втрат для підприємства, нами запропоновано створення на ТОВ «ЕВРО.КОМ» ремонтного фонду, у розмірі 2% від щорічного прибутку підприємства. Цей фонд буде використовуватись для фінансування всіх видів ремонту основних засобів у майбутньому. Створення ремонтного фонду забезпечить рівномірне списання витрат на ремонт на собівартість продукції по кожному відповідному елементу витрат.

Як відомо, на даний момент чинним законодавством не передбачено створення такого фонду, але, на нашу думку, на сьогоднішній день змінюються підходи до формування фінансової звітності і на перший план виходить інтегрована звітність, яка об'єднує фінансові та нефінансові показники в єдиний чіткий формат. Тому для власників, на перехідному етапі від фінансової до інтегрованої звітності, найбільшого значення набуває управлінська звітність, у якій ми і пропонуємо відображати створення ремонтного фонду, в контексті створення резервів відновлення.

Слід своєчасно оновлювати склад об'єктів основних засобів для того, щоб сприяти збереженню якості реалізованих товарів та послуг, що дасть можливість підвищити рентабельність ТОВ «ЕВРО.КОМ». Ми рекомендуємо з цією метою керівнику відвідувати різні семінари, для того, щоб бути в курсі новинок на ринку. Крім того, слід вести роботу по оптимізації термінів служби основних засобів, що необхідно для перспективного планування капітальних вкладень, складання перспективних балансів обладнання.

Відокремимо розролені нами пропозиції, які, на нашу думку, дозвлять більш ефективно використовувати основні заоби на ТОВ «ЕВРО.КОМ»:

- розроблено розділи облікової політики підприємства, у яких

висвітлені положення щодо переходу підприємства до МСФЗ в частині обліку основних засобів;

– розроблено послідовну схему визначення ліквідаційної вартості основних засобів на підприємстві та схема впливу ліквідаційної вартості на базу для нарахування ПДВ, що дозволяє обґрунтувати необхідність визначення ліквідаційної вартості при введенні в експлуатацію основних засобів;

– сформовано схему поетапної інвентаризації основних засобів на підприємстві, що дозволяє забезпечити послідовність проведення фактичного контролю за наявністю та використанням об'єктів основних засобів.

І звісно потрібно планувати подальшу діяльність і враховувати помилки, допущені в минулому. При цьому слід спиратися на наявні ресурси і використовувати їх найбільш раціонально. Обов'язково потрібно враховувати стан ринку.

Ми сформуваємо ряд базових факторів, які також дозволять підвищити ефективність використання основних засобів на ТОВ «ЕВРО.КОМ» (табл 3.22).

Таблиця 3.22

Заходи щодо підвищення ефективності використання основних засобів на ТОВ «ЕВРО.КОМ»

Фактори підвищення	Характеристика
1	2
Підвищити якість сировини і матеріалів, за рахунок збільшення питомої ваги корисних речовин	За рахунок кращої якості використовуваної сировини збільшиться якість наданих послуг і, як наслідок, підвищиться такий показник ефективності використання основних засобів як фондоддача.
Контроль наявності, стану, руху і зберігання основних засобів.	Необхідний своєчасний і всебічний контроль за станом основних засобів, а саме за умовами їх використання та обслуговування. Це дозволить збільшити термін використання основних засобів.
Підвищити кваліфікацію обслуговуючого персоналу	Проводити регулярну перекваліфікацію співробітників і вдосконалювати організацію праці, що дозволить знизити втрату робочого часу, простої і поломки обладнання.

Продовження табл. 3.22

1	2
Введення в експлуатацію нових основних засобів забезпечує збільшення масштабу господарської діяльності.	Даний напрямок реалізується в формі приросту основних засобів підприємства. Таким чином, найважливішим напрямком підвищення ефективності використання основних засобів є своєчасне введення в експлуатацію нових об'єктів, швидке їхнє освоєння.

Всі ці заходи допоможуть поліпшити ефективність використання основних засобів, будуть сприяти зростанню продажу товарів, отримання більш високого прибутку.

Отже, оцінка поточного стану, ефективності використання та подальше поліпшення використання основних засобів підприємства вирішує широке коло економічних питань, пов'язаних з даною сферою господарської діяльності підприємства. В першу чергу, вони повинні бути спрямовані на: збільшення фондівіддачі, обсягу реалізації продукції та надання послуг, зростання продуктивності праці, збільшення прибутку і рентабельності капіталу підприємства.

Напрями підвищення ефективності використання основних засобів повинні визначатися існуючим станом підприємства, обумовленим впливом зовнішніх і внутрішніх факторів середовища його функціонування. Підвищення ефективності використання основних засобів є важливим резервом підвищення ефективності діяльності самого підприємства, і полягає в досягненні найбільших результатів при відповідному рівні розвитку.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі були розглянуті теоретико-методичні аспекти обліку та аналізу основних засобів на підприємстві, визначено їх сутність і роль у діяльності підприємства. На основі проведеного дослідження можна зробити певні висновки.

Сучасні умови вимагають від підприємств раціонального використання наявних ресурсів і пошуку резервів підвищення ефективності функціонування. У зв'язку з цим необхідно оцінювати власний потенціал і з максимальною вигодою використовувати можливості, що надаються зовнішнім середовищем. За результатами проведеного наукового дослідження, ми дійшли до наступних висновків:

1. Основні засоби підприємства є матеріальними цінностями, що використовуються у виробничій діяльності підприємства понад один календарний рік з початку введення їх в експлуатацію, а також предмети вартістю за одиницю понад 6000 грн. (за ціною придбання). Наявність даних господарських засобів у складі ресурсів підприємства збільшує ринкову вартість підприємств, підвищує інвестиційну привабливість та забезпечує захист їхніх прав, тому питання організації обліку і аналіз основних засобів на сьогоднішній день є актуальними для всіх підприємств України.

В сучасному науковому дискурсі зміст поняття «основні засоби» розкривається через обов'язковий аспект визнання об'єкту основних засобів в залежності від строку їх корисного використання, який може бути понад одного року або операційного циклу, якщо він більше року.

Сьогодні в економічній літературі часто зустрічаються ототожнення понять «основні засоби» чи «основні фонди», заміна одного поняття іншим, а серед економістів немає єдиної думки щодо визначення змісту даних термінів, що в результаті призводить до значних ускладнень і плутанини. З метою усунення даних протиріч нами уточнено дефініцію «основні виробничі фонди». Пропонуємо під основними виробничими фондами

розуміти авансовані на придбання основних виробничих фондів кошти, що втілюються в необоротних активах підприємства, мають матеріально-речову форму та термін планового використання, що перевищує один рік, яка, на відміну від існуючих трактувань, враховує фінансову складову розуміння основних фондів.

Під «основними засобами» ми розуміємо матеріальні активи, придатні для використання в процесі діяльності суб'єкта підприємництва або установи (організації), які втрачають свою вартість частково, шляхом перенесення її на знов створений продукт, очікуваний термін використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу)». На нашу думку, таке тлумачення понять «основні фонди» та «основні засоби» найбільш повно розкриває їх зміст і сутність та відокремлює від близького поняття один одного.

2. Для правильної організації обліку основних засобів важливе значення має їх класифікація, яка допомагає розкрити їх сутність. Складна структура основних засобів обумовлює різні класифікаційні ознаки. Аналіз різноманітних підходів науковців до класифікації основних засобів надав нам змогу систематизувати та уточнити класифікацію основних засобів за такими ознаками як: ступінь вагомості, залежність від використання, тип власності, вагомості, приналежності до виду економічної діяльності та участі у процесі виробництва), що дозволяє забезпечити ефективне їх використання, сприяти покращенню стану сучасного виробництва.

Уточнена класифікація підкреслює використання основних засобів у поділі їх на конструктивні та допоміжні. Конструктивними доцільно вважати ті основні засоби, що несуть найбільш функціональне навантаження у процесі створення продукту (будівлі, обладнання, верстати, транспортні засоби). Допоміжними основними засобами – ті, що несуть найменше навантаження у процесі виробництва (наприклад ремонтно-механічне обладнання та інструменти для обслуговування діяльності основних верстатів).

3. Бухгалтерський облік основних засобів регулюється низкою нормативно-правових актів які поділяють на 4 рівні:

I група – Конституція України, ПКУ, ГКУ, Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» від 16.07.1999 р. № 996-XIV; Закон України «Про лізинг» від 11.12.2003 р. № 1381-IV.

II група – П(С)БО 7 ОЗ, П(С)БО 14 Оренда, П(С)БО 28 Зменшення корисності активів.

III група – Інструкція «Про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій», затв. МФУ від 30.11.1999 р. № 291; Положення «Про інвентаризацію активів та зобов'язань», затв. наказом МФУ від 02.09.2014 р. № 879; Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів, затв. МФУ від 30.09.2003 р. № 561; Методичні рекомендації «Про застосування реєстрів бухгалтерського обліку», затв. наказом МФУ від 29.12.2000 р. № 356

IV група – Наказ про облікову політику підприємства; робочий план рахунків для обліку необоротних матеріальних активів; наказ про проведення інвентаризації; посадові інструкції; графіки документообігу та інвентаризації; регламенти бухгалтерських та інших адміністративних служб та порядок організації та реалізації внутрішнього контролю. Ця група документів формується в рамках системи управління конкретного підприємства.

4. Встановлено, що аналіз основних засобів на сучасному підприємстві проводиться за наступними етапами:

- аналіз динаміки обсягу, складу та структури основних засобів у цілому і за їхніми класифікаційними ознаками;
- оцінка якісного стану основних засобів;
- аналіз ефективності використання основних засобів;
- аналіз динаміки основних засобів за обсягом, складом та структурою є підставою визначення тенденцій розвитку матеріально-технічної бази

підприємства, оцінки його виробничого потенціалу.

5. ТОВ «ЕВРО.КОМ» здійснює підприємницьку діяльність по насиченню ринку товарами та послугами з метою одержання прибутку від його господарської діяльності та наступного його розподілу між учасниками. Послуги, які надає підприємство: ремонт та технічне обслуговування об'єктів, оптова та роздрібна торгівля будівельними матеріалами, будівельно-монтажні роботи, комплексне обслуговування об'єктів, покрівельні та ландшафтні роботи.

6. Формування облікової політики щодо основних засобів є одним з найважливіших і принципових етапів розробки складання документа про облікову політику підприємства. Згідно з чинним бухгалтерським законодавством підприємство самостійно визначає свою облікову політику, зміст якої залежить від специфіки його діяльності. Тому, формуючи облікову політику, слід враховувати фактори, які на неї впливають.

У процесі визначення об'єктів та елементів облікової політики необхідно чітко розмежувати, що об'єктом облікової політики підприємства є об'єкт обліку, щодо якого нормативно-правовими документами передбачено альтернативні варіанти обліку.

Облікова політика підприємства реалізується через видання відповідного наказу по підприємству, який формується за елементами визначеними П(С)БО 7 «Основні засоби».

7. Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про основні засоби визначаються П(С)БО 7 «Основні засоби». Визначено шляхи удосконалення обліку основних засобів:

1) вибір оптимальної за складом і обсягом облікової інформації, яка забезпечить реалізацію тих завдань, які поставлені перед обліком основних засобів;

2) розробка та запровадження раціональних схем документообігу, що дозволяли би своєчасно виконувати поставлені завдання при мінімальних витратах трудових, матеріальних та фінансових ресурсів;

3) удосконалення змісту та складу носіїв інформації з обліку основних засобів. Провівши аналіз змін у законодавчій базі, яка стосується обліку основних засобів, було доведено, що окремі графи типових форм первинних документів втратили свій зміст і на підприємствах не використовуються. Це, наприклад, такі реквізити, як код норми амортизаційних відрахувань;

4) повна комп'ютеризація обліку основних засобів. Викликано це необхідністю оперативного одержання відомостей про рух основних засобів, своєчасного та правильного розрахунку сум амортизації, визначення зносу у відповідності до встановлених норм тощо.

Інформація про основні засоби наводиться у річній фінансовій звітності, а саме у Примітках до фінансової звітності передбачено п.36 П(С)БО 7.

8. Результати проведеного аналізу основних засобів ТОВ «ЕВРО.КОМ» свідчать, що для підприємства характерно зростання обсягів реалізації товарів та фінансових результатів, що свідчить про зважену політику управління господарськими процесами. Позитивні зміни у діяльності підприємства відбулись за рахунок збільшення ресурсного потенціалу, вдалої маркетингової політики, що дозволило за три роки більше, ніж удвічі збільшити обсяг реалізації товарів і послуг й, відповідно, чистий прибуток.

В цілому на ТОВ «ЕВРО.КОМ» на протязі трьох років останніх років основні засоби використовувалися ефективно, що додатково підтверджено показниками факторного аналізу.

9. Напрями підвищення ефективності використання основних засобів визначаються існуючим станом підприємства, обумовленим впливом зовнішніх і внутрішніх факторів середовища його функціонування. Підвищення ефективності використання основних засобів є важливим резервом підвищення ефективності діяльності самого підприємства, і полягає в досягненні найбільших результатів при відповідному рівні розвитку.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Бабич О.А., Антоненко В.М. Фінансова безпека підприємств: сучасні погляди щодо сутності та оцінки. *Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України* : Київ, 2012. № 1. С. 345-355.
2. Бойко Л.О., Волкова Н.А. Організація та методика економічного аналізу: навч. посіб. Одеса : ОДЕУ. 2010. 351 с.
3. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський облік у зарубіжних країнах : навч. посіб. Житомир : Рута, 2016. 544 с.
4. Верхоглядова Н.І. Облік необоротних активів, утриманих для продажу. *Бухгалтерський облік, аналіз і аудит* : Миколаїв, 2010. №1(9). С.116-120.
5. Вовк А. А., Вовк Ю. А., Чуприкова З. В. Основные средства : проблемы характеристики наличия, движения, классификации и оценки эффективности использования. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2015. № 49. С. 217-221.
6. Войнаренко М.П., Пономарьова Н. А., Замазій О.В. Міжнародні стандарти фінансової звітності та аудиту : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2016. 488 с.
7. Гарифуллина А. А. Различные подходы к определению понятий «основные средства», их «оценка» и «амортизация». *Молодой ученый*. «Экономика и управление» : Минск, 2014. №7. С. 324-327.
8. Ганусич В.О. Баланс та аналіз фінансової стійкості підприємства на його основі : автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.06.04. Ужгород, 2012. 20 с.
9. Господарський кодекс України від 16.01.2003. № 436-IV. Дата оновлення: 01.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
10. Гречко С. М. Особливості визнання основних засобів в цілях бухгалтерського обліку та оподаткування. *Проблеми теорії та методології*

бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. 2011.С. 23-31.

11. Городянська Л. В. Відтворення основних засобів на підприємствах України. Теорія і практика обліку та аналізу : монографія. Київ : КНЕУ, 2010. 224 с.

12. Дремина О. П. Подходы к определению понятия «основные средства», их классификация и методики анализа эффективности использования. *Молодой ученый. «Экономика и управление»* : Минск, 2017. №20. С. 245-248.

13. Добровський В.М., Бондар М.І. Бухгалтерський фінансовий облік в Україні: навч. посібник. Київ : А.С.К., 2009. 976 с.

14. Довбня С. Б. Відображення ефективності використання основних фондів підприємства в системі збалансованих показників. *Науковий вісник Національного гірничого університету*. 2013. № 1. С. 135-141.

15. Довгальок Н. В. Методологія визначення та методика аналізу економічної ефективності використання та відтворення основних засобів аграрного сектору економіки. *Економіка. Управління. Інновації*. 2010. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2010_2_21.

16. Єромленко Б.В. Організація обліку та аналіз наявності і рух основних засобів: автореф. дис. ... канд.економ.наук: 08.00.09. Чернігів, 2019. 20 с.

17. Жук В.М. До проблем стратегії запровадження МСБО в Україні. 2017. Київ. № 10. С.16-22.

18. Завадський Й. С., Осовська, О. О. : економічний словник. Київ: Кондор, 2008. 356 с.

19. Завгородній В. П., Савченко В.Я. Організація бухгалтерського обліку, економічного контролю та аналізу : навч. посіб. Київ: КНЕУ, 2010. 258 с.

20. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999р. № 291.

Дата оновлення: 29.10.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>.

21. Карл Маркс. Капітал. Критика політичної економії. 1925. Т.2. 790 с.

22. Кіндеева О. А. Оцінка ефективності використання основних засобів та заходи щодо її підвищення. *Молодий вчений. «Економіка і управління»* : Київ, 2018. №29. С. 58-61.

23. Клюха Н.В. Особливості бухгалтерського обліку основних засобів: вітчизняна та міжнародна практика. *Студентський вісник НУВГП*. Рівне, 2015. № 2(4). С. 145-149.

24. Коваленко О. В. Напрями підвищення ефективності використання основних засобів підприємства. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії* : Запоріжжя, 2014. № 7. С. 20-27.

25. Коваленко А.М., Трубнікова А. А. Особливості аналізу ефективності придбання та використання основних засобів на підприємстві. *Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. «Економічні науки»*. 2012. №. 31 (1). С. 180-184.

26. Кравченко М.В., Дроздова Ю.А. Складові управління процесом обліку основних засобів. *Науковий вісник ужгородського національного університету*. «Міжнародні світові відносини та світове господарство»: Ужгород, 2017. С.164-167.

27. Кузіна Р. В. Методичний аспект контент аналізу узгодженості національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку та міжнародних стандартів фінансової звітності. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. «Економіка»*: Київ, 2015. С. 25-31.

28. Кулько І. В. Питання про сутність та напрями вдосконалення основних засобів підприємств. *Держава та регіони. «Економіка та підприємництво»*. 2016. № 1. С. 124-127.

29. Кутер, М. І. Алгоритм лінійної амортизації в середньовіччі. *Міжнародний бухгалтерський облік*: Чернігів, 2012. № 47. С. 57-63.

30. Лесняк В.О. Облік і аудит з використання та утримання основних

засобів: автореф. дис. ... канд.економ.наук : 08.00.09. Київ, 2014. 22 с.

31. Леонова Ю.О. Особливості обліку основних засобів в умовах дії Податкового Кодексу України. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського*. «Глобальні та національні проблеми економіки»: Миколаїв, 2017. С. 872-876.

32. Лытнева Н. А., Федорова Т.В. Бухгалтерский учет : учебник. Санкт-Петербург : ФОРУМ; ИНФРА-М, 2007. 496 с.

33. Лончакова В. Поліпшення основних засобів. *Все про бухгалтерський облік*. 2014. №82. С.4-7.

34. Ларка М. І., Горжій Д. О. Резерви підвищення ефективності використання основних засобів підприємства. *Вісник Національного університету «ХПІ»*. «Технічний прогрес та ефективність виробництва»: Харків, 2013. С. 38-43.

35. Лиса Н. В. Методичні засади оцінки ефективності використання основних фондів харчових підприємств. *Бізнес-навігатор*. 2013. № 1 (30). С. 147-152.

36. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби» : наказ Ради з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку від 01.01.2012 № 929_014. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_014 (25.10.2019).

37. Неміш Ю. В. Методи та підходи дослідження процесу управління основними засобами. *Інноваційна економіка*. 2013. № 10. С. 152-156.

38. Неміш Ю.В. Поняття «основні засоби» у сучасних наукових дослідженнях. *Аграрна економіка*: Суми, 2013. Т.5. № 3-4. С. 181–187.

39. Пантелейчук Л. П., Пантелейчук Л.К. Формування облікової політики – важливий етап роботи підприємства. *Бухгалтерський облік і аудит* : Івано-Фанківськ, 2018. № 9. С. 3-11.

40. Пирець Н.М., Псюк Ю.А. Організація та шляхи вдосконалення обліку та контролю наявності та руху основних засобів. *Всеукраїнський науково-виробничий журнал*. 2012. №6. С. 326-330. URL: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/18_ukr/127.pdf.

41. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. №2755-VI. Дата оновлення: 01.07.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення 15.09.2019).

42. Подольська В.О., Яріш О.В. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Київ.: Центр навчальної літератури, 2010. 488 с.

43. Пол Самуэльсон, Вильям Нордхаус. Экономика: вводный анализ. Москва: Вильямс, 2006. 1360 с.

44. Проскуріна Н.М., Пругло Я.О. Розкриття інформації у фінансовій звітності щодо основних засобів за МСФЗ. *Приазовський економічний вісник. «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит»* : Запоріжжя, 2019.С.360-364.

45. Проскуріна Н.М., Шмиголь Н.М., Пругло Я.О., Топлакалцян Х.А. Основні засоби як елемент облікової політики підприємства. VII Міжнародна науково-практична конференція. *«Розвиток бізнес-аналітики, обліку та оподаткування в умовах глобалізації, загострення енергетичних проблем»*: Дніпро, 2019. С.232-233.

46. Про затвердження Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»: наказ Міністерства фінансів України від 01.07.2000 № 0288-00. Дата оновлення: 29.10.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>.

47. Про затвердження національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі: наказ Міністерство фінансів України від 12.10.2010 № 1202. Дата оновлення: 01.01.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1017-10>.

48. Про затвердження Інструкції з бухгалтерського обліку основних засобів і нематеріальних активів банків України: постанова НБУ від 20.12.2005р. №480. Дата оновлення: 08.03.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0040-06>.

49. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. Дата оновлення: 16.11.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.

50. Про затвердження Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку основних засобів: наказ Міністерства фінансів України від 30.09.2003 № 561. Дата оновлення: 30.12.2013. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0561201-03>.

51. Про затвердження Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань: наказ Міністерства фінансів України від 02.09.2019 № 879. Дата оновлення: 18.11.2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14>.

52. Про затвердження Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку для суб'єктів державного сектору : наказом Міністерства фінансів України від 23.01.2015 № 11. Дата оновлення: 21.12.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0011201-15>.

53. Рзаєв Д. О., Рзаєва С. Л. Основні засоби підприємства: аспекти та аналіз ефективності використання. *Моделювання та інформаційні системи в економіці*. 2015. № 91. С. 235-246.

54. Рікардо Д. Начала политической экономии и податного обложения. Москва: Госиздат, 1929. 428 с.

55. Рибалкіна В. О., Бодрова В. Г. Політична економія: навч. посіб. Київ: Академвидав, 2009. 672 с.

56. Сміт А. Дослідження про природу і причини багатства народів. Київ: Наш Формат, 2018. 736 с.

57. Стефанишин Г. С., Горин Г.В. Законодавчо-нормативна база як чинник ефективного обліку та використання основних засобів підприємства. *Сталий розвиток економіки*: Харків, 2013. С.101-104.

58. Стратійчук В. М., Богацька Н. М. Основні засоби та аналіз їх ефективності в бізнес–процесах підприємства. *Молодий вчений* : Київ, 2013. № 2 (02). С. 39–42.

59. Сук Л.К. Фінансовий облік : навч. посіб. Київ : Знання, 2012. 631 с.

60. Тарасенко Н.В. Економічний аналіз : навч. посіб. 3-тє вид., перероб. Львів: «Новий світ-2000», 2010. 344 с.

61. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський облік на підприємствах України з

різними формами власності : навч. посіб. Київ : «А.С.К.», 202. С. 139- 204.

62. Терлецька І. В., Чухрій Ю. О. Резерви підвищення ефективності використання основних засобів підприємства. *Стратегія економічного розвитку регіонів та підприємств України*. 2015. № 1 (4). С. 87-90.

63. Урбан Н. М. Методика та організація оцінки активів підприємства в обліку та аудиті : дис. ... канд. екон. наук : 08.06.04 . Тернопіль, 2004. 215 с.

64. Фаріон І.Д., Писаренко Т.М., Бухгалтерський, управлінський облік: навч. посіб. Тернопіль : Економічна думка, 2003. 566 с.

65. Хендриксен Э. С. Теория бухгалтерского учета : учеб.пособ. / под ред. Я. В. Соколова. Москва: «Финансы и статистика», 2011. 576 с.

66. Цивільний кодекс України від 19.06.2003. № 435-IV. Дата оновлення: 17.10.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.

67. Чабанюк О.М. Економічний зміст основних засобів як об'єкта обліку і контролю. Науковий вісник НЛТУ України: Херсон, 2013, №23.4. С. 292-296.

69. Череп А.В., Клименко А.А. Ефективність використання основних фондів. *Держава та регіони. «Економіка та підприємництво»*. Запоріжжя, 2009. №6. С. 214-217.

70. Чобіток В. І., Пасько Н. О. Ефективне управління основними фондами на підприємстві. *Вісник Національного технічного університету «ХПИ». «Технічний прогрес та ефективність виробництва»* : Харків, 2014. № 32. С. 194-198.

71. Швець В. Я., Грекова В. А. До питання оцінки економічної ефективності оновлення основних фондів. *Ефективна економіка*. 2012. № 11. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1551>.

72. Шуліка Ю.О., Лищенко О.Г, Удосконалення обліку й аудиту основних засобів. *Держава та регіони. «Економіка та підприємництво»* : Київ, 2017. №4. С. 201-205.

73. Яцунська О.С. Класифікація основних засобів в процесі реформування системи вітчизняного обліку. *Науковий вісник Херсонського*

державного університету : Херсон, 2013. № 1. С. 102-107.

74. Campello, M., Graham, J. R., Harvey, C. R. (2010). The Real Effects of Financial Constraints: Evidence from a Financial Crisis. *Journal of Financial Economics*. Vol. 97, Issue 3, pp. 470-487.

75. Greco, M., Cricelli, L., Grimaldi, M. (2013). A Strategic Management Framework of Tangible and Intangible Assets. *European Management Journal*, Vol. 31, Issue 1, pp.55-66.

76. Iatridis, G., Joseph, N. L. (2012). A Conceptual Framework of Accounting Policy Choice Under SSAP 20. *Managerial Auditing Journal*, Vol. 20, No. 7, pp. 763–778.

77. Milne, M. J. (2015). Positive Accounting Theory, Political Costs and Social Disclosure Analyses: a Critical Look. *Critical Perspectives on Accounting*, Vol. 13, Issue 2, pp. 369-395.

78. Healy, P. M. (2003). The Effect of Bonus Schemes on Accounting Decisions. *Journal of Accounting and Economics*, Vol. 7, pp. 85-107.

Додаток А

S0110011

Додаток 1
до положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25 "Фінансовий
звіт суб'єкта малого підприємництва"

ФІНАНСОВИЙ ЗВІТ
суб'єкта малого підприємництва

Підприємство ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "ЕВРО.КОМ"	Дата (рік, місяць, число) за СДРІПОУ	КОДИ		
Територія ДНІПРОВСЬКИЙ	за КОАТКУУ	2017	01	01
Організаційно-правова форма господарювання ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ	за КОПФГ	42236551		
Вид економічної діяльності Будівельно-монтажні роботи	за КВЕД	2310136900		
Середня кількість працівників, осіб 20		240		
Одиниця виміру: тис. грн. з одним десятковим знаком		432		
Адреса, телефон 69063, м.Запоріжжя вул.Незалежної України, 45		663192955		

1. Баланс на 31.12.2016 р.

Актив	Форма № 1-м		Код за ДКУД	
	Код рядка	На початок звітного року	Код за ДКУД	На кінець звітного періоду
1	2	3		4
I. Необоротні активи				
Незавершені капітальні інвестиції	1005			
Основні засоби	1010	758,0		862,5
первісна вартість	1011	769,0		878,0
знос	1012	(11)		(15,5)
Довгострокові біологічні активи	1020			
Довгострокові фінансові інвестиції	1030			
Інші необоротні активи	1090			
Усього за розділом I	1095	758,0		862,5
II. Оборотні активи				
Запаси	1100			
у тому числі готова продукція	1103			
Поточні біологічні активи	1110			
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	71,5		85,5
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	0,7		
у тому числі з податку на прибуток	1136			
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	15,0		5,8
Поточні фінансові інвестиції	1160			
Гроші та їх еквіваленти	1165	68,2		80,3
Витрати майбутніх періодів	1170			
Інші оборотні активи	1190			
Усього за розділом II	1195	155,4		171,6
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200			1034,1
Баланс	1300	913,4		1034,1
Пасив				
1	2	3		4
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	653,0		653,0
Додатковий капітал	1410	3,3		3,3
Резервний капітал	1415	2,8		2,8
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	5,5		240,5
Неоплачений капітал	1425	( )		( )
Усього за розділом I	1495	664,6		899,6
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення				
1595				
III. Поточні зобов'язання				
Короткострокові кредити банків	1600			
Поточна кредиторська заборгованість за:				
довгостроковими зобов'язаннями	1610			
товари, роботи, послуги	1615	246,8		119,5
розрахунками з бюджетом	1620	2,0		15
у тому числі з податку на прибуток	1621			
розрахунками зі страхування	1625			
розрахунками з оплати праці	1630			
Доходи майбутніх періодів	1665			
Інші поточні зобов'язання	1690			
Усього за розділом III	1695	248,8		134,5
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700			
Баланс	1900	913,4		1034,1

2. Звіт про фінансові результати

за Рік 2016

Стаття	Форма № 2-м		Код за ДКУД	
	Код рядка	За звітний період	Код за ДКУД	За аналогічний період попереднього року
1	2	3		4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	2034		1580
Інші операційні доходи	2120	183		33
Інші доходи	2240			2,3
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	2217		1635,3
Собівартість, реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(650)		(545)
Інші операційні витрати	2180	(45)		(30)
Інші витрати	2270	(1287)		(905)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(1982)		(1480)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 - 2285)	2290	235		155,3
Податок на прибуток	2300	( )		( )
Чистий прибуток (збиток) (2290 - 2300)	2350	235		155,3

Керівник _____ Широкова О.О.
(підпис) (ініціали, прізвище)

Головний бухгалтер _____
(підпис) (ініціали, прізвище)

Додаток Б

S0110011

Додаток 1
до положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25 "Фінансовий
звіт суб'єкта малого підприємства"

ФІНАНСОВИЙ ЗВІТ
суб'єкта малого підприємства

Підприємство ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "ТЕВРО.КОМ"	Дата (рік, місяць, число) за СРПГОУ за КОАТКУУ за КОПФГ за КВЕД	КОДИ 2018 01 01 42236551 2310136900 240 432
Територія Дніпропетровський		
Організаційно-правова форма господарювання ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ		
Вид економічної діяльності Будівельно-монтажні роботи		
Середня кількість працівників, осіб 22		
Одиниця виміру: тис. грн. з одним десятковим знаком		
Адреса, телефон 69063, м. Запоріжжя вул. Незалежної України, 45		663192955

1. Баланс на 31.12.2017 р.

Актив	Форма № 1-м		Код за ДКУД	
	Код рядка	На початок звітного року	На початок звітного року	1801006 На кінець звітного періоду
1	2	3	3	4
I. Необоротні активи				
Незавершені капітальні інвестиції	1005			
Основні засоби	1010	862,5		894,9
первісна вартість	1011	878		912
знос	1012	(15,5)		(17,1)
Довгострокові біологічні активи	1020			
Довгострокові фінансові інвестиції	1030			
Інші необоротні активи	1090			
Усього за розділом I	1095	862,5		894,9
II. Оборотні активи				
Запаси	1100			23,2
у тому числі готова продукція	1103			
Поточні біологічні активи	1110			
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	85,5		123,3
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135			
у тому числі з податку на прибуток	1136			
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	5,8		10,8
Поточні фінансові інвестиції	1160			
Гроші та їх еквіваленти	1165	80,3		78,6
Витрати майбутніх періодів	1170			
Інші оборотні активи	1190			
Усього за розділом II	1195	171,6		235,9
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200			
Баланс	1300	1034,1		1130,8
Пасив				
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	653		653
Додатковий капітал	1410	3,3		3,3
Резервний капітал	1415	2,8		2,8
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	240,5		298,3
Неоцінений капітал	1425			
Усього за розділом I	1495	899,6		957,4
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення				
1595				
III. Поточні зобов'язання				
Короткострокові кредити банків	1600			
Поточна кредиторська заборгованість за:				
довгостроковими зобов'язаннями	1610			
товари, роботи, послуги	1615	119,5		109,9
розрахунками з бюджетом	1620	15		
у тому числі з податку на прибуток	1621			
розрахунками зі страхування	1625			7,3
розрахунками з оплати праці	1630			56,2
Доходи майбутніх періодів	1665			
Інші поточні зобов'язання	1690			
Усього за розділом III	1695	134,5		173,4
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700			
Баланс	1900	1034,1		1130,8

2. Звіт про фінансові результати

за Рік 2017

Стаття	Форма № 2-м		Код за ДКУД	
	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року	
1	2	3	4	
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	2516	2034	
Інші операційні доходи	2120	380	183	
Інші доходи	2240			
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	2896	2217	
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(780)	(650)	
Інші операційні витрати	2180	(53)	(45)	
Інші витрати	2270	(1801)	(1287)	
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(2634)	(1982)	
Фінансовий результат до оподаткування (2280 - 2285)	2290	262	235	
Податок на прибуток	2300			
Чистий прибуток (збиток) (2290 - 2300)	2350	262	235	

Керівник _____ Широкова О.О.
(підпис) (ініціали, прізвище)

Головний бухгалтер _____
(підпис) (ініціали, прізвище)

Додаток В

S0110011

Додаток 1
до положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25 "Фінансовий
звіт суб'єкта малого підприємства"

ФІНАНСОВИЙ ЗВІТ
суб'єкта малого підприємства

Підприємство ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "ТЕВРО.КОМ"	Дата (рік, місяць, число) за СРПГОУ за КОАТКУ за КОПФГ за КВЕД	КОДИ 2019 01 01 42236551 2310136900 240 432
Територія Дніпропетровський		
Організаційно-правова форма господарювання ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ		
Вид економічної діяльності Будівельно-монтажні роботи		
Середня кількість працівників, осіб 25		
Одиниця виміру: тис. грн. з одним десятковим знаком		
Адреса, телефон 69063, м. Запоріжжя вул. Незалежної України, 45		663192955

1. Баланс на 31.12.2018 р.

Актив	Код рядка	Код за ДКУД	1801006	
			На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4	
I. Необоротні активи				
Незавершені капітальні інвестиції	1005			48,7
Основні засоби	1010	894,9		924,5
первісна вартість	1011	912		943
знос	1012	(17,1)		(18,5)
Довгострокові біологічні активи	1020			
Довгострокові фінансові інвестиції	1030			
Інші необоротні активи	1090			
Усього за розділом I	1095	894,9		973,2
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	23,2		53,5
у тому числі готова продукція	1103			
Поточні біологічні активи	1110			
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	123,3		114,8
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135			
у тому числі з податку на прибуток	1136			
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	10,8		
Поточні фінансові інвестиції	1160			
Гроші та їх еквіваленти	1165	78,6		20,5
Витрати майбутніх періодів	1170			
Інші оборотні активи	1190			
Усього за розділом II	1195	335,9		188,8
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200			
Баланс	1300	1230,8		1162
Пасив				
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	653		653
Додатковий капітал	1410	3,3		3,3
Резервний капітал	1415	2,8		2,8
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	298,3		312,4
Неоцінений капітал	1425			
Усього за розділом I	1495	957,4		971,5
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення				
III. Поточні зобов'язання				
Короткострокові кредити банків	1600			
Поточна кредиторська заборгованість за:				
довгостроковими зобов'язаннями	1610			
товари, роботи, послуги	1615	109,9		150,5
розрахунками з бюджетом	1620			
у тому числі з податку на прибуток	1621			
розрахунками зі страхування	1625	7,3		5
розрахунками з оплати праці	1630	56,2		30
Доходи майбутніх періодів	1665			
Інші поточні зобов'язання	1690			5
Усього за розділом III	1695	173,4		190,5
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700			
Баланс	1900	1130,8		1162

2. Звіт про фінансові результати

за Рік 2018

Стаття	Код рядка	Код за ДКУД	1801007	
			За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4	
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000		3026	2516
Інші операційні доходи	2120		560	380
Інші доходи	2240			
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280		3586	2896
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(980)		(780)
Інші операційні витрати	2180	(74)		(53)
Інші витрати	2270	(2120)		(1801)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(3174)		(2634)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 - 2285)	2290	412		262
Податок на прибуток	2300			
Чистий прибуток (збиток) (2290 - 2300)	2350	412		262

Керівник _____ Широкова О.О.
(підпис) (ініціали, прізвище)

Головний бухгалтер _____
(підпис) (ініціали, прізвище)

Додаток Д

ТОВ «ЕВРО.КОМ»

НАКАЗ

Про облікову політику відповідно до вимог МСФЗ»

1. Основні засоби придбані ТОВ «ЕВРО.КОМ» зараховуються на баланс за собівартістю та враховуються і відображаються у фінансовій звітності відповідно до МСБО 16 «Основні засоби».
2. Основними засобами визнаються матеріальні активи, очікуваний термін корисного використання яких більш за один рік, первинна вартість яких більше 6000 грн. та, які використовуються в процесі надання послуг, для здійснення адміністративних або соціальних функцій.
3. Основні засоби обліковуються по об'єктах. Об'єкти основних засобів класифікуються по окремих класах.
4. Готові до експлуатації об'єкти, які плануються до використання у складі основних засобів, до моменту початку експлуатації обліковуються у складі класу придбані, але не введені в експлуатацію основні засоби.
5. Придбані основні засоби оцінюються за первинною вартістю, яка включає вартість придбання і всі витрати пов'язані з доставкою і доведенням об'єкту до експлуатації.
6. Ліквідаційна вартість установлена в розмірі 0,0 грн., строки корисного використання і метод нарахування амортизації переглядаються на кінець кожного фінансового року. Вплив будь-яких змін, що виникають від оцінок, зроблених у попередні періоди, ураховується як зміна облікової оцінки.
7. Дохід або збиток, що виникає в результаті вибуття або ліквідації об'єкта основних засобів, визначається як різниця між надходженнями від продажу і балансовою вартістю активу, а визнається у прибутках і збитках.

8. Амортизована сума — це первісна вартість об'єкта основних засобів або переоцінена вартість об'єкта за вирахуванням його ліквідаційної вартості. Амортизація основних засобів призначена для списання амортизованої суми протягом строку корисного використання активу і розраховується з використанням прямолінійного методу.

9. Незавершене будівництво включає затрати, безпосередньо пов'язані з будівництвом основних засобів, плюс відповідний розподіл змінних накладних витрат, безпосередньо пов'язаних із будівництвом. Незавершене будівництво не амортизується. Амортизація незавершеного будівництва (аналогічно об'єктам основних засобів) починається з моменту готовності цих активів до експлуатації, тобто коли вони знаходяться в місці та перебувають у стані, що забезпечує їх функціонування відповідно до намірів керівництва.

13. Термін корисного використання по групах однорідних об'єктів основних засобів визначається комісією з приймання основних засобів і затверджується керівництвом підприємства. Термін корисного використання основних засобів переглядається за результатами річної інвентаризації.

14. Нарахування амортизації по об'єктах основних засобів, проводиться прямолінійним способом виходячи з терміну корисного використання цього об'єкту. Нарахування амортизації основних засобів починається з місяця, наступного за датою введення в експлуатацію.

15. На дату звітності використовувати для оцінки основних засобів - облік за первинною вартістю.

16. В разі наявності чинників знецінення активів відображати основні засоби за вирахуванням збитків від знецінення згідно МСБО 36 «Знецінення активів».

17. Основні засоби, призначені для продажу, і що відповідають критеріям визнання враховуються відповідно до МСФЗ 5 «Необоротні активи для продажу і діяльність, що припиняється».

Додаток Е

